

NOVI GLAS

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

SENAT IN ZAŠČITA

Senatores boni viri - senatus mala bestia. Tako latinski izrek o že v starem Rimu slavnem in pomembnem senatu, kjer so njegovi člani nastopali v škrlatnih togah. Senatorji so bili - vedno po prej omenjenem izreku - sicer dobri možje, a senat je bil kljub temu hudobna žival. No, upajmo da današnji rimski senat ne bo do vprašanja slovenske zaščite kaka zver, ampak bodo njegovi člani kot dobri možje izdelali oz. sprejeli za nas ugoden manjšinski zakon.

Znano je, da je sedaj zakonski osnutek za zaščito slovenske manjšine, ki ga je odobrila poslanska zbornica, že v razpravi pristojne senatske komisije (ustavne in šolske). Tu je že prišlo do podobnih situacij kot prej v poslanski zbornici, kjer so desničarski parlamentarci že vložili skoraj tisoč popravkov predlaganemu tekstu. Obstoji seveda nevarnost obstrukcije, to je namernega zavlačevanja z debato, kar bi imelo lahko usodne posledice za samo odobritev zakona. Časa je relativno malo, smo pred proračunsko razpravo in drugimi večjimi zakonskimi osnutki, spomladi pa so na vrsti politične volitve. Volilna kampanja pa je že itak v teku...

Da bi se vsa zadeva premaknila, seveda obstoji najprej možnost, da sam predsednik senata (na predlog načelnikov skupin vladne večine) prenese celotno zadevo kar na plenarno zasedanje zbornice. Bo to sen. Mancino naredil, kot je že storil njegov kolega predsednik poslanske zbornice Violante letos poleti? Upajmo, da bo.

V tem trenutku se naš manjšinski zakon znajde v križnem ognju. Desnica postavlja vladi in njeni večini nešteto zank, težav in vsa polemika ne obeta dobro. V večinskem okviru je sedaj prva tarča vsega rimski župan Rutelli, kandidat za premiera leve sredine, ki skupno s sedanjim vladnim predsednikom Amatom krmari "barko" te večine. Poleg tega pa se kažejo razni udarci znotraj vladne večine same. Politična situacija torej ni najbolj ugodna.

Danes se pri nas veliko razpravlja o zakonu 482/99, to je splošnem zakonu za narodne oz. jezikovne manjšine v Italiji, ki ga je parlament že odobril. Zakon načelno velja tudi za Slovence v Italiji in je do izglasovanja specifičnega zakona za slovensko manjšino pomemben dejavnik tudi za nas. O njem že veliko pišemo, zlasti zato, ker je ta zakon predmet polemik raznih krajevnih uprav v naši deželi. Znan je zlasti sramoten primer goriške občine, ki je s svojo desno večino hotela Slovence potisniti le v štandrež...

Naj pri tem še podčrtamo, da se za ta zakon izključno ogreva le SPGS, ki bi hotela biti tretja krovna organizacija Slovencev v Italiji. Kje pa ima svojo bazo, kje svoja društva, kje sploh svoje člane?! Za nas je lahko ta okvirni zakon le eden od instrumentov, ki se jih lahko poslužimo, ne pa zaključna etapa, dokler ne pride do odobritve specifičnega zakona za slovensko manjšino. Vse drugo je samo demagogija, ki jo uganjajo absolutno maloštevilni slovenski ljudje, ki so šli na limanice desničarskih strank...!

STRAN 2

ANDREJ BRATUŽ

MIMOGREDE

Če odmislimo zamejce, ki so na svoji zemlji in čutijo le pomanjkanje tiste povezanosti, ki jo daje narod kot skupina enako čutečih, enako mislečih, enako govorečih ljudi, je pri zdomcih in izseljenkih drugače. Po petnajst, nekateri že dvajset let in več niso videli domovine. Kljub temu smo se šalili, kljub temu smo se smejali. Osebno sem vedno imel vtis, da je v ozadju nekaj skritega, nekaj, kar ne more in ne more na dan. Dokler ni ob neki priliki mlada gospa izbruhnila: "Raje bi se smejala doma." "In če boli?" sem vprašal: "Boli povsod, toda raje bi, da bi bolelo doma." Bridka usoda izseljenca.

MARIJAN SCHIFFRER, IZ PUBLIKACIJE O ZAMEJCIH IN SLOVENCIH PO SVETU

ITALIJANSKA NOTRANJA POLITIKA

VOLILNI BOJ ZAOSTRUJEJO GOSPODARSKO TEŽAVE

DRAGO LEGIŠA

Kakor hitro je postalo jasno, da se večina in manjšina ne moreta v parlamentu sporazumeti o novem volilnem zakonu, se je z vso ostrino spet vnel boj okrog "konflikta interesov". Gre za star problem, ki je postal aktualen v trenutku, ko se je na italijanskem političnem prizorišču pojavil televizijski in založniški mogotec Silvio Berlusconi. Po državnozbornih volitvah leta 1994 je postal predsednik vlade in se je sam zavedel, da je njegov položaj nevzdržen. Zato je poskrbel, da je bil v parlamentu vložen zakonski predlog, ki je primere konflikta interesov urejal po ameriškem vzorcu. Podjetnik, ki hoče biti tudi aktiven politik, mora svoje gospodarske interese "zamrzniiti", postati zanje "slep" (blind trust). Bistvo vsega tega je, da sta politična in podjetniška dejavnost nezdržljivi. Zakonski predlog je poslanska zbornica odobrila, hudo pa se je zataknilo v senatu. Dejstvo je, da se zadeva v šestih letih še ni uredila.

Leva sredina, ki je leta 1996 prevzela oblast, je najbrž bila prepričana, da bo to kočljivo vprašanje rešila novoustanovljena dvodomna parlamentarna komisija, ki jo je vodil Massimo D'Alema in bi morala poskrbeti tudi za nekatere ustavne reforme in sploh za posodobitve državne ureditve. Dvodomna komisija pa te naloge ni izpolnila, saj se večina in manjšina nista nikakor mogli zediniti o tako rekoč nobenem vprašanju.

Zdaj pa smo že na pragu novih državnozbornih volitev in ni prav nič čudnega, če leva sredina spet vneto gloda primer Silvia Berlusconi, ki je politik in hkrati bogat ter vpliven podjetnik. Njegov položaj je v zadnjem času po-

stal še bolj kočljiv, kot je zelo nazorno pokazala zadeva s prenosnimi telefoni Umts (Universal mobile telecommunications system). Vlada je razpisala dražbo za dodelitev licenc in določila, da je vsakliko cena nekaj nad 4 tisoč milijard lir. Prijavilo se je pet tekmecev. Pri tem pa se je izkazalo, da je konzorcij, ki se je bil prijavil k dražbi za dodelitev ene od petih licenc, dražbo samo izmaličil, njen član pa naj bi bil sam Silvio Berlusconi. Od dražbe naj bi se v državno blagajno steklo le 23 tisoč milijard lir in morda 27, če si bo pristojna finančna oblast smela pridržati 4 tisoč milijard lir, ki jih je omenjeni konzorcij bil položil, ko se je prijavil k dražbi. Naj v tej zvezi omenimo, da je Umts prenosni telefon, ki naj bi bil že leta 2002 sposoben pokrivati ves naš planet in poleg govornih besed oddajati in sprejemati na zaslonu tudi slike. Prenosnemu telefonu se torej obeta gotova prihodnost in so podjetniki v ta namen pripravljene potrošiti naravno vrtoglave vsote denarja.

Druga kost, ki jo leva sredina vneto gloda, je zavezništvo med Berlusconiem in Bossijem. Zadnja priložnost za popad je dala izjava ene-ga Bossijevih veljakov, da bo Severna liga priredila v prihodnjem decembru v francoski Nici množično protestno manifestacijo proti Evropskemu svetu. Severna liga namreč odločno nasprotuje poskusom, da bi Evropa postala nekakšna "Sovjetska zveza", kot je dejal sam Bossi. V Nici pa bo Evropski svet med drugim uradno potrdil "Listino pravic", sprejeto pred kratkim v Biarritzu, ki pomeni, kot je pred dnevi napisal italijanski predsednik Ciampi, "prehod v sistem občutenih in udejanjenih vrednot, ki so

izvirno in skupno bogastvo evropske demokracije". Napoved Lige je tako presenetila politično javnost, da se je takoj oglašil sam Berlusconi in jamčil, da Liginih protestnikov ne bo v Nici. Bossi pa ni popolnoma zanikal napovedi protestne manifestacije, čeprav je dejal, da bi desna sredina morala čimprej odobriti skupno listino o "Evropi in o svoji zunanji politiki", s čimer bi odpravila zmedo in nesporazume.

V središču pozornosti italijanske javnosti pa je v zadnjih dneh tudi in predvsem nenehna dražitev goriv. V petek, 27. oktobra, je v Italiji cena bencina dosegla naravnost zgodovinski višek. Liter bencina vrste super je stal 2.290 lir, liter zelenega bencina 2.205 lir, liter gazolina pa 1.905 lir. Izvedenci pravijo, da bo povprečna italijanska družina zaradi višjih cen bencina potrošila samo na bencinskih čr-palkah 300 tisoč lir več letno; za ogrevanje bo potrošila od 300 do 350 tisoč lir več letno, za elektriko pa do 100 ti-

soč lir letno več. Zaskrbljenost vzbuja tudi tečaj ameriškega dolarja, kar naravnost porazno vpliva na evropsko enotno valuto evro. Če primerjamo stanje gospodarstva v ZDA in EZ, ugotovimo naslednje: v tretjem trimesečju letos se je kosmati narodni proizvod (BNP) v ZDA povečal za 2,7%, v EZ pa za 3,7% v primerjavi z drugim trimesečjem; cene na drobno so v ZDA poskočile za 3,6%, v EZ pa za 2,8%, brezposelnih je v ZDA mesečno bilo 4,03, v EZ pa 9%. Slednji podatek je še najbolj zaskrbljujoč, medtem ko stanje na naftnem tržišču utegne močno vplivati na stopnjo inflacije.

Kar zadeva stanje na naftnem tržišču, je treba omeniti zasedanje Organizacije držav proizvajalk nafte (OPEC), na katerem je bilo sklenjeno, da se bo proizvodnja povečala za 500 tisoč sodčkov dnevno. Če se bo to res zgodilo in bo tudi vplivalo na cene goriv, pa bo pokazal že bližnji razvoj dogodkov.

SLOVENSKA SKUPNOST

vabi na

SLAVNOSTNO AKADEMIJO

ob 25-letnici svojega delovanja

Kulturni program bosta oblikovala MePZ Hrast iz Dobrek in Komorni godalni orkester pod vodstvom prof. Hilarija Lavrenčiča.

GOST: poslanec Luciano Caveri
NAGOVOR: deželni tajnik Andrej Berdon

Slovenska skupnost bo ob jubileju podelila odličja.

Petek, 3. novembra 2000, ob 20. uri v veliki dvorani
Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici.

02	Breda Susič KOSOVO: POT V DEMOKRACIJO	06	Marjan Drobež PRIČEVANJA O SLOVENSLEM JEZIKU V GORICI
02	Janez Povše POLOVIČNA SOLIDARNOST?	07	Ivan Žerjal ŠČEKOVA KOMPLEKSNA OSEBNOST
03	Drago Legiša / intervju ANDREJ BERDON	08	Matjaž Rustja NEVARNOSTI ISTRSKE EVROREGIJE
04	"BOG BLAGOSLOVI PREDRAGO SLOVENIJO"	10	Martin Marussi MISIJSKA NEDELJA V ZNAMENJU MLADIH
05	Danijel Devetak PREROJENO SLOVENSKO NARODNO SVETIŠČE	12	IN MEMORIAM: EDVARD STANIČ

PAPEŽEV POZIV

ZAOSTRUJE SE POLOŽAJ NA SREDNJEM VZHODU

Papež Janez Pavel II. je te dni spet pozval Izraelce in Palestince, naj se še dalje trudijo, da bi se obnovil dialog, ki naj vodi k miru. Ta pa mora zajamčiti pravico do svobode in varnosti obema prizadetima narodoma, je dejal sveti oče.

Medtem se boji med Izraelci in Palestinci nadaljujejo. Odkar so se prekinila pogajanja med sprtima stranema, je že bilo 153 smrtnih žrtev. Izraelski ministrski predsednik Barak si prizadeva, da bi sestavil vlado narodne enotnosti, zanimivo pa je, da je laburističnemu predstavniku Perezu prepovedal navezati stike z Arafatom. Perez je namreč nameraval posredovati, da bi se obnovil dialog med Izraelci in Palestinci. Barak je tudi izjavil, da je pripravljen sprejeti Clintonovo vabilo na pogovore v Washington, a je zahteval, naj Arafat poskrbi, da Palestinci prekinejo napade na izraelske vojske. Arafat pa je dejal, da se bo "intifada" nadaljevala vse dotlej, dokler Jeruzalem ne bo postal glavno mesto palestinske države.

IZZIVALNI PREDLOG PREDSEDNIKA DEŽELE

Deželni predsednik Veneta Giancarlo Galan je izoblikoval predlog novega deželne statute, ki med drugim predvideva, naj se deželi prizna primarna zakonodajna oblast na področju zdravstva, šolstva in prevoza. Večje pristojnosti predvideva tudi na področju javnega reda, imigracije in celo zunanje politike. Minister za dežele je predlog odločno grajal in ga označil za poskus odcepitve Veneta od Italije. Predlog predsednika Galana mnogi imajo za nekakšno izzivanje, da bi se zares pokazala resnična volja centralnih oblasti, kako naj se na novo uredi razmerje med deželami in centralno državno oblastjo.

HAIDERJEV WATERGATE?

Watergate je slovita washingtonska mestna četrt, kjer so agenti ameriškega predsednika Nixona leta 1972 vlomili v sedež ameriške demokratske stranke, da bi odnesli zaupne listine, ki naj bi posredno ali neposredno utrjevale Nixonov ugled in škodovala njegovemu demokratskemu tekmecu. Predsednik Nixon je prevzel odgovornost za izvršeno kaznivo dejanje in leta 1974 postal prvi predsednik ZDA, ki se je poslovil od Bele hiše pred potekom mandata.

Dnevni tisk je pred dnevi z mastnimi naslovi objavljal dopise z Dunaja, ki so govorili o Haiderjevem Watergatu. Po nalogu koroškega deželne glavarja in nespornega voditelja avstrijske svobodnjaške stranke (FPÖ) naj bi skupina kakih 20 policijskih agentov leta in leta redno posredovala zaupne informacije Jörgu Haiderju, ko je ta bil strankin predsednik. O tem je pisal visok policijski častnik Joseph Kleindienst, ki je o tem vojnem delovanju celo napisal knjigo. Zaupne informacije naj bi Haiderju pomagale utrjevati stranko in hkrati uspešno voditi boj proti njegovim političnim nasprotnikom. Za svoje delo so agenti dobivali primerno plačilo. Kleindienst piše, da je Haider v ta namen potrošil milijonske vsote. Pristojna sodna oblast je proti Haiderju že uvedla preiskavo, ta teden pa bodo prizadeti agenti začasno odpuščeni iz službe.

Proti Haiderju in njegovi politiki je v soboto, 28. oktobra, v Celovcu demonstriralo kakih 2.000 ljudi tako iz Avstrije kot iz nekaterih drugih evropskih držav. Protestno manifestacijo je priredila dvojezična organizacija *Odpрта Koroška*, v kulturnem programu pa je nastopil tudi Tržaški partizanski pevski zbor.

Haiderjev Watergate utegne ogroziti obstoj vladne koalicije, ki jo vodi zvezni kancler Wolfgang Schuessel iz avstrijske ljudske stranke (ÖVP). Kot vemo, je Evropska zveza šele pred kratkim odpravila

sankcije zoper Avstrijo, ki so jih vlade evropske štirinajstere bile uvedle v letošnjem januarju in s tem dejansko obsojile sodelovanje Haiderjeve stranke v zvezni avstrijski vladi. Trije "modreci" so po nalogu Evropske zveze izvedli preiskavo, ki je ugotovila, da sedanja dunajska vlada - torej koalicija ÖVP in FPÖ - spoštuje evropska demokratična merila, zaradi česar so bile sankcije preklicane. Pred kratkim so bile na Štajerskem deželne volitve, na katerih je FPÖ izgubila eno tretjino glasov v primerjavi z lanskiimi državnoborskiimi volitvami, ko je Haiderjeva stranka zbrala kar 27% glasov in postala druga stranka v Avstriji. Poznavalci razmer pravijo, da bodo za svobodnjaško stranko verjetno odločilne deželne volitve na Dunaju, ker da bo njihov izid pokazal, če se ÖVP vrača na svoje nekdanje startno mesto, ki se je pred Haiderjem sukalo okrog 4% glasov.

S 1. STRANI

SENAT

Bitka za dokončno odobritev zaščitnega zakona v senatu je še odprta. Vsekakor pa moramo Slovenci v Italiji strniti svoje vrste in odločno zahtevati pričakovani končni izid parlamentarne debate. Ne sme se namreč zgoditi, da bi tako ali drugačno zavlačevanje v senatu onemogočilo izglasovanje zakona še v tej mandatni dobi. Pravica je na naši strani!

PO VOLITVAH NA KOSOVU

POT V DEMOKRACIJO

BREDA SUSIČ

"Pravi čudež!" Tako je označil prve demokratične volitve na Kosovu Bernard Kouchner, upravitelj misije Združenih narodov na Kosovu. Sobotne krajevne volitve so potekale mirno, brez incidentov, udeležba je bila zelo visoka (po neuradnih podatkih nad 90-odstotna), ozračje je bilo konstruktivno.

Poldrugo leto po napadih zveze NATO na Jugoslavijo je Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi pripravila občinske volitve na Kosovu. Na volitvah je med seboj tekmovalo 24 strank. Nobena ni predstavila pravega političnega programa, vse pa so se zavzemale za popolno neodvisnost od Srbije oz. Jugoslavije.

O tem, da še ni šlo za popolnoma demokratične in pluralistične volitve, pričča tudi podatek o popolnem bojkotu s strani Srbov, ki so sledili priporočilom nekdanjega srbskega predsednika Miloševića in se volitev niso udeležili. Prehodna jugoslovanska vlada je zaradi tega volitve obsodila, češ da so bile monoetnične. Kouchner pa je zagotovil, da so se pripadniki vseh ostalih etničnih skupin (Bošnjaki, Turki, Romi, Aškali, Goani), ki so prisotne na Kosovu, volitev udeležili. Edina izjema so bili Srbi. Takoj se je obvezal, da bo mednarodna skupnost priredila dodatne volitve za srbsko skupnost, ki bo tako dobila 10% položajev v obnovljenih krajevnih upravah. Po množičnih begih po Natovih napadih predstavljajo Srbi še 5% prebivalstva Kosova.

Zmerni Ibrahim Rugova (na sliki), voditelj Demokratske lige Kosova, ni počakal dokončnih uradnih rezultatov in je že v nedeljo, še med prešte-

vanjem, proglasil zmago lastne stranke in izjavil, da je prejel med 60% in 70% glasov v celotni pokrajini. Njegov največji tekmec, Hašim Thaqi, bivši politični voditelj Osvobodilne vojske Kosova, zdaj leader Demokratske stranke Kosova, jih je po prvih delnih izidih prejel 25%. Priznal je poraz in izjavil, da bo njegova stranka sprejela rezultate volitev tudi v primeru, da bodo ti potrdili zmago nasprotnikov. Omenjena izjava je delovala pomirjevalno, čeprav so nekateri poročevalci takoj napovedali, da ne bo šlo vse tako gladko, saj se bodo šele v naslednjih dneh Thaqijevi moške - ki so sedaj bili na vplivnih položajih v krajevnih ustanovah - zavedeli, da se morajo umakniti in oblast predati sodelavcem Rugove.

Po demokratičnem zasuku v Srbiji in po "dokazu demokratične zrelosti" Kosova na volitvah pa se na tem območju pojavljajo nove grožnje napetosti. Rugova je izjavil, da so bile volitve prvi korak k neodvisnosti Kosova. Košunica pa je ob prevzemu oblasti zagotovil lastnim volivcem, da bo Kosovo ostalo del Jugoslavije. Dokler je bil v Jugoslaviji na oblasti Milošević, so se lahko kosovski Albanci bolj ali manj zanesli na to, da bodo deležni precejšnje podpore

mednarodne skupnosti glede zahtev po lastni državi. Zdaj pa, ko se ves zahodni svet poveča dvorjenju Košunici, so se Albanci zbal, da so se pozornost in simpatije preusmerile drugam. To ne velja samo za moralno in politično podporo, pač pa tudi za denarno (EZ je na vrhu v Biarritzu obljubila Srbiji pomoč v znesku 200 milijonov evrov). Nevladne organizacije, ki skrbijo za varnost in obnovo na Kosovu, so zaskrbljene, da bi zaradi tega ne prišlo do novih maščevanj nad srbskim prebivalstvom v pokrajini.

Kouchner je izjavil, da so bile prve svobodne in demokratične volitve na Kosovu "velik korak proti avtonomni vladi". Te besede so Albanci interpretirali kot obljubo za več kot samo avtonomijo, ki jo Kosovu pripisuje 1244. resolucija Združenih narodov. Patty Ashdown, izvedenka za Balkan in bivša voditeljica britanske liberaldemokratske stranke, ki bo najverjetnejša naslednica Kouchnerja, pa je pred nekaj dnevi Košunico in kosovske voditelje prosila, naj se ne prenačijo pri odločanju o bodočem statusu Kosova, saj je najprej treba misliti na njegovo obnovo. Pot do prave pomiritve na tem območju je torej še dolga.

POVEJMO NAGLAS

JANEZ POVŠE

POLOVIČNA SOLIDARNOST?

Ob nedavnih katastrofalnih poplavah v severni Italiji je bilo mogoče v javnosti kar nekajkrat zaslediti bojazen, da bo država uvedla poseben davek kot prispevek za odpravo najhujše škode. Omenjena bojazen je bila vselej izrečena ali napisana kot opozorilo, da se kaj takšnega ne sme zgoditi, ker je siceršnjih dajatev že tako preveč. Istočasno je v državi izjemno razvit občutek za prstovoljno pomoč in nikdar ne zataji. Toda ob tem se postavlja izjemno bistveno vprašanje: smo z volonterstvom zares rešili probleme sodržavljanov v stiski ali smo z njim le dokazovali svojo človeško vrlino in vrednost? Z drugimi besedami, ali nam je do tega, da zares razrešimo probleme prizadetih ali se ukvarjamo le z dokazovanjem naše moralne zavesti?

Dejstvo je, da je volonterstvo nekaj najlepšega, kar določena družba ima. Dejstvo pa je tudi, da se na ta način zbere razmeroma malo sredstev, neprimerno manj kot z uvedbo vsedržavnega davčnega prispevka. Pred nekaj leti je npr. Italija s prostovoljnimi prispevki za Kosovo zbrala nekaj nad 130 milijard lir, kar je prav gotovo več kot lepa vsota, toda v razmerah obsežnega razrušenega področja je šele tisoč milijard lir vsota, ki nekaj šteje. Podobno je sedaj s poplavljenim območjem, resnična pomoč oškodovanemu

prebivalstvu se prične pri približno enaki vsoti. Iz vsega tega povsem naravno nam pride na misel, da bi morali svojo stopnjo solidarnosti z ljudmi v nesreči krepiti in plemeniti, se pravi jo dvigniti na tisto raven, ki bi prizadetim resnično in ne zgolj moralno pomagala. Pri tem bi morali postati sposobni sprožiti vse možne mehanizme pomoči, ker je pač bistvo solidarnosti v tem, ali jo prizadeti začuti ali ne. Bistvo solidarnosti pa je navsezadnje tudi v tem, da se prav vsi čutimo varne za primer morebitne nesreče, ki bi utegnila nas kdaj doleteti. Strah pred uvedbo državnega davka je takšni varnosti seveda povsem nasproten, pa čeprav bodo državni mehanizmi sedaj nekako na tihem in skoraj na skrivaj aktivirali potrebna sredstva, vse to zato, da bomo mirni in se ne bomo pritoževali nad oblastjo. Slovenija je kot država zbrala to moč, da je uvedla davek za potresence v Posočju. Res je, da so se nekateri davkoplačevalci pritoževali, toda slej ko prej so začutili, da je bila odločitev države pravilna, saj predstavlja zagotovilo, da bo enako ukrepala tudi v drugih podobnih primerih.

Celovita solidarnost je torej tista, ki se najbolj izplača, zanesljivo povrne darovalcem še več od tega, kar so bližnjemu v stiski darovali.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA

IZDAJATELJ: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK, DR. DAMJAN PAULIN

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA: ITALIJA in SLOVENIJA 70.000,

INOZEMSTVO 110.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 140.000 LIR

POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493

CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18

TEL 0481 533177

FAX 0481 536978

E-MAIL noviglas@tmedia.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3

TEL 040 365473

FAX 040 775419

E-MAIL nglasts@tin.it

INTERVJU / ANDREJ BERDON

SSK SKUPNI DOM ZAMEJCEV

DRAGO LEGIŠA

Preden se lotiva sedanosti, nekaj o preteklosti. Starejši se še dobro spominjamo, kako so mnogim udeležencem prvega deželnega kongresa v Devinu naravnost žarele oči od veselja, ker so demokratične sile naše manjšine končno strnile svoje vrste in pričele politično enotno nastopati. To je bil prav gotovo otipljiv dokaz politične zrelosti, kar je bilo tembolj pomembno, ker so združitev dejansko izvedli tedanji "tridesetletniki", torej mlajši ljudje. Se strinjate z mnenjem, da je bila združitev zelo modro politično dejanje?

Ni dvoma, da je to bila. Prvič, razdrobljenost med slovenskimi političnimi skupinami je vedno prijala nasprotnikom manjšine, drugič, v vsaki narodni manjšini je obstoj več strank, ki zagovarjajo samostojno politično nastopanje, anahronizem, to tembolj danes, ko se v večinskem sistemu prostor za manjše stranke bliskovito krči. To pomeni, da je bila združitev ne le modro, a tudi daljnovidno dejanje, saj je tako nastala politična organizacija, ki je združevala Slovence v Italiji v deželni obsegu. Če gledamo takratno združevanje z današnjega zornega kota, ko se v večinskem sistemu vse manjše stranke borijo za preživetje, se nam dejanje očeta Slovenske skupnosti zdi edina logična izbira - ni si mogoče predstavljati, da bi tedanji skupine obstajale in delovale še danes. SSK ima danes organizacijo, predstavnike v izvoljenih telesih in je zakoreninjena v zamejskem prostoru. Največje premoženje Slovenske skupnosti pa je neminljiv ideal združevanja Slovencev vseh svetovnih nazorov. Naša stranka je skupni slovenski dom, kjer se lahko zberejo vsi, ki verjamejo v samostojno politično nastopanje Slovencev v Italiji.

V naslednjih letih je SSK gotovo odigrala pomembno vlogo in bila nepogrešljiv dejavnik naše manjšinske stvarnosti, vendar je treba tudi ugotoviti, da združevalni proces manjšinskih sil žal ni dosegel stopnje, ki jo je marsikdo pričakoval. Kateri so po vašem glavni vzroki takšnega razvoja dogodkov?

Temeljni problem naše manjšine je politična sterilnost. Na kulturnem, športnem in na drugih področjih je naš človek nadpovprečno aktiven, pobude se vrstijo kot na tekočem traku, rezultatov je veliko. Na političnem področju pa, kakor da obstaja domena o neučinkovitosti in neuspešnosti politične akcije. Italija si od svojega prihoda v Nadliške doline leta 1866 trudi, da bi asimilirala slovensko narodno skupnost, zato ji prijia sedanja razdrobljenost Slovencev v plejadi strank in stranic ne samo levega, a tudi desnega bloka. K temu je italijanska politika vedno težila, od stare KD do kominforma. Manj je jasno, čemu tako razdrobljenost zagovarjajo vidni zamejski politiki, češ da gre za nekaj pozitivnega, za znak integracije Slovencev v italijansko družbo. Tako smo tudi ob razkolu med Komunistično prenovo in SSK-om poslušali hvalnice tej novi deli-

Dne 24. maja letos je poteklo 25 let od prvega deželnega kongresa Slovenske skupnosti. Pomembni jubilej bo SSK praznovala v petek, 3. t.m., na zborovanju v Kulturnem centru L. Bratuž v Gorici. Deželnega tajnika dr. Andreja Berdona smo naprosili za pogovor tako o trenutnem "zdravju" edine slovenske politične organizacije v Italiji kot tudi o drugih aktualnih vprašanjih, med njimi seveda predvsem o sedanjem položaju naše slovenske narodne manjšine.

tv, ki naj bi ojačila našo pluralnost! To nujno vodi v politično šibkost, ki povzroča neučinkovitost zamejske politike, in tu ne zaležejo izgovori o različnosti med našo situacijo in položajem nemške ali francoske manjšine. Dejstvo je, da je zdravstveno stanje v manjšini po 50 letih oddajanja glasov italijanskim strankam porazno. To je posledica politične indoktrinacije, ki privilegira nad ali proti narodne elemente, narodnost pa zapostavlja in ji včasih celo odreja status vrednote. Spominim se intervjuja mlajšega zamejskega komuniste, sicer sposobnega rojaka, ki je pred leti na PD dejal, da narodnost ni absolutna vrednota. Trditev je seveda sporna in nesprejemljiva, še posebej v zamejstvu, kjer je slovenstvo v drugačnem položaju kakor, recimo, v Ljubljani, ker je tu vsak dan ogroženo. V izjavi je zaznati vpliv teže, po kateri stoji ideologija daleč pred narodno pripadnostjo, kar je v manjšinskem položaju seveda čisti absurd. Ob takih premisah je bilo seveda težko pričakovati, da bi se pojem samostojnega političnega nastopanja krepkeje zasedal v naš prostor, saj so nasprotovanja prihajala ne le iz Italije, a tudi iz matične Slovenije.

Ali se po vašem res ni mogla prepričati odobritev deželnih volilnih predpisov, zaradi katerih je SSK v prvi polovici devetdesetih let kratkomalo izginila iz deželnega sveta Furlanije-Juljske krajine? SSK je tedaj celo pripadala večini, ki je odobrila naravnost usodne predpise za edino slovensko politično organizacijo v Italiji!

Danes je težko odgovoriti na vprašanje, ali bi bilo mogoče pred nekaj leti prepričati sprejem zakona, ki je SSK onemogočil izvolitev njenega predstavnika v deželni svet. Upoštevati je treba dejstvo, da se je v tistih letih Italija znašla v prehodni fazi iz prve v drugo republiko, da je cela generacija politikov čez noč izginila, da so izginile ali si spreminjale imena stranke, ki so petdeset let krojile italijansko politiko. Zavladali sta precejšnja zmeda in mrzličnost in v evforičnem kaosu je pojem večinskega volilnega sistema, ki prinaša konec ali obrobnost sredinskih strank, pridobil sloves zdravilnega obliža, ki naj bi odpra-

vil hibe italijanske družbe, kakor so bile korupcija, nezmožnost vladanja, razmnoževanje strank, kronične parlamentarne krize in redne predčasne volitve. No, danes smemo reči, da se je volilni sistem, kakor je izšel iz Segnivevega referenduma v začetku devetdesetih let, le delno obnesel in da so se nekatere šibkosti prejšnje dobe prenesele v današnji čas. V ta okvir gre postaviti sprejem deželnega zakona, po katerem je SSK izgubila svojega zastopnika, čeprav je na deželnih volitvah leta 1993 prejela več kot 10.000 glasov. Tako je naša dežela izgubila edinega predstavnika, ki je bil odraz slovenske manjšine, kar škodi tudi reprezentativnosti same dežele, ki sicer z Republiko Slovenijo kroji obmejno politiko. Po našem mnenju se drugi slovenski predstavniki italijanskih strank v deželi le delno smejo sklicevati na volilni mandat naše manjšine, saj ne more biti znano, v kolikšni meri so odraz slovenskega volilnega telesa...

Kateri poglobitveni nauki izbjaja iz tega, kar smo pravkar navedli?

Še vedno se nahajamo na precepju, ali je predstavnik manjšine tisti, ki ga izvoli manjšina, ali tisti, ki ima širše družbeno pooblastilo tudi italijanskega dela volivcev, ki so obenem ideološko obarvani. Bistvo problema je tu. Mi trdimo, da lahko na najbolj suveren in avtentičen način predstavlja slovensko - ali kate-rokoli drugo etnično skupnost - tisti, ki od nje prejme avtentičen in verodostojen volilni mandat. Tu ne gre za nobeno getizacijo, za etnični ekskluzivizem. Če smo narodna skupnost, kar pač smo, imamo pravico imeti svojega predstavnika, čeprav se ob občutku narodne pripadnosti prepoznavamo v različnih družbenih kategorijah in svetovnih nazorih. Danes pa imamo na deželi tak sistem, po katerem zastopajo interese slovenske manjšine predstavniki, ki niso prejeli pooblastila od same manjšine, ampak od širše skupine volivcev, kjer je število Slovencev neznano. To hibridno stanje, ta nedorečenost je po mojem glavna hiba današnjega volilnega sistema za deželo F-Jk, če se omejimo na našo problematiko. Temu bi se lahko ognili na dva načina: ali se vsi slovenski volivci opredelijo za SSK, ki bi dobila kot slovenska stran-

ka svojega slovenskega zastopnika, ali pa dobi naša manjšina zajamčeno mesto v deželni skupščini in tudi v drugih upravnih telesih. V tem primeru bi bil zajamčeni predstavnik neizpodbitno izraz zamejskega okolja, kar mu nikakor ne bi onemogočalo poseganje v širše politično dogajanje, kakor neosnovano trdijo nasprotniki zajamčenega zastopstva.

Izidi državnozbornih volitev v Sloveniji so pred dnevi pokazali, da je bil poslanec italijanske narodne manjšine v sosedni republiko izvoljen v parlament s 1.302 glasovoma! SSK pa z več kot deset tisoč glasovi nima zastopnika v deželnem svetu Furlanije-Juljske krajine. Kako si razlagate tolikšen odpor v Italiji zoper institucijo zajamčenega manjšinskega predstavnika?

Po mojem je ta odpor predvsem domena italijanske in zamejske leve, ki bi s tem institutom, ki ga hkrati v Sloveniji hvali in odobrava, izgubila svoj danesnji vlogi v manjšini. Mislim tudi, da je ta odpor nerazumljiv, saj bi se navsezadnje lahko zgodilo, da bi slovenska manjšina izvolila v svoji sredi človeka z levičarskim poreklom, ki bi bil legitimni predstavnik vseh zamejcev, zato ne razumem tako krčevitega odklona. Namesto tega imamo ob vsakih parlamentarnih volitvah preplah v manjšinskih vrstah in panično štetje glasov. Italijanski parlament pa je pred kratkim izglasoval zakon za Italijane po svetu, katerim je zajamčil kar 18 sedežev. To dokazuje, da zajamčeno zastopstvo ni v neskladju z načelom predstavnika voljenih teles, kakor so še pred kratkim zagotavljali razni pravni strokovnjaki, ki so v našem primeru trdili, da je tako zastopstvo možno, le če manjšino preštejemo. To ni res. Te dni je parlament sprejel zakon za volitve v deželah s posebnim statutom, v katerem Slovenci nismo omenjeni z besedico, medtem ko so pridobile ustavno dostojanstvo skupine Cimbrov in Mokenov na Južnem Tridentinskem. To je nezaslišano, nezaslišani sta tudi brezbriznost in apatičnost slovenskih predstavnikov v levici! Po tem zakonu ima naša dežela čas do leta 2003, da sprejme zadevni zakon. Gre torej za edinstveno priložnost, da se ta problem uredi na sprejemljiv način, če bo le obstajala politična volja. Po mojem bi bilo zajamčeno zastopstvo v deželni merili pomenljiv precedens za pridobitev iste pravice v rimskem parlamentu.

Vemo, da ste se pred kratkim kot gost udeležili mitinga "nove oljke" v Milanu, kjer so bili zbrani veljaki vseh strank in stranic levo-sredinske večine. Kako ste se kot deželni tajnik SSK, torej slovenske politične organizacije, počutili v tamkajšnji družini? Ste imeli priložnost za resne politične pogovore o naših manjšinskih zadevah?

Miting je bil temeljito in dobro pripravljen, režija je poskrbela za

učinkovite posege in scenografske učinke. V desetstotici množici ni bilo mogoče vzpostaviti stikov, saj so se po zaključku prireditve prisotni odpravili vsak na svojo pot. Mislim pa, da na splošno ni čutili tistega navdušenja, ki ga je bilo zaznati pred štirimi leti s prvo, Prodijevo Oljko. Spominjam se npr. zelo številne množice v Trstu na Pomorski postaji ob prihodu Prodijevega avtobusa. Za tokratno zmago se bo treba krepko potruditi.

V zvezi z "zajamčenim manjšinskim predstavnishvom" zaščitni zakon, ki ga je odobrila poslanska zbornica in je zdaj predmet razprave v senatu, ne daje dovoljnega odgovora. Si bomo v tem pogledu kaj pomagali z ustreznim zelo meglenim besedilom tega zakona?

Ze pojem "olajšati izvolitev", ki ga vsebuje Masellijev osnutek, ne hote namiguje na dejstvo, da je treba Slovincem nekako omogočiti institucionalno predstavnishvo. Ta formulacija se torej že odmika od splošno veljavnih volilnih pravil, kakor se od teh odmika prej omenjeno zajamčeno zastopstvo za Italijane po svetu. Masellijev koncept govori o volilnem okrožju, ki naj bi "omogočilo" izvolitev, in če ta koncept povlečemo do skrajnosti, dobimo volilno okrožje, v katerem so slovenske občine na Tržaškem in Gorškem. To bi že spet pomenilo odmik od splošnih volilnih pravil, saj bi za sedež v parlamentu glasovalo sorazmerno majhno število ljudi. Zajamčeno zastopstvo po predlogu SSK, ne pa bolj ali manj "olajšano zastopstvo", bi na enostaven način rešilo problem, pač po vzoru Slovenije. Kajti še najbolj ugodno okrožje nam ne more ničesar zajamčiti, razen če ga ne bi sestavljale zgolj slovenske občine, kar pa bi bilo kritično, ker bi od glasovanja odrezali glavnino manjšine, ki živi prav v mestih Trst in Gorica.

Ste sicer stoodstotno prepričani, da bo senat pravčasno odobril omenjeni zaščitni zakon?

V to ni nihče prepričan.

Če bo ta zakon odobren in postal veljaven, si bomo z njim po vašem labko veliko pomagali zlasti glede na nekatere neprav vzpodbudne primere z zakonom 482/99?

Masellijev koncept je kopija zakona 482, po katerem zaščiteno območje določi sklep ene tretjine občinskih svetovalcev ali 15% prebivalcev občine. SSK je skušala korigirati to izredno ohlapno določbo s popravki, po katerih bi zadostovala 1/4 ali 1/5 svetovalcev, vendar je bil, kot znano, popravek zavrnjen v zbornici, z nasprotnimi glasovi leve. S tem amandmajem bi se vsaj nekoliko dvignili od folklornega položaja raznih jezikovnih otkov po Italiji. Danes se nahajamo pred sklepom Pola svobocin v goriški občini, s katerim je bil zakoličen precedens, ki bo nujno pogojeval jutrišnje opredelitve občine. Na to smo opozarjali: da si odvisen od tako ali drugačne naklonjenosti raznoraznih italijanskih politikov, ki so danes na vladi, jutri pa jih ni nikjer več, to je za našo narodno skupnost naravnost ponižujoče.

SVETOPISEMSKA RAZMIŠLJANJA
OB BOGOSLUŽNIH BERILIH
V LITURGIČNEM LETU BŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE,
NEDELJO ZA NEDELJO

VILJEM ŽERJAL

31. NAVADNA NEDELJA,
"ZAHVALNA"

"Poslušaj, Izrael: Gospod je naš Bog, Gospod je edini! Ljubi Gospoda, svojega Boga!" (5 Mz 6, 4.5)

"Pel bom tvojemu imenu." (Ps 18, 51)

"Jezus ... ima ... neminljivo duhovništvo." (Heb 7, 24)

"Večja od teh dveh ni nobena druga zapoved." (Mr 12, 31)

"Šemà Jisrael" ("Poslušaj, Izrael!"). Tako je začel Mojzes, ko je ljudstvu, ki ga je vodil proti obljubljeni deželi, oznanjal kaj nadvse slovesnega (5 Mz 5, 1-21). Mojzes je stalno opominjal in poudarjal, naj bi se ljudstvo naučilo bati se Boga (5 Mz 4, 10). Ta strah naj bi naučili tudi svoje otroke, ker se je namreč bal, da bi ljudje zapadli malikovanju. "Da se boš bal Gospoda, svojega Boga, in vse dni svojega življenja izpolnjeval vse njegove zakone in zapovedi, ki ti jih dajem: ti, tvoj sin in sin tvojega sina, da se podaljšajo tvoji dnevi. Poslušaj jih, Izrael, in jih vestno izpolnjuj, da ti bo dobro in da se zelo pomnožite v deželi... Poslušaj, Izrael: Gospod je naš Bog, Gospod je edini! Ljubi Gospoda, svojega Boga, z vsem srcem, z vso dušo in z vso močjo!" (5 Mz 6, 2-5). Mojzes je nadaljeval s poukom o veri in ljubezni do Boga. Šel je v podrobnosti, rekoč: "Te besede, ki ti jih danes zapovedujem, naj bodo v tvojem srcu. Ponašljaj jih svojim sinovom, in govori o njih, ko bivaš v svoji hiši in ko hodiš po poti, ko legaš in ko vstajaš! Priveži si jih za znamenje na roko in naj ti bodo za čelni nakit med očmi! Napiši jih na hišne podboje in na mestna vrata!" (5 Mz 6, 6-9).

Marsikdo ob vseh teh besedah pomiljuje vernega človeka, češ da je pretirano, bolešno, maziljeno pobožnjakarski. Seveda ne more nihče izražati svoje vere v enega Boga s priveski in podobnim. Gotovo je, da si Bog ni zamišljal takojšnje spremembe načina izpovedovanja vere; saj se vse, tako tudi človek, le počasi razvija v popolnost. Vendar je pri veri v Mojzesevem času, kakor sicer tudi danes in bo vedno tako, poudarek na srcu.

Sam Jezus poudarja celostno izpolnjevanje zakonov, zapovedi: "Ne mislite, da sem prišel razvezat postavo ali preroke; ne razvezat, temveč dopolniti sem jih prišel. Resnično, povem vam: Dokler ne preideta nebo in zemlja, ne bo prešla niti ena črka ali ena črtica postave" (Mt 5, 17-18). A obenem svari pred izpolnjevanjem le črke postave: "Hina vci! Dobro je prekoval o vas Izaija, ko je rekel: »To ljudstvo me časti z ustnicami, njihovo srce pa je daleč od mene« (Mt 15, 7.8). Mnogi razlagajo, kako naj živijo po zapovedih. Vsekakor naj se ne dajo ustrašiti od pismoukov in farizejev, ker ti "vežejo težka in nezonsna bremena in jih nalagajo ljudem na rame, sami pa jih še s prstom nočejo premakniti... Napravljajo si širše molitvene jermene in podaljšujejo robove na obleki" (Mt 23, 4-5). Jezus zajame vse zapovedi Mojzesevega zakona v obe temeljni zapovedi ljubezni do Boga in do bližnjega (Mr 12, 30-31).

Dejansko je 5 Mz 6, 5, zgoraj omenjeni "Šemà Jisrael", osnovna izpoved Judov: Bog hoče pokorščino in ljubezen celega človeka. Toda, ko človek ljubi Boga, mora obenem ljubiti bližnjega, zato ker ga Bog ljubi (pr. 1 Jn 4, 7-12, 19-21). Ljubezen do bližnjega je osnovana na Božji ljubezni, ki se izpolnjuje v ljubezni do bližnjega (UW, NT, 178-179).

Pokorščina, strah božji nimata nič kaj opraviti s suženjskim odnosom do Boga, ker sta priznanje, da smo od Boga, da nas je On ustvaril sebi podobne. Tej drži lahko rečemo ponižnost, stvarnost, dejstvo, treznost. Saj nas brez Boga sploh ne bi bilo. Strah božji je druga oblika za besedo ljubezen, ker se namreč bojimo, da bi dobrega Boga žalili in ga izgubili.

Stvarni dokaz, da je strah božji osvobajajoč, je v tem, da je Božji Sin umrl za človeka v strahotnem ponižanju križa. On je namreč prvi in v polni meri pretrpel našo tesnobo, ves strah in našo oddaljenost od Očeta. To lahko imenujemo tudi božjo norost. In prav to ljubezen ljubimo in priznavamo. V njej ljubimo vsakega človeka, celo sovražnika (Mt 5, 44). To je Jezusova zapoved, je nova zapoved (Jn 13, 34). Lahko jo tudi imenujemo mater havaležnosti.

Iz nove zaveze razumemo, kar je Mojzes do potankosti zapovedal o ljubezni do Boga, t.j. ljubezen iz srca, ki je izvir ljubezni, ki naj prevzame celega človeka, naj objame vse ljudi; naj nič ne oponaša, naj se ne pohujšuje nad grešniki (pr. 1, Kor 13, 4-7), a obenem naj uničuje grehe, vedno in povsod, na čelu med očmi, na hišnih podbojih, v javnem življenju in v javnih sodbah (ki so bile pri mestnih vratih) v pravičnosti, naj vse dela novo (5 Mz 6, 4-9; Raz 21, 5).

Ta ljubezen se imenuje Jezus Kristus. Samo On je veliki duhovnik nove in večne zaveze, ker je edini "svet, nedolžen, brez zla" (Heb 7, 26). Mojzesova zapoved je bila le senca te nove pokorščine, zapovedi, prisproda, podoba Jezusove ljubezni in njegove zapovedi ljubezni (Heb 8, 5).

Gospod jo kot svojo postavo in zavezo daje v naš razum, jo zapiše v naša srca (Heb 8, 10). Tedaj zanjo lahko prosimo, ker je njegov dar.

SVETOLETNO VSESLOVENSKO ROMANJE V RIM

SV. OČE: BOG BLAGOSLOVI PREDRAGO SLOVENIJO!

Minuli teden je obiskalo večno mesto več tisoč vernikov iz Slovenije, ki so se udeležili svetoletnega romanja slovenske Cerkve. V četrtek, 26. oktobra, je bila v patriarhalni baziliki sv. Petra ob 10. uri dopoldan osrednja romarska maša, ki jo je vodil ljubljanski nadškof in metropolit dr. Franc Rode. Po maši so se slovenski svetoletni romarji v baziliki v posebni avdienci srečali s svetim očetom Janezom Pavlom II. Predstavniki vseh treh slovenskih škofij pa so mu izročili darila in se mu zahvalili za obisk leta 1999 v Sloveniji ter za razglasitev Antona Martina Slomška za blaženega.

Romarje je vodilo osem slovenskih škofov pod vodstvom ljubljanskega nadškofa msgr. Franca Rodeta, ki je v četrtek, 26. oktobra, med osrednjo mašo v baziliki sv. Petra tudi pridigal, nakar je sveti oče sprejel romarje v posebni avdienci in jih tudi nagovoril.

BESEDE MSGR. RODETA SVETEMU OČETU

V imenu slovenskih romarjev je svetega očeta pozdravil ljubljanski nadškof dr. Rode z besedami:

"Sveti oče! Mnóžica slovenskih romarjev, zbrana v

in verniki, molitveno življenje po naših župnijah je živo in karitativna dejavnost dobro organizirana, znamenja pristne svetosti med duhovniki, redovniki in verniki so nemalokrat očitna. Vendar moramo z žalostjo priznati, da so družinske vrednote, kot drugod po Evropi, pogosto v krizi, da je vse premalo spoštovanja do spočetega življenja in da je podajanje vere mlademu rodu v teh okoliščinah vse težje. Vse bolj pogosto se sre-

in redovnice, ki vas spremljajo. Obenem pozdravljam vse vas, ki ste hoteli s tem romanjem izraziti vašo vdanost Petrovemu nasledniku.

V današnjem srečanju pri grobu prvaka apostolov vidim vaš odgovor na moji dve nepozabni apostolski potovanji v Slovenijo, med katerima sem lahko bolje spoznal vašo Cerkev in vaše ljudstvo. Živo se spominjam slovenskega praznovanja, med katerim sem imel veselje zapisati v seznam blaženih škofa Antona Martina Slomška, enega izmed mnogih sadov svetosti Cerkve na Slovenskem.

Vaš prihod v večno mesto predstavlja krono jubilejnih slovesnosti, ki ste jih v tem letu obhajali v stolnicah in v drugih romarskih cerkvah vaše dežele. V teh dneh boste obiskali velike rimske bazilike, da bi pridobili svetoletne odpustke, danes pa se srečujete z rimskim škofom in Petrovim naslednikom.

Na vas se obračam kot vesoljni pastir in oče, ki vas spremlja z ljubeznijo in molitvijo, da nas spodbudim k zvestobi svetemu evangeliju in sveti katoliški Cerkvi.

Naj vas ob tem spomnim na vrstice, ki sem jih zapisal v apostolskem pismu V zarji tretjega tisočletja, ko sem naznanil sveto leto 2000: »Prednostni cilj jubileja je prebuditi v vsakem verniku resnično željo po svetosti, močno voljo po spreobrnjenju in notranji prenovi, v ozračju vse bolj poglobljene molitve in medsebojnega sprejemanja bližnjega, zlasti tistega, ki je v kakršni koli stiski. S tem se bo okrepilo tudi vaše pričevanje pred svetom« (št. 42).

Spodbujam vas tudi k večjemu pogumu in zdravi samozavesti, ki naj se odraža tudi v vašem javnem udejstvovanju. Pol stoletja totalitarne vladavine je pustilo v marsikaterem kristjanu občutek manjvrednosti in strahu. Čas je, da te strahove premagate! Zavzeto in enakopravno sodelujte z vsemi ljudmi dobrega ho-

tenja na področju politike in gospodarstva, kulture, šolstva in medijev. Tako boste sodelovali pri utrjevanju bolj pravične in solidarne družbe, ki se navdihuje ob vrednotah Božjega kraljestva, ki je »kraljestvo svetosti in milosti, kraljestvo pravičnosti, miru in ljubezni« (Hvalospev na praznik Kristusa Kralja vesoljstva).

Končno vas vabim, da se z vsem žarom svojega srca in duha zavzimate za uresničevanje sklepov vseslovenske cerkvene sinode, ki poteka pod geslom Izberi življenje (5 Mz 30, 19). Sinoda je velika milost in zgodovinska priložnost, ki vam jo naklanja Gospod, da trezno premislite svojo preteklost in sedanj položaj Cerkve, ter smelo načrtujete svojo prihodnost.

Predvsem se zavzemajte za življenje, ker je to osrednjega pomena za preživetje slovenskega naroda. Sinoda naj v vašo srca vlije novo vero in novo upanje v življenje. To pa bo mogoče samo v močni povezanosti z živim Bogom, da nas edini rešuje pred silami smrti, ter v osebnem stiku z Jezusom Kristusom, ki je prišel, "da bi imeli življenje v obilju" (Jn 10, 10) in v zvestobi njegovemu evangeliju.

Kot sem zapisal v okrožnici Evangelij življenja, »gojite ponižno in hvaležno zavest, da ste ljudstvo življenja in za življenja« (št. 78), tako v svojem družinskem krogu kot v javnosti.

Ko se danes veselim srečanja z vami v tem letu milosti in usmiljenja, vas vse izročam v varstvo Božje Matere Marije. Naj vas ona iz narodnega svetišča na Brezjah podpira s svojo materinsko priprošnjo in vas vodi k Jezusu, blagoslovljenemu sadu svojega telesa. Njemu čast in slava vekomaj.

Vsem tukaj navzočim in vašim družinam od srca podeljujem apostolski blagoslov. Bog blagoslovi predrago Slovenijo!"

baziliki sv. Petra, Vas prisrčno pozdravlja in Vam izraža svojo globoko hvaležnost za današnje srečanje. V njem vidimo nov dokaz Vaše očetovske naklonjenosti do Cerkve na Slovenskem in do našega naroda. Radi Vas imamo!

Potem ko smo v iskreni želji po spreobrnjenju in novem življenju stopili skozi sveta vrata, podoba Kristusa, in smo obhajali evharistično daritev, ki nas je povedla v osrčje skrivnosti našega odrešenja, je to srečanje s Petrovim naslednikom poseben trenutek milosti in spodbuda, da močnejše zaživimo svoje vero v Jezusa Kristusa sredi naše nevedno lahke vsakdanjosti.

Slovenski škofje z veseljem ugotavljamo, da je Cerkev na Slovenskem povsem zvesta vesoljnemu Pastirju in smernicam Apostolskega sedeža, veselimo se enotnosti med nami, med nami in duhovniki

čujemo tudi s pojavi nestrpnosti do Cerkve v naši javnosti. Vse te radosti in tegobe polagamo danes pred Vaše očetovsko srce. Ti si Peter, skarla! Potrdi nas v veri in zvestobi svetemu evangeliju.

Sveti oče, s sinovsko vdanostjo poslušamo Vaše besede in prisimo, da nas blagoslovite."

BESEDE SVETEGA OČETA ROMARJEM

Papež Janez Pavel II. pa je slovenskim romarjem spregovoril v slovenskem jeziku: "Dragi slovenski romarji!

Z velikim veseljem vas sprejemam v baziliki svetega Petra ob vašem svetoletnem romanju v Rim. Pozdravljam predvsem vašega nadškofa in metropolita monsinjorja Franca Rodeta, ki se mu zahvaljujem za besede, s katerimi je izrazil vašo občutja. Prav tako pozdravljam tudi druge vaše škofove, duhovnike, redovnike

PRIHODNJO NEDELJO BO POSVEČENA CERKEV SV. JOŽEFA V LJUBLJANI

PREROJENO SLOVENSKO NARODNO SVETIŠČE

DANIJELO DEVETAK

"Življenje mlado vre iz starih ran." Te Cankarjeve besede so silovito privrele iz mojih spominov, ko sem pobrskal po zgodovini mogočne cerkve, ki leži v središču Ljubljane in ki bo prihodnjo nedeljo, 5. novembra, nadvse slovesno zaživela, saj jo bo ljubljanski nadškof msgr. Franc Rode ob 15. uri posvetil.

IZ ZGODOVINE

Ne gre za novo cerkev. Začetek njene zgodbe sega v leto 1894, ko so slovenski jezuiti kupili na Poljanah s pomočjo prijateljev in podpornikov zemljišče za redovno hišo in načrtovano cerkev. Že novembra 1896 so se preselili v novo redovno hišo, v kateri so uredili kapelo, posvečeno sv. Jožefu. Leta 1912 so po načrtih arh. Anzelma Wernerja končno pričeli graditi veliko cerkev sv. Jožefa. Že takrat se je mesto Ljubljana zaobljubilo, da bo prirejalo v njej vsako leto na velikonočno nedeljo molitveni shod za odvritev potresa; spomin na veliki ljubljanski potres iz leta 1895, ki je razdejal slovensko prestolnico, je bil namreč v ljudeh še živo prisoten. Do prve svetovne vojne so bila končana najpotrebnejša zidarska dela, vgradili so krasno ubrane zvonove, pravi umotvor znane-

sa in denarja; in spet je čakal cerkev nov križev pot. Leta 1949 je namreč t.i. ljudska oblast protipravno zaplenila jezuitom vse premoženje (cerkev, redovno hišo in dom duhovnih vaj) ter jih izgnala iz središča mesta v grad Bogenšperk. V oskrunjeno in izropano svetišče je vselila državno filmsko podjetje (Vesna film, Triglav film, Viba film). Še bolj boleča usoda je doletela dom duhovnih vaj, ki ga je oblast spremenila v porodnišnico, kasneje Zavod za načrtovanje družine, ki je preprečil rojstvo mnogim tisočim otrok...

imenovana v ulico Janeza Pavla II. Duša dogajanja je bilo Gibanje Nazaret, ki je na pobudo omenjenih patrov nastalo v Marijini kapeli in ki si z evharističnim češčenjem, s predavanji in romanji k oltarju sv. Jožefa že deset let prizadeva za moralno prenovo slovenskih družin.

VRNITEV LASTNIKOM

Država se je zavezala, da vrne svetišče "v prvotno stanje", toda prišlo je do številnih zapletov in težav bodisi pri (politiziranem) pravnem postopku denacionalizacije kot pri obnovitvenih delih no-

srečanja, gledališke in literarne večere, misijonske in evharistične krožke itd. Tudi dom duhovnih vaj je bil daleč naokrog znan, vanj so prihajali tako mladi kot starejši, duhovniki in redovniki. Kot zanimivost povejmo, da je tu leta 1927 opravil osebne duhovne vaje tedanji papeški legat za Bolgarijo Angelo Roncalli, sedaj blaženi papež Janez XXIII.

PASTORALNI NAČRTI

Danes imajo slovenski jezuiti za novo duhovno središče ob obnovljeni cerkvi velike načrte v iskanju odgovorov na Božji klic in na potrebe časa. Njihov koordinator je teolog, psiholog in pedagog p. Silvo Šinkovec. Ker je cerkev romarska, bo služila najprej romarjem. Pomembno mesto bodo imeli duhovna rast vernikov, duhovni shodi in srečanja. Poleg tega bo središče na mnoge načine poudarjalo družino, in to zlasti prek že omenjenega Gibanja Nazaret za krščansko prenovo družin in prek gibanja družin Najina pot, ki prireja priprave na zakon; v središču bodo rastle tudi člani Skupnosti krščanskega življenja, laiki, ki se navdihujejo v ignacijanski duhovnosti. Sv. Jožef delavec postavlja izziv, da razmišljajo slovenski jezuiti tudi o socialnih problemih Slo-

SVETNIK TEDNA

10. NOVEMBER

SILVESTER ČUK

LEON VELIKI, PAPEŽ IN CERKVENI UČITELJ

Izredna osebnost današnjega slavljence, papeža in cerkvenega učitelja Leona Velikega, potrjuje resničnost latinskega izreka "nomen est omen", kar po naše pomeni: "ime vse pove". Njegovo ime namreč pomeni "lev" in ta mož je z levjim pogumom branil Cerkev pred notranjo nevarnostjo krivih ver in pred zunanjimi sovražniki: pred divjim hunskim poglavarjem Atilo in pred Vandali. S svojo odločnostjo je reševal ne samo Cerkev, kateri je bil postavljen za voditelja, temveč tudi Evropo in njeno kulturo.

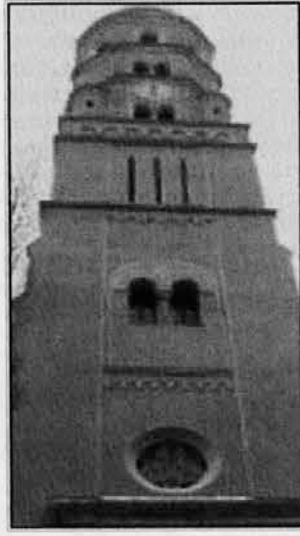
Ni znano, kdaj in kje je bil ta veliki papež rojen. Kristusovo Cerkev je vodil 21 let. Že pred izvolitvijo za papeža je opravljal odgovorne službe v rimski Cerkvi. Odlikoval se je po temeljiti bogoslovni izobrazbi, izredni iznajdljivosti, znal se je hitro odločati in imel je dober posluš za potrebe časa. Kot naslednik apostola Petra je na škofovski sedež v Rimu sedel 29. septembra leta 440.

V svojem govoru ob škofovskem posvečenju je rekel: "O Bog, slišal sem glas tvojega klica in sem se zbal; premišljal sem delo, ki si mi ga naložil, in sem se ustrašil. O ti, ki si mi naložil to težko breme, nosi ga z menoj, te prosim! Bodi mi vodnik in opora! Daj mi moči, ko si me poklical!" To svojo molitev je izrekel iskreno in Bog jo je očitno uslišal, kajti Leonovo delo je bilo blagoslovljeno.

V dolgih letih papeževanja je imel Leon veliko priložnosti, da je kot najvišji pastir Cerkev branil in varoval čistost vere. Komaj je sedel na Petrov sedež, je že moral nastopiti proti manihejcem, ki so pribežali v Rim iz Severne Afrike in širili nauk o nasprotju med dobrim in zlim početom v človeku (proti njim se je boril sv. Avguštin). V tako imenovanih kristoloških bojih (bogoslovnih prepirih o Kristusovi človeški in božji naravi) je papež Leon z vso jasnostjo razložil nauk o dveh naravah v Kristusu: da je Kristus pravi Bog in tudi pravi človek v eni osebi. "Skrivnost našega odrešenja bi postala prazna, če bi več ne verovali, da je Kristus privzel pravo in popolno, resnično človeško naravo!" je zapisal. Ta nauk je bil slovesno razglašen na sinodi v Kalcedonu ob azijski obali Bosporja, ki velja kot 4. vesoljni cerkveni zbor ali koncil. Ko so prebrali papeževo pismo, je okoli 600 navzočih škofov z navdušenjem sprejelo njegov nauk in klicali so: "To je vera očetov, to je vera apostolov. Tako verujemo mi vsi. Peter je govoril po Leonu!"

Papeža Leona Velikega se s spoštovanjem spominja tudi svetna zgodovina, ker je Evropo in zahodno kulturo dvakrat rešil pred uničenjem. Leta 452 je hunski poglavar Atila, imenovan "šiba božja", pridrel v severno Italijo, zavzel, oplnil in porušil Oglej in vrsto drugih mest proti jugu. Pot v Rim mu je bila odprta. Cesar Valentinijan se je v skrajni stiski obrnil na papeža in Leon je šel Atili naproti do Mantove ter dosegel, da se je divji hunski vojskovodja umaknil v Panonijo. Tri leta kasneje Leon spet posredoval za premirje pri vandalskem kralju Gejzeriku. Ni pa mogel preprečiti ropanja: vandalska vojska je štirinajst dni plenila po Rimu.

Papež Leon, ki si je zaradi svojih izrednih zaslug za Cerkev in za svetno družbo zaslužil naziv Veliki, je umrl 10.11.461. Od 7. stoletja dalje so njegov spomin obhajali 11. aprila, na spominski dan prenosa njegovih posmrtnih ostankov; po novem se obhaja njegov spomin na današnji dan, dan njegove smrti. Upodablja ga s papeškim križem, s tiaro (papeško krono) in evangeljsko knjigo, včasih tudi z zmajem zraven njega, kar naj bi ga predstavljalo kot rešitelja Rima pred Atilo.

ga ljubljanskega podjetja. Avgusta 1915 so jezuiti prepustili cerkev "mestni aprovizaciji" v želji, da bi pomagali od vojne prizadetemu prebivalstvu. In tako je bilo prostorno svetišče do leta 1921 uporabljeno za živilsko skladišče. Leto kasneje ga je knezoškof dr. Anton B. Jeglič zasnilo urejenega blagoslovil. Ob redovni hiši so leta 1925 zgradili po načrtih arh. Jožeta Plečnika dom duhovnih vaj, prvi na Slovenskem. Leta 1940 so slovenski škofje in civilni voditelji s posebnim pismom zaprosili vse Slovence, častilce sv. Jožefa, da bi pomagali zgraditi slovensko narodno svetišče sv. Jožefa, zavetnika slovenskih dežel in družin. Po Plečnikovem načrtu so postavili glavni oltar, ki ga je l. 1941 posvetil škof Rožman. Zaradi druge svetovne vojne je za preostala dela zmanjkalo ča-

DOLGO PRIČAKOVANJE

Več desetletij so jezuiti zahtevali od države, da jim vrne zaplenjene objekte. Komaj s slovensko osamosvojitvijo leta 1991 so patri Družbe Jezusove začeli pastoralno delovati v Marijini kapeli kot podnajemniki. Pod vodstvom patrov Tomaža Podobnika in Edmunda Böhma so številni verniki vsak mesec romali k "zazidanemu varuhu družin" in s podpisi od države zahtevali vrnitev kompleksa. To je odločilno vplivalo na razplet pogajanj med Cerkvijo in državo. Na Veliko noč leta 1996, pred prvim obiskom papeža Janeza Pavla II. v Sloveniji, sta bili Družbi Jezusovi vrnjeni cerkev in redovna hiša; dom duhovnih vaj pa še do sedaj ni bil vrnjen. V spomin na obisk svetega očeta je bila na pobudo vernikov ulica Zrinjskega, kjer stoji cerkev, pre-

tranjosti in zunanosti, ki so se temeljito začela komaj leta 1997. Z ljubljanskega gradu nam danes pritegne pogled najprej sijoč in masiven bel zvonik, ki se s svojimi skoraj 64 metri višine kaže v vsej svoji arhitekturni izrazitosti. Ob njem je mogočna osmerokotna kupola velike cerkve, zamišljene v plemenitih oblikah romanskega sloga. Tudi stene in okna so potrebovali temeljito obnovo, saj so bili zidovi cerkve po odhodu filmske "tovarne" preluknjani, okna zazidana ali razbita. Obiskovalca naravnost prevzame veličina simetričnih dimenzij, nad katerimi se razpenjajo čudoviti romanski loki.

PRETEKLE DEJAVNOSTI

Že v preteklosti so patri na Poljanah razvijali v vernikih, zlasti dijakih, prek Marijinih kongregacij verski in socialni čut, saj so nudili družabna

vencev. Duhovno središče sv. Jožefa želi biti tudi center, kjer naj se snujejo in oblikujejo katoliški vzgojitelji, strokovno in osebnostno zrele osebnosti, ki naj bi se udeleževale v javnem življenju; v njem ima svoj sedež Društvo katoliških pedagogov Slovenije, ki deluje na področju šolstva s seminarji za učitelje in dijake, predavanji, delavnicami ipd.; skupno z Družbo Jezusovo izdaja bogato revijo Vzgoja. Na kulturnih večerih pa se zbirajo tudi skupine dijakov in študentov.

Zaradi vsega tega je jezuitska cerkev sv. Jožefa pravi spomenik, priča vihravih dogajanj v Sloveniji v zadnjem stoletju drugega tisočletja, ki je videlo dve vojni, bedo ljudi, slepoto oblasti in - po zaupnih molitvah več rodov vernikov - tudi pravo prerojenje.

ODLIKOVANJE SLOVENSKEMU AMBASADORJU

Nedavno je papež Janez Pavel II. odlikoval slovenskega veleposlanika v Vatikanu dr. Karla Bonuttija z redom Velikega križa Pija IX. V samem uradnem sporočilu o odlikovanju je med drugim rečeno, da je hotel s tem sveti oče pokazati posebno naklonjenost slovenski državi, ki jo ambasador zastopa.

Veleposlaniku dr. Bonuttiju k visokemu odlikovanju iskreno čestita uredništvo našega lista.

MLADI ZAMEJCI VABLJENI NA TAIZEJSKO SREČANJE

Letošnje taizejsko srečanje mladih bo v Barceloni. Zamejska mladina se lahko pridruži vrstnikom iz Slovenije in 27. decembra poroma z avtobusi, ki bodo odpotovali iz cele Slovenije (Tržačanom bi bil najbližji tisti, ki bo odpotoval iz Klanca pri Kozini). Romarji se bodo vrnili 2. januarja. Cena potovanja je 24.000 tolarjev, temu pa je treba dodati še prispevek za stroške bivanja v Barceloni. Prijave zbirajo do 11. novembra. Informacije in prijavnico dobite na sedežu MOSP-a in SKK-ja, v ulici Donizetti 3, v Trstu - tel. št. 040 370846, od ponedeljka do petka od 9. do 17. ure.

NOVO PRI GMD

PREDAVANJA OB 1000-LETNICI PRVE PISNE OMEMBE SOLKANA IN GORICE

SIMFONIČNA SEZONA
GLEDALIŠČA VERDINIZ TRŽAŠKIH
KONCERTOV

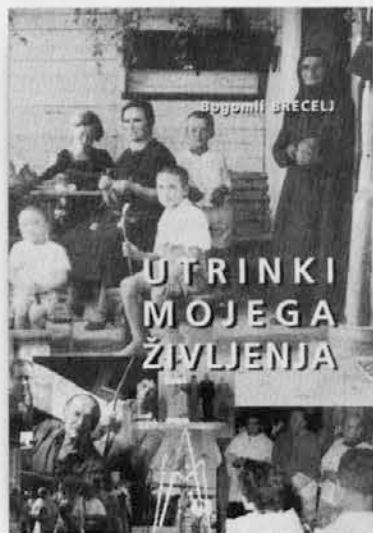
Jesenska simfonična sezona Gledališča Verdi je tudi letos popestrila glasbeno življenje naše dežele. Na odru prenovljenega gledališča Verdi so se zvrstili različni dirigenti, ki so vsi razen prvega (Gustava Kuhna) Slovani oz. točneje Rusi (Dmitri Kitajenko, Juri Ahronovič, Aleksander Veder-nikov) in en avstrijski Slovenec (Wolfgang Božič).

Niz je otvoril priznani salzburški dirigent Gustav Kuhn z Mahlerjevo 9. simfonijo; za njim je slavni ruski dirigent Dmitri Kitajenko ob Brittnovem prepisu Rossinijevih *Soirees Musicales* in Brahmsovi 4. simfoniji predstavil še Prokofievov prvi koncert za violino, v katerem je solistični del mojstrsko zaigral Vadim Gluzman. Nato je Ahronovič poskrbel za koncertno izvedbo manj poznane Beethovnevega baleta *Prometejeva bitja* in zelo poznane Dvorakove 8. simfonije. Utrinek sicer ne več tako bližnje sodobnosti je ponudil Wolfgang Božič z Webernovimi in Schönbergovimi skladbami, katerim je dodal še dve Beriovi glasbeni stvaritvi: transkripcijo Schubertovega dela *Rending* in zelo priljubljeni *Folksongs*, ki jih je izvajala Italijanka Luisa Castellani. Koncertni niz je zaključil temnejši Brittnov *War requiem* za sole, otroški zbor, mešani zbor, orgle, komorni orkester in simfonični orkester. Tako velik sestav je uspešno vodil mlad dirigent Aleksander Veder-nikov. Posebej so se izkazali ruska sopranistka Tatjana Pavlovskaja in mali pevci otroškega zbora *piccoli cantori della città di Trieste*, ki jih vodi Maria Susovski, priznana dirigentka in docentka na tržaškem konservatoriju.

Če gledamo na prisotno občinstvo in na njegov odziv, je niz koncertov nedvomno doživel dober uspeh. Lahko pa bi glasbeni poznavalci in strokovnjaki pričakovali večje iskanje kvalitete in ne samo dostojne predstavitve zahtevnejših skladb od ustanove, ki je poklicana, da se službeno ukvarja z glasbo.

Ob tem ne gre spregledati dejstva, da bi mogoče lahko vključili v programske načrte tudi kako delo slovenskih skladateljev.

LUISA ANTONI

UTRINKI IZ
ŽIVLJENJA
BOGOMILA
BRECLJA

6

ČETRTEK
2. NOVEMBRA
2000

Mohorjeva družba iz Gorice bo v naslednjih dneh tudi v javnosti predstavila knjigo *Utrinki iz mojega življenja* nabrežinskega župnika Bogomila Breclja. Knjigo je založila Zadruga Goriška Mohorjeva, tatisnila pa slovenska tiskarna Grafica Goriziana.

Knjigi na pot je uvod napisal tajnik GMD Marko Tavčar, ki pod naslovom *Nekaj misli namesto uvoda* ugotavlja, da gre za neobičajno knjigo, kot je tudi g. Bogomil Breclj neobičajen duhovnik. Tavčar piše: "O knjigi ne moremo trditi, da gre za navadne spomine, čeprav to so. Tudi niso to življenjske zgodbe, čeprav je v tem pripovedovanju toliko nenavadnih, napetih, pretresljivih in lepih dogodkov, da bi lahko služili za snov mnogim romanom. Kot vsaka knjiga je tudi ta odraz avtorja. Bralec bo z njo dobil nekakšen komentiran filmski scenarij ali fotografski album, ko mu bo vsak utrinek izval vrsto misli in povezav, drobnih podatkov o sami duhovniški poti g. Bogomila Breclja, a tudi o razmerah pred vojno in med njo na Primorskem in Kranjskem ter o okoliščinah, v katerih je moral delovati duhovnik v našem zamejskem prostoru, ki je v zadnjih petdesetih in več letih doživel velike in globoke socialne ter narodnostne spremembe, le postopoma pa prerašča ideološke in politične ostrine, ki so bile značilne za povojni čas in katerih žrtve so bili tudi duhovniki."

V knjigi *Utrinki mojega življenja* je Bogomil Breclj razgrnil pred bralca tako svoje kratke zapise, utrinke, kot tudi svoj fotografski album, v katerem hrani ogromno fotografij iz zasebnega in pa seveda tudi javnega življenja. Kratki zapisi, ki gredo od osebnih in večkrat bolečih not do obče-javnega dogajanja in razmisleka, so neposredni, običajno tudi izjemno osebni in dajejo knjigi nadih trenutnosti.

Bralec se ob prelistavanju knjige *Utrinki mojega življenja* zave, kako je pomemben prav vsak trenutek človeškega življenja. Bogomil Breclj je namreč skozi vse življenje pisal kratke, neposredne zapise, katere sedaj objavlja v knjigi, ki je odraz njegovega življenja. V knjigi bomo našli tako zapise iz osebnega življenja in trpljenja ob izgubi njegovih dragih kot tudi zapise o delovanju slovenskega duhovnika na narodnostno mešanem področju, kjer je boj za slovensko besedo vedno živ in trd. Brecljev slog je iskrič, neposreden in mestoma kaže na vipavsko radoživost duhovnika, ki nikdar ni izgubil smisla za ironijo in šaljivost, tudi v najtežjih trenutkih ne.

Zaradi svoje neposrednosti in tudi zaradi dokumentarnega pomena številnih fotografij bo Brecljeva knjiga gotovo našla pot med bralce.

JUP

PRIČEVANJA O
SLOVENSKEM JEZIKU
V GORICI

MARJAN DROBEŽ

Goriški muzej v gradu Kromberk je v četrtek, 26. oktobra, priredil že sedmo predavanje v ciklusu prireditve, ki so namenjene 1000-letnici prve pisne omembe Gorice in Solkana. Gostja je bila znana kulturna in javna delavka ter avtorica raznih zapisov o kulturni in jezikovni zgodovini Slovencev, prof. Lojzka Bratuž iz Gorice. Ob tem spominjamo, da je leta 1996 izdala obsežno in vsebinsko zelo bogato antologijo z naslovom *Gorica v slovenski književnosti*. Na predavanju v gradu Kromberk - zbralo se je precejšnje število poslušalcev - je obravnavala temo z naslovom *Primeri rokopisnega gradiva v slovenskem jeziku na Goriškem od 16. do 19. stoletja*.

Lojzka Bratuž je v svojem predavanju pojasnjevala in ocenjevala arhivska in druga gradiva, zbrana v raznih arhivih in knjižnicah, denimo v Gorici, Mariboru, na Dunaju in zagotovo tudi drugod, ki so zapisana v slovenskem ali pa v tujih jezikih. Nekateri rokopisi iz omenjenih in drugih virov so bili že objavljeni, drugi pa še ne. Gre za obdobje od 16. do 19. stoletja, ki ob upoštevanju še drugih virov dokazujejo, da je bila slovenščina tudi v Gorici zmeraj v preteklosti živ jezik, ki so ga uporabljali naši predniki, ob jezikih drugih narodov, ki so prebivali oz. živijo na tem stičišču različnih kultur in jezikov. Ob tem je poudarila pomembnost Brižinskih spomenikov, ki pričajo o nad tisoč let stari slovenščini. Iz 14. stoletja je ohranjen t.i. Rateški ali Celovski rokopis, pa Stiški in Starogorski rokopis. Nastali so na raznih območjih, kjer živijo Slovenci. Starogorski rokopis, denimo, izvira iz Benečije.

Rokopisi, nastali na Goriškem, so pomembni za ta prostor, toda zanimivi tudi v širšem pogledu. Predavateljica je poudarila, "da se slovenski jezik v Gorici prvič omenja v listini iz leta 1001, v kateri cesar Oton III. daruje oglejski Cerkvi in njenemu patriarhu polovico solkanskega gradu in polovico naselbine (na današnjem grajskem griču, Gorici) s slovenskim imenom Gorica". Najstarejši znani rokopis na Goriškem pa je t.i. Goriški rokopis iz let 1551 in 1558, kar pomeni, da je njegov prvi del samo leto mlajši od prve slovenske tiskane knjige, Trubarjevega *Katekizma*. Na enajstih ali dvanajstih straneh tega rokopisa v dveh delih so zapisi tudi v italijanskem in latinskem jeziku. Kratki slovenski obrazci se prepletajo z italijanskimi in latinskimi obrazci. Ker gre za versko vsebino, je besedila zagotovo uporabljali duhovnik pred pridigo, ko je vernike uvajal k poslušanju pridige in k sodelovanju pri liturgiji. Prav tako iz druge polovice 16. stoletja je svojevrsten rokopis z besedilom svetne vsebine, s katerim so goriški stanovni prisegli vdanost in pokorščino svojemu vladarju. O tem je predavateljica seznanila dr. Branko Marušič, zgodovinar in časnikar Peter Radics pa je o omenjeni prisegi v časniku *Soča* objavil članek z naslovom *Slovenska prisega udanosti goriških stanov nadvojvodi Karlu leta 1564*. Dokumenti o teh dogodkih se nahajajo v dunajskih arhivih.

Lojzka Bratuž je predavanje nadaljevala z analizo slovenskih pridig goriškega nadškofa Karla Mihaela Attemsa, ki jih je objavila (28) v obsežnejši slovenski in v italijanski knjižni izdaji. Nadškof je povsod, kjer je pridigal, pa tudi na številnih pastirskih

vizitacijah, vselej uporabljal jezik, ki ga je govorilo prebivalstvo tistega kraja. Attems, plemič neslovenskega rodu, se slovenščine najbrž ni nikoli posebej učil, pač pa jo je moral znati iz otroških let, ko jo je lahko slišal v domačem okolju in na slovenskem podeželju. "Prav gotovo so Attemsovi slovenski rokopisi dragoceno in pozornosti vredno gradivo. Odražajo jezikovne, verske in kulturnozgodovinske razmere tistega časa ter dokazujejo, da je človek tolikšnega ugleda in na tako visokem položaju uporabljal slovenščino kot drugim jezikom enakoveren jezik, in to sproščeno, spoštljivo, v pravem evangelijskem duhu."

V arhivih in knjižnicah se seveda nahajajo še drugi rokopisi, arhivi in drugačna pričevanja o uporabi slovenskega jezika v Gorici in nasploh v naših krajih. Med njimi je rokopis duhovnika Petra Budina, v dveh delih, ki ga hranijo v arhivu Pokrajinskega zgodovinskega muzeja v Gorici.

V zvezi z Budinovic in podobnimi besedili je nadškofjski kancler v Gorici in poznavalec cerkvene zgodovine na Goriškem msgr. Rudolf Kliniec ugotovil, "da so se njihovi pisci opirali na živo ljudsko govorico, na ustaljene molitvene obrazce in veroučna besedila in morda še na kak redek slovenski izvod svetega pisma". Poudaril je zgodovinsko zasluglo slovenskih duhovnikov na Goriškem, "ki so svojim vernikom nudili vso duhovno oskrbo v materinščini in tako ohranjali iz roda v rod slovenski jezik. Prav tako je treba priznati, da so z ohranjanjem verskih in nravnih vrednot, jezika in izročila skozi stoletja ohranjali tudi narodno in kulturno samobitnost slovenskega človeka na Goriškem."

Predavateljica je ob koncu opozorila, da razne pesniške zbirke, ki jih je bodisi odkrila ali pa ugotovila, da se nahajajo v arhivih, dokazujejo, da je ljudsko pesništvo na Goriškem kljub krajevnim posebnostim, zlasti jezikovnim, črpalo iz skupne slovenske ljudske zakladnice. Glede pomena rokopisnega gradiva v slovenskem jeziku, ki ga je najbrž veliko še neodkrita, je navedla misli preučevalca goriške preteklosti msgr. Rudolfa Klinca, "da je dragocen vsak prispevek, vsaka priča preteklih dni, vsak zgodovinski ali kulturni spomenik, pa naj bo še tako skromen in naj pripada kateremu koli področju likovnih umetnosti, naj gre za pisan ali tiskan dokument, za molitveni ali pogodbni obrazec. Kajti vsak starodaven zapis ali listina s slovenskim besedilom, ki pripadata ljudski verski pismenosti, nam sporočata govorico naših pradedov in odpirata vrata v njihov duhovni svet". Po prepričanju Lojzke Bratuž pa vse gradivo, ki ga je navedla in analizirala na predavanju v gradu Kromberk, "zanesljivo pričča o večstoletni prisotnosti slovenskih rodov na tem ozemlju".

MLADI MLADIM

KAKO DO SVOJE STRANI
NA SVETOVNEM SPLETU?

V dobi, ko se internet širi z veliko hitrostjo, se v čedalje večji meri pojavlja potreba, da vsakdo izmed nas ima svojo predstavitevno stran, ki naj bo na ogled kjerkoli in kadarkoli. V zadnjem času nam prostor, kjer bomo objavili svojo stran, ponujajo celo zastoj. Najprej moramo vedeti, da so spletne strani napisane v jeziku HTML (Hyper Text Markup Language), ki pa ga v zadnjem času dopolnjujeta tudi Javascript in XML.

Za izdelavo lastne strani uporabimo torej urejevalnik HTML. To je program za pisanje spletnih strani in nam hkrati olajša delo, saj generira HTML kodo, mi pa na osnutek strani enostavno "lepimo" slike, vstavljamo tabele in pišemo tekst. Obstaja cela vr-

sta urejevalnikov, od zelo profesionalnih do enostavnejših, med katere spada Front Page Express in Netscape Composer. Oba sta brezplačna: prvega dobimo kot default z Internet Explorerjem v Windowsu, drugega pa v programu Netscape Communicator. Tega zaradi konkurence med Microsoftom in Netscapom ni v sistemu Windows, zato ga moramo prenesti z interneta. Lahko pa tudi kupimo kako računalniško revijo s CD romom.

Bolj zapletena in profesionalna urejevalnika HTML pa sta Macromedia Dreamweaver in Adobe Golive, za katerega moramo na primer odšteti več kot milijon lir. Če pa hočemo program preizkusiti, preden se odločimo za nakup, nam proizvajalec brezplačno ponudi poskusno 45-dnevno verzijo.

Najcenejši in najboljši način izdelave spletne strani je, da se začnemo učiti jezik HTML. Prednost je v tem, da bomo pisali spletno stran sami, ne pa urejevalnik. Večkrat se namreč dogaja, da urejevalnik ne sprejema vseh naših ukazov in dela po svoje.

Ko smo pripravili stran, si moramo še zagotoviti prostorček na spletu, ki ga, kot že rečeno, dobimo zastoj.

Naj omenim samo nekaj ponudnikov, ki zastoj "gostijo" naše strani. Geocities (www.geocities.com) in Angelfire (www.angelfire.com) sta svetovno znana, v Italiji pa lahko izberemo med Tiscali (www.tiscalinet.it), Digilander (digilander.iol.it), Tin (www.tin.it), Infinito (www.infinito.it) in še drugimi.

Ko smo si zagotovili svoj prostor na spletu, lahko datoteke prelijemo na strežnik. Windows ima v ta namen že vgrajen program Čarovnik za objavo v spletu ali Web publishing wizard, ki nam bo pri tem pomagal. Seveda pa lahko uporabimo tudi katerikoli program, ki podpira protokol FTP (File transfer protocol - protokol za prenos datotek). Mednje spadata CuteFTP (www.cuteftp.com) in Windows Commander (www.ghisler.com).

Postopek je preprost. Ko poženeš Client FTP, se povežemo na strežnik ter vstopimo s svojim uporabniškim imenom in geslom. Ko se nam odpre pogovorno okno, enostavno prelijemo datoteke na oddaljeni računalnik. Če smo si npr. izbrali Tiscali, se moramo povezati na strežnik ftp://web.tiscalinet.it/. Ko smo prelili vse datoteke, bodo naše strani oživele na naslovu <http://web.tiscalinet.it/uraborniskoime/>.

PRIMOŽ STURMAN
<http://digilander.iol.it/primoz/>

ZNANSTVENI POSVET O VIRGILU ŠČEKU V SEŽANI

ŠČEKOVA KOMPLEKSNA OSEBNOST PONOVRNO POD DROBNOGLEDOM

IVAN ŽERJAL

FOTO KROMA

Prejšnji četrtek, 26. oktobra, je v sejni dvorani občine Sežana potekal celodnevni znanstveni posvet na temo *Življenje in delo primorskega duhovnika Virgila Ščeka*, ki so ga priredili Znanstveno-raziskovalno središče republike Slovenije in Zgodovinsko društvo za južno Primorsko iz Kopra, Škofija Koper, Krožek za družbena vprašanja Virgil Šček iz Trsta, Društvo za negovanje rodoljubnih tradicij organizacije TIGR Primorske in Slovensko arheološko društvo ob finančni podpori slovenskih ministrstev za zunanje zadeve in za znanost in tehnologijo ter Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu.

Čeprav je bilo o Virgilu Ščeku, primorskem duhovniku, poslancu ter političnem in socialnem delavcu, v preteklosti objavljenih že več publikacij (spomnimo naj samo na Ščekovo korespondenco, objavljeno v reviji *Viri*, ter na knjigi Borisa Bandlja o Ščekovi socialni politični misli in Marka Tavčarja o njegovih nastopih v parlamen-

tu, ki sta izšli v zbirki "belih priročnikov" tržaškega krožka Virgil Šček), so se prireditelji odločili, da njegovo osebnost ponovno postavijo pod drobnogled. To tudi zato, ker, kot je bilo rečeno, je z italijanske strani znova čutili željo po vplivu čez mejo, in je zato prišlo do pobude organiziranja primorstva okrog državotvornih in narodobudnih idej, med drugim tudi z osvetlitvijo velikih likov naše preteklosti, med katere prav gotovo spada Virgil Šček.

O liku Virgila Ščeka in o zgodovinskem obdobju, v katerem je živel in deloval, je spregovorila vrsta strokovnjakov: Branko Marušič (*Goriški novostrujarji pred prvo svetovno vojno*), Marko Tavčar (*Prepletanje političnega, dušnopastirskega in kulturnega delovanja Virgila Ščeka v času med obema vojnama*), Egon Pelikan (*Krščanski socialci in Virgil Šček v letih 1928-1940*), Bojan Godeša (*Pogledi slovenskih komunistov na medvojno vlogo primorske sredine*), Nevenka Troha (*Politično delovanje Vir-*

gila Ščeka po maju 1945), Gorazd Bajc (*Nesoglasja med Virgilom Ščekom in slovenskim katoliškim tiskom v coni A*), Darko Dukovski (*Hrvaška in slovenska duhovščina v Istri 1918-1945*), Boris Bandelj (*Socialno politična misel Virgila Ščeka*) in Mirjana Konestabile Rovis (*Viri o življenju in delovanju Virgila Ščeka*), poleg tega pa je bil prebran tudi referat Marka Vuka o freskah Toneta Kralja v avberski cerkvi. Zanimivo osebno pričevanje o Ščekovem delovanju z mladimi v času med obema vojnama v Avberju je podal Ciril Zlobec, poleg njega pa v razpravi še Milko Matičetov.

Kot je bilo potem slišati iz ust nekaterih udeležencev, referati in razprava niso pripeljali do kakih novih odkritij v zvezi z življenjem in delom Virgila Ščeka. Njegova vloga v okviru t.i. primorske krščansko socialne sredine, njegovo delovanje v italijanskem parlamentu v začetku dvajsetih let, avbersko obdobje in boj za zahodno mejo po letu 1945, vse to je v veliki meri znano. Ravno tako sta znani njegova socialna in politična misel, pri katerih je Šček šel celo dlje od ostalih krščanskih socialcev oz. krščanskih socialistov. In niti ni skrivnost, da je Šček zaradi svojih nazorov in delovanja ter vztrajanja na svojih stališčih večkrat prišel v spor s cerkveno hierarhijo, proti koncu življenja pa tudi z mnogimi primorskimi sobraty. Kljub temu da je morda še nekaj gradiva, ki ni še prišlo na dan (navsezadnje ni še preteklo 70 let od njegove smrti), je Ščekov lik torej dobro osvetljen. Morda pa bi bilo res potrebno zbrati čimveč osebnih spominov in pričevanj o Virgilu Ščeku, takih, kot sta jih na sežanskem posvetu podala Zlobec in Matičetov, pa tudi Tatjana Rejec. Sežanski posvet pa bi lahko predstavljal tudi izhodišče za nove raziskave o drugih, manj poznanih Ščekovih sodobnikih, ki ne spadajo med velike osebnosti, a ki so vendarle krojili našo polpreteklo zgodovino.

ni krajepis koprške škofije, iz katerega še danes črpajo zgodovinarji dragocene informacije. Koprška škofija je bila tudi pomembno središče glagoljaštva, saj so slednji imeli v Koprju svoj samostan že od sredine 15. stoletja, pod škofom Naldinijem pa so ustanovili še svoje semenišče. Omembe vredni je tudi škof Baldasarjo Bonifacio, doma iz Roviga, ki je v drugi polovici 17. stoletja zapisal svoja opažanja o Istri v sedemnajstih rokopisnih knjigah, ki so (še ne objavljene) shranjene v Rovigu. Po propadu Beneške Republike in priključitvi Istre k Habsburški monarhiji je bila leta 1928 koprška škofija združena s tržaško, in to v času njenega upravljanja s strani slovenskega škofa Slovenca Matevža Ravnikarja. V sedanjem obsegu je bila škofija konstituirana z apostolskim pismom papeža Pavla VI. S tem dejanjem je bila ponovno ločena od tržaške ter so ji bila priključena tista ozemlja goriške, tržaške in reške škofije, ki so po vojni pripadla republiky Sloveniji. Tako kot z Osimskim sporazumom na meddržavni ravni je bila tudi z novo škofijsko ureditvijo na cerkveni ravni pravno sankcionirana sedanja geopolitična podoba tega prostora. Prvi koprški škof v novi geografski sestavi škofije je bil dr. Janez Jenko, ki ga je nasledil sedanji škof msgr. Metod Pirih.

ČASTITLJIVIH 1400 LET KOPRSKE ŠKOFIJE

MILAN GREGORIČ

Sredi oktobra (od 12. do 14.) je v Koprju potekala mednarodna znanstvena konferenca ob 1400. obletnici koprške škofije in prvi omembi prisotnosti Slovanov v Istri. Konferenco je organiziralo Znanstveno-raziskovalno središče republike Slovenije v Koprju ob sodelovanju Zgodovinskega društva za južno Primorsko, Zgodovinskega inštituta Milka Kosa Slovenske akademije znanosti in umetnosti iz Ljubljane, Filozofske fakultete iz Pulja in Accademie dei Concordi iz Roviga. Konferenca sta z uvodnim nagovorom otvorila koprski škof msgr. Metod Pirih in župan mestne občine Koper Dino Pucer. Konferenca se je udeležilo okrog 40 znanstvenikov iz Slovenije, Hrvaške, Italije in Avstrije. Udeležencem je bil dostopen zajeten katalog krajših povzetkov referatov, opremljen z italijanskim prevodom, čemur bo sledila objava celotnega besedila referatov v posebnem zborniku. Konferenca je podala doslej najcelovitejši pregled zgodovine koprške škofije. Glede na to, da njeno roj-

stvo (leto 599) sovpada s prvo omembo prisotnosti Slovanov v Istri, si je konferenca zastavila za cilj tudi osvetlitev tega zgodovinskega fenomena. Ob tem častitljivem rojstnem letu je tako koprška škofija najstarejša v Sloveniji.

Po nekaterih nepreverjenih izročilih naj bi bilo krščanstvo prisotno v Koprju že v 1. stoletju ter naj bi bil prvi koprski škof sv. Nazarij, domnevno doma iz Boršta, ki ga Koprčani še danes častijo kot svojega zavetnika. (Tudi sicer so si tega svetnika v preteklosti hkrati prilasčali mestni italijanski prebivalci Kopra in slovenski podeželani. In ko so na procesijah prvi zapeli "San Nazario, santo nostro...", bi jim naj drugi odgovarjali "San Nazario, mezzo nostro, mezzo vostro..."). Po novejših ugotovitvah je bila koprška škofija ustanovljena 599. leta, to je v letu, ko se v pismih papeža Gregorija I. prvič omenjajo Slovani v Istri. Iz njene dolge in bogate zgodovine se bomo na kratko dotaknili le nekaterih pomembnejših novejših mejnikov. Najprej obdobja škofa Pavla Naldinija, avtorja izredno pomembnega dela *Cerkve-*

PUBLIKACIJA CARSO, DUE LINGUE UN ALTIPIANO

SPEV KRAŠKEMU SVETU

DANIJEL DEVETAK

Trojezična publikacija o Krasu s podnaslovom *Dva jezika, ena planota*, ki je pred kratkim izšla pri založbi Edizioni della Laguna in o kateri smo že pisali prejšnji teden, je v svojem prizadevanju, da bi prikazala "deželo apnenca in brinja" z vseh zornih kotov, pravi lirični spev enotni slovensko-italijanski pokrajini, ki jo reže meja. Z dvesto barvnimi fotografijami in bogatim besedilom opremljena knjiga je pravzaprav nastala, kot zatrjujejo njeni avtorji, prav zaradi meje, ki se je kljub v sožitju živčim Kraševcem zarezala v njihovo podzavest tako na italijanski kot na slovenski strani. In prav ta dežela, po vsem svetu znana zaradi svojih edinstvenih pojavov, zaradi burje in jam, presihajočih jezer in podzemskih rek, vrtač in dolin, majhnih polj rdeče prsti in ozkih kamnitih stez, rdečega ruja in kamnitih hiš, je tako lepa, da "človeške ovire" ne smejo skaliti harmonije ljudi, ki živijo v tej očarljivi naravi.

To sta na goriški predstavitvi podčrtala tako založnik Marino De Grassi kot astrofizik Margherita Hack; slednja je knjigi napisala uvod, v katerem opisuje številne mednarodne večje-

nih navaja Srečka Kosovela, Cirila Zlobca, Alojza Rebulca, Alenka Rebulca, Aceta Mermoljo, Borisa Pahorja, Iga Grudna, Vinka Beličiča, Aleksija Pregarca, Giuseppeja Ungarettija, Fulvia Tomizzo, Scipia Slataperja, Umberto Sabo, Gianija Stuparicha in druge. Njena pripoved se začneja z opisom kraške narave, ki "dela brez predaha, lomi in preoblikuje skale ter ustvarja rezbarjene površine"; nadaljuje se o teranu in kraškem pršutu, o pomanjkanju vode, podnebnju, siloviti burji in blagi toplini sonca. Obuja spomine na znamenja preteklosti, kakršna so bila vodnjaki, krušne peči in glinasti lonci, pa tudi druge neme priče, kot npr. stebri in portali z magičnimi in religioznimi simboli ter stiliziranimi rožami. Očarali so jo kraške vasi in ozke vijugaste uličice, stari mlini, pobočja in Rilkejeva steza. Na gmajnah in goličavah so pritegnile njeno pozornost značilne rastline in divjad. Njeno radovednost so prebudili tudi ostanki najstarejših človešnjakov in edinstveni pojav po vsem svetu znanih lipancev. Kot posebnost navaja tudi kraško ohcet in etnografski zaklad, s posebnim spoštovanjem govori o kamnolomih in veličini kraškega kamna, iz katerega so

zične znanstvene ustanove, ki delujejo na kraškem območju in delajo iz njega še bolj posebno pokrajino. Zamisel za rojstvo publikacije je dal Loris Dilena, tržaški ornitolog in fotonaturalist, ki je strastno navezan na te kraje. Pridružil se mu je profesionalni fotograf po rodu iz Messine, Giuseppe Turzi, ki je doslej sodeloval pri več deželnih projektih in prestižnih italijanskih založniških hišah. Besedilo pa je napisala mlada publicistka Aline Cendon, doma iz Benetk, ki sodeluje z več založbami in tudi z državno televizijo RAI. Pri publikaciji so sodelovali tudi slovenski literarni ustvarjalci; naj omenimo le Marka Kravosa, Marijo Pirjavec, Pavleta Merkuja, Miroslava Košto, Mirana Košto, Damiano Oto. Sodelovale so tudi državna knjižnica A. Hortis in Narodna in študijska knjižnica v Trstu, pa tudi Patrizia Vascotto, znana kulturna delavka, ki si vneto prizadeva, da bi slovenska kultura na Tržaškem našla mesto, ki ji pripada, tudi v italijanski javnosti. Omenimo, da sta poezije iz italijanščine v slovensčino prevedla Janez Beličič in Doris Jarc, v Dantejev jezik pa Daria Betocchi; ostalo besedilo je preliha v naš jezik Mirjam Levstik, v angleškega pa Mark Brady. Aline Cendon je v veznem besedilu nanizala številne znamenitosti kraškega sveta na strokovno in vendar poljuden način, zaradi česar je branje privlačno in prijetno. Pogosto se avtorica ozira v zgodovino, vse tja do antike, da podkrepi ali obrazloži kako svojo ugotovitev; hkrati pa "plete" svoja dognanja z besedami pesnikov in pisateljev, ki so tu živeli in ustvarjali. Poleg nekaterih že omenje-

zgradili npr. milansko železniško postajo, podzemno železnico v Atlanti, dva ogromna tigra pri Sueškem prekopu itd. Proti koncu obstane njeno pripovedovanje pri žalostnem spominu na vojne morije, strelske järke, koder je tekla kri, vasi, posejane z grobovi, neizmerno trpljenje preprostih ljudi. Z veliko vero v življenje in dobro voljo ljudi, ki jih še tako temne strani zgodovine ne smejo zavrniti od življenja in pogleda v prihodnost, končuje Aline Cendon svoj zapis z besedami: "Danes je čas miru."

BINE BRVINC V OTROSKEM KOTICKU NA TV

Mravljinec Bine Brvinc je s svojimi dogodivščinami došel tudi pred televizijske kamere. *Male zgodbe iz velikega življenja Bineta Brvinca*, ki so izšle izpod domišljjskega peresa Marka Kravosa, bodo zabavale otroke vsako nedeljo ob približno 20.23 pred slovenskim televizijskim dnevnikom na tretji mreži Rai. Črnemu mravljincu Binetu in njegovim sogovornikom podarja glas član Slovenskega stalnega gledališča Gregor Geč, ki je pred dvema sezonama potoval s svojim junakom po slovenskih šolah. Sedaj pa bo Bine še šestkrat razigrano pokukal v vsako zamejsko hišo, da ga bodo otroci veseli. Preteklo nedeljo je bilo na sporedu že drugo nadaljevanje njegovih "potepuških pustolovščin" v družbi deževnika, polža, muhe. Televizijska realizacija lutkovne igrice je delo Rosane Prezzi.

GLEDALIŠKA SKUPINA SKK

UTRIPI IN ANTIUTRIPI PONOVO NA ODRU

BREDA SUSIČ

Pri Slovenskem kulturnem klubu (in MOSP-u) je tudi gledališki krožek (poleg časnikarskega in mednarodnega) odločno zaoral v novo sezono. Skupina 18 mladih, ki so v minuli sezoni naštudirali novo celovečerno igro - *Utripe* in *Antiutrife* - in jo krstno uprizorili v Marijinem domu pri Sv. Ivanu na začetku junija, se je ponovno začela zbirati na vajah že od konca septembra naprej.

Minuli teden, to je v petek, 27. okt., je ponovno stopila na oder in igro, ki jo je po mladinski povesti Slavka Pregla *Geniji v kratkih hlačah* priredila Lučka Peterlin, prikazala dijakom srednjih šol z Opčin in Proseka. Režijo je podpisala Lučka Peterlin, glasbo Aljoša Saksida, sceno pa Magda Samec. Kljub temu da je od

premiere minil že kak mesec in da je med poletjem marsikaj zbežalo iz glav igralcev, je bil nastop skupine živahen in sproščen. Med mlajšimi se je tudi tokrat izkazal Ambrož Peterlin, med starejšimi pa je bil najbolj prepričljiv Matteo Dimai. Mladi gledalci, ki so navadno zelo živahni in razposajeni, so prav tiho in zbrano sledili dogajanju na odru in na koncu igralce in režiserko nagradili z burnim aplavzom.

Gledališka skupina SKK bo v nedeljo, 19. novembra popoldne, zopet nastopila na Opčinah, v Prosvetnem domu, tokrat kot gostja SKD Tabor.

Letos pa v sklopu SKK deluje še druga gledališka skupina, ki jo sestavljajo začetniki. Kdor bi se jim želel pridružiti (vabljeni so predvsem fantje), naj se oglasi na tel. št. 040 211551 (Lučka).

MESEČNA KONFERENCA V NABREŽINI

LAIČNA MISIJONARKA O PREBIVALCIH IN KULTURI V TOGU

V sredo, 18. oktobra, je v župnijski dvorani v Nabrežini potekala prva t.i. mesečna konferenca po poletnem premoru. Nabrežinski župnik Bogomil Breclj je za to priložnost povabil laično misijonarko prof. Solange Degenhardt, sicer doma iz Podgorice; ta je s pomočjo diapozitivov

prisotnim prikazala življenje in kulturo prebivalcev afriške države Togo (na sliki: misijonarka Solange Degenhardt z afriškimi domačini). Predavateljica je bila zadnja v vrsti več kot 20 misijonarjev, ki so obiskali nabrežinsko župnijo.

TUDI LETOS NATEČAJ ZA FLAJBANOVO PODPORO

Slovensko dobrodelno društvo v Trstu razpisuje svojo štirinajsto študijsko podporo iz sklada Mihael Flajban.

Podpora bo znašala tri milijone lir za prvi letnik in 2.500.000 lir za vsako naslednje leto, v kolikor bo dobitnik zadostil pogojem pravilnika. Podpora je namenjena visokošolcem, ki se bodo vpisali na univerzo v akademskem letu 2000/2001.

Podrobnejša pojasnila lahko dobite na sedežu Slovenskega dobrodelnega društva v Trstu, ulica Mazzini 46, prvo nadstropje, tel. št. 040 631203, ob četrtkih od 16. do 18. ure. Rok zapade 30. novembra letos.

KROŽKI SKK IN MOSP

Časnikarski krožek bo imel svoje novembrsko srečanje v četrtek, 9. novembra, ob 18.30 v Peterlinovi dvorani v ul. Donizetti 3. Tokratno srečanje bo posvečeno radijskemu mediju. Člani krožka so namreč začeli s sodelovanjem v oddaji Mladi val na Radiu Trst A. Vsak četrtek ob 16. uri se izmenično oglasi eden od bodočih časnikarjev in poroča o kakem dogodku, ki mu je sledil, ali o kaki temi, o kateri je pripravil prispevek. Na novembrsko srečanje so vabljeni vsi, ki jih zanima svet javnih občil. Mednarodni krožek pa bo imel svoj mesečni sestanek v petek, 10. novembra, ob 20. uri prav tako v Peterlinovi dvorani.

BOLJUNEC / MILAN GREGORIČ O ISTRSKI REGIJI

EVROREGIJA UTEGNE BITI ZA SLOVENCE TUDI NEVARNA

MATJAŽ RUSTJA

Dolinska in miljska sekcija Slovenske skupnosti sta pripravili v petek, 27. oktobra, informativno srečanje o istrski evroregiji med hrvaško in slovensko Istro ter občinama Dolina in Milje. Večer v mali dvorani gledališča F. Prešeren v Boljuncu je oblikoval dr. Milan Gregorič, doma iz Dekanov, znani javni delavec in publicist, ki se najraje ukvarja z aktualnimi temami Istre, Trsta in celotnega Primorja na obeh straneh meje. Pred nekaj leti je smislil svoja razmišljanja in nabrane podatke v knjigi *Politični ciklon nad Istro*, katere naslov je že dovolj zgovoren in priča o viharju načrtov za "preureditev" statusa Istre.

Predavatelj je razdelil bogato podajanje informacij na štiri trenutke, ki uokvirjajo rojstvo ideje o istrski regiji, dosedanje poskuse uresničitve te zamisli, nove načrte danes in osebne dileme ob tej tematiki. Najprej je poudaril, da nima zadržkov glede decentralizacije in torej ožjih lokalnih vlad, ki spadajo danes v splošno sprejete civilizacijske trende, ker namreč centralizem ne pripelje nikamor ... kljub vsem dobrim predpostavkam pa ni vse samo čisto zlato.

Ideja o taki ali drugačni čezmejni istrski regiji je nastala na italijanski strani meje že pred razpadom Jugoslavije in vse kaže, da je bil projekt koordiniran s Farnesino; levji delež je imela pri tem deželna skrajna desnica, poudariti pa je treba, da je bil med prvimi podpisniki namer tudi sedanjí italijanski pravosodni minister Piero Fassino. Pobuda je šla tako daleč, da je celo italijanski parlament izglasoval petico o avtonomiji Istre, razni veljaki tostran in onstran meje pa so prišli na dan tudi z grožnjami, da bi ne Slovenija ali Hrvaška omejevali teh načrtov.

V več kot desetih letih se je zvrstilo kar nekaj načrtov, ki so bolj ali manj prerasli mejo golih idej. Zanimivo pa je, da celoten program regionalizacije Istre ni bil nikoli natančno predstavljen v javnosti, čeprav so pobudniki znani, saj gre za hrvaško stranko Istrskega demokratskega zbora (IDZ), ki si danes z enim, jutri pa z drugim desnim (predvsem italijanskim) partnerjem skuša izboriti neko novo politično tvorbo Istre, ki bi jo na tak ali drugačen način odtrgala od Slovenije in Hrvaške. Takih poskusov je predavatelj naštel kar nekaj, eden prvih pa sega v sredino leta 1991, torej še pred osamosvojitvijo Slovenije in Hrvaške, vendar grožnjam in pritiskom niso sledila dejanja. V jeseni 1993 je IDZ odločneje govoril o avtonomiji Istre, Tudmanov Zagreb pa je z grožnjami odločno zatrl name-re in jeseni 1995 je IDZ ta del-strankinega programa zamr-

znil. Že res, da se je uradna politika stranke oddaljila od načrtov "skupne" Istre, diaspore in Istrska županija (slednje vodi predstavnik IDZ) pa sta idejo ponovno sprožila leta 1997 z imenom Terra Histria. Novi programi, ki pa še vedno zaudarjajo po starem, niso omenjali čezmejnega povezovanja, pač pa Istro kot federalno enoto, ki zelo spominja na državo v državi. Nemudoma je k akciji pristopila italijanska skrajna desnica (kolikor ni bila že vpletena) in začelo se je zbiranje podpisov, ki naj bi bili poslani v Zagreb. Najnovejše novice oblikovanja širše istrske regije pa segajo v november 1999, ko je IDZ postavila nov program, ki pa ni bil še predstavljen širši publiki, javno pa se je zanj že opredelila Istrska županija. Tokrat naj bi bil poudarek na Istri kot evropski regiji, avtonomija in čezmejna regija naj bi bili tako postavljeni ob rob.

Gregorič je ob koncu podal še osebna gledanja na problematiko, ki je še vedno zavita v meglo in mestoma kliče v spomin stare ekspanzionistične sile demokratične Italije. V vseh teh projektih ni bil še jasno začrtan teritorialni

obseg regije, tako da se celo govori o Reki, Opatiji, Cresu in Lošnju, kar nemudoma priključuje v spomin rapalsko mejo. Tudi vloga mesta Trst je nejasna, mestoma se omenja, včasih pa ne; sam župan Illy ni nikoli spregovoril o tem. Pa tudi slovenska Istra nima povsem izdelanih mej istrske regije. Improvizacija in neusklajenost sta torej skupna imenovalca vseh pobud, ki so vedno prišle s strani naših zahodnih sosedov in so prepogosto dišale po iredentizmu. Pobudo moramo torej vzeti v lastne roke, da nam ne bodo usode krojili drugi. Konkreten korak v slovenski Istri so naredili nekateri člani civilne družbe in politiki ob napovedanem drugem istrskem kongresu, ki naj bi potekal oktobra letos. Ponudili so se kot soorganizatorji kongresa, ki bi potekal v sožitju in spoštovanju vseh narodnosti Istre, zunanji znak tega bi bila trojezičnost (slovenščina, italijanščina in hrvaščina) sporeda. Da niso organizatorji (IDZ) tega vabila upoštevali, ni bilo nobeno presenečenje, končno pa se je pokazala prava slika smotrov pobudnikov "evroregije" Istre.

Debata je bila res zanimiva in je poglobila marsikatero točko predavanja. V odgovorih se je Gregorič zavzel zlasti za dobro čezmejno sodelovanje in ne za regionalno tvorbo, ki utegne biti tudi nevarna. "Postali bi le statisti v igri, ki jo snujejo drugi", je dejal Gregorič. Dovolj zgovoren je podatek, da je bilo do danes predstavljenih Evropski skupnosti približno 50 čezmejnih projektov, polovica jih je že zaključenih, v naše kraje pa je prispelo in še bo 40 milijonov evrov. Dogovarjanje lokalnih uprav na tej in oni strani meje je torej bolj donosno. Pravo zaskrbljenost pa žal povzročata slovenska politika, ki je vse preveč spravljiva ter popustljiva in nima pravega odgovora na vsakodnevne pritiske sosedov. Izostreni občutki za diplomacijo jim je španska vas. Edina pot ostaja složni nastop vseh, ki bi radi bili subjekt v pogovorih in zato delujejo v smeri pritiskov na politike in na sredstva javnega obveščanja. Državotvorci in narodnoobrambni načrti morajo biti za vse nas primarnega pomena, računati pa moramo le na lastne moči.

DOKUMENTAREC ŽIVE PAHOR

NA POČITNICE V DRUGO DOMOVINO

FOTO KROMA

Prejšnji teden, točneje v četrtek, 26. oktobra, so v dvorani Lucchetta-Ota-D'Angelo-Hrovatin v prostorih deželnega sedeža RAI v Trstu predstavili nov, tri četrt ure trajajoči dokumentarni film mlade režiserke Žive Pahor z naslovom *Na počitnice v drugo domovino*. Dokumentarec, ki je

bil predvajan že v četrtek zvečer po slovenskem televizijskem programu RAI, je sad štirimesečnega dela Žive Pahor (v tem časovnem roku je namreč film posnela in uredila) in pripoveduje o letovanjih tržaške mladine v Sloveniji v letih 1946-1950. Film *Na počitnice v drugo domovino* sodi

v sklop širše zasnovanega in dolgoročnega načrta slovenskega televizijskega odseka RAI, ki si prizadeva, da posname na filmski trak čimveč pričevanj o slovenski polpretekli zgodovini. Sicer je na obstoj filmske dokumentacije o letovanjih tržaške mladine v Sloveniji v letih po drugi svetovni vojni opozorila urednica na Radiu Trst A Mirjam Koren, poleg režiserke Žive Pahor pa so za realizacijo poskrbeli še Bruno Beltrami, Boris Devetak in Davide Pavanello, medtem ko sta vezni tekst brala Danijel Malalan in Lučka Počkaj. V okviru filma so med drugim podana zanimiva pričevanja Marjuče Cesar, Evgena Dobrile, Sonje Mašera, Vojka Miota, Antka Terčona in Dorice Žagar.

UVOD V NOVO SEZONO GLASBENE MATICE

ORKESTER IN KRSTNA IZVEDBA SKLADBE DOMAČEGA SOLISTA

V četrtek, 26. oktobra, je bil v evangeličanski cerkvi v Trstu na sporedu prvi koncert nove sezone Glasbene matice. Ta je sovpadal s koncem Festivala Kogojevih dnevo, ki se sicer povečini odvijajo v Kanalu ob Soči, že večkrat pa se je zaključil v Trstu.

Sinočnji prvi koncert sezone Glasbene matice je oblikoval komorni orkester Pro arte iz Ljubljane (na sliki), ki ga vodi mlada (letnik 1971), a že uveljavljena dirigentka Nada Matošević. Orkester je nastal leta 1991 ravno na njeno pobudo, sestavljajo pa ga priznani glasbeniki Simfoničnega orkestra RTV Slovenija in Slovenske filharmonije, pa še diplomantje in študentje ljubljanske Akademije za glasbo ter člani videmske filharmonije. Orkester Pro arte je že večkrat nastopil v Trstu v okviru koncertnih sezon Glasbene matice (večkrat ravno

FOTO KROMA

ob koncu Kogojevih dnevo). Uvodoma je (sicer ne ravno številno) občinstvo prisluhnilo delu Nediški zvon: gre za sklop pesmi iz Beneške Slovenije za godalni orkester in tolkala, ki jih je priredil priznani tržaški skladatelj Danie. Tudi nadaljevanje je bilo v znamenju glasbenega ustvarjal-

stva v naši deželi, saj je bila na sporedu krstna izvedba skladbe zamejskega glasbenika in skladatelja Corrada Rojaca *Tihi ta slap* za koncertantno harmoniko in godalni orkester. Pri tem je avtor sam nastopil kot solist. Prvi del se je sklenil z delom argentinskega skladatelja Astorja Piazzolle *Oblivion*, ki ravno v zadnjih letih doživlja na naših

odrih velik uspeh, zlasti po zaslugi skupine Evasion. Prva skladba drugega dela je bila *Siete escalones misticos* (Sedem mističnih stopnic) Mónica Cosachov (prav tako Argentinke), za zaključek koncerta pa si je orkester Pro arte izbral bolj "klasično" skladbo 19. stol., in sicer *Holbergovo suite* op. 40 Edvarda Griega.

S tem koncertom, ki je potekal v sodelovanju z deželnim sedežem RAI-a v Trstu, je torej Glasbena matica, kot že rečeno, začela svojo sezono, ki bo šla v zgodovino med drugim tudi zaradi selitve iz zgodovinskega sedeža v ul. Ruggero Manna v prostore nekdanje slovenske osnovne in srednje šole v ul. Montorsino v Rojanu in zaradi nedavnega uspešnega zaključka šolanja petih njenih diplomantov na tržaškem konservatoriju.

IŽ

OBVESTILA

DRUŠTVO FINŽGARJEV dom, župnija sv. Trojice na Katinari in fundacija Toneta Kralja vabijo na dobrodelni koncert za obnovo fresk, ki jih je po primorskih cerkvah poslikal Kralj. Koncert bo v cerkvi sv. Trojice na Katinari v nedeljo, 5. novembra, ob 17. uri. Nastopili bodo solisti Irena Baar in Mateja Arnež-Volčanšek (sopran), Marjan Trček (tenor), Janko Volčanšek (basbariton) in Andraž Hauptman (orgle). Vljudno vabljeni v lepem številu!

V **BORŠTU** se bodo v nedeljo, 5. t.m., pri maši spomnili 70 let službe organista Draga Petarosa. Ob častiljivem jubileju mu ZCPZ čestita in obenem vošči še veliko trdnega zdravja.

KONCERTNA POBUDA / Rojan vabi na koncert Komornega mešanega pevskega zbora De profundis iz Kranja, ki bo danes, 2. t.m., ob 20.30 v dvorani Tripčevih v Trstu. Na sporedu bodo skladbe Johannesa Brahmsa, Zoltana Kodalyja, Lajosa Bardosa, E-mila Adamiča, Marija Kogoj, Marca Sofianopula, Lojzeta Lebiča, Damijana Močnika, Györgya Ligettija, Ambroža Čopija, Jakoba Ježa in Pavleta Merkuja. Nastop spada v okvir kulturnih pobud, ki jih tržaška občina prireja v spomin na habsburško cesarico Elizabeto. Pokroviteljstvo: odborništvo za kulturo tržaške občine.

MESEČNA MAŠA za pokojne člane in članice Apostolstva sv. Cirila in Metoda bo v Trstu, v Marijinem domu v ul. Risorta, v ponedeljek, 6. novembra, ob 15.30.

KROŽEK FOTO Trst 80 prireja v sodelovanju z Deželnim sedežem RAI prvi slovenski zamejski video natečaj, posvečen spominu na Sašo Oto in Mirana Hrovatina. Namenjen je vsem ljubiteljem videosnemanja, ki se natečaja lahko udeležijo z največ dvema videofilmoma, ki naj trajata najmanj pet in največ deset minut. Posneta dela je treba oddati do 10. januarja 2001 v Tržaški knjigarni v ul. sv. Frančiška 20. Pravilnik za sodelovanje je na razpolago v Tržaški knjigarni, v Narodni in študijski knjižnici in na ZSKD.

ČESTITKE

Pri Tavčarjevih v Devini je zopet postalo naduse živabno. Luciji in Nadi se je konec prejšnjega tedna pridružila sestrice MIRA. Uredništvo in uprava Novega glasa se pridružujeta veselju Marje in Marka. Miri pa iskreno voščita veliko zdravja in veselja v življenju z željo, da bi zrasla v krepko dekle.

DAROVİ

ZA CERKEV v Ricmanjih: M.B. 300.000 lir; Fausta Uliveti, Ricmanje, v spomin na pokojnega očeta Jožefa Kureta 100.000 lir; družina Zlobec ob poroki hčerke Marije 100.000 lir.

ZA KAPELO sv. Leopolda v Domju: V.T., Trst, 200.000 lir; družina Zlobec ob poroki hčerke Marije 100.000 lir.

ZA KRIŠKO cerkev: namesto cvetja na grob sestrični Zofki Bogatec darujeta Maks in Angela Stefančič 100.000 lir; v spomin na Mimi Doušak in Zofko Bogatec darujeta Albin in Rada Verginella 50.000 lir.

PREJŠNJO NEDELJO V NOVI CERKVI V ŠTIVANU

OB JUBILEJNEM LETU DEKANIJSKA ZBOROVSKA REVİJA

"Slovenski cerkveni pevski zbori, raztreseni po vsem tržaškem ozemlju, so postojanke slovenske prisotnosti, kulture, krščanske misli in življenjske prakse. Različno (odvisno od razmer, števila zborovodij in organistov, njih pripravljnosti, organizatorske sposobnosti, odnosov med njimi in ravnatelj cerkva, duhovniki), a vse te enote delujejo. Gorje nam, ko bi njihovo delo prenehalo." To misel predsednika Zveze cerkvenih pevskih zborov iz Trsta, dr. Zorka Hareja, so v nedeljo, 29. oktobra, prebrali na prvi dekanijski zborovski reviji, ki so jo priredili v novi cerkvi v Štivanu. Revijo je priredila župnija sv. Janeza Krstnika iz Devina, Štivanja in Medje vasi v sodelovanju s tržaško ZCPZ, ob jubilejnem letu 2000. Poslanstvo cerkvenih pevskih zborov je v ustvarjanju občestvenosti. Cerkevno petje in glasba sta prav zato bistveni in sestavni del bogoslužja, kot je številno občinstvo nagovoril p. Janko Hajšek.

V pozdrav je s kora lepo zadonela pesem štivanskega cerkvenega zbora, ki ga vodi Olga Tavčar. Po pozdravu domačega župnika prof. Gianinija in razmišljanju p. Hajška so nastopile članice Ženskega zbora Devina, ki so pod vodstvom Hermana Antoniča zlitno in interpretacijsko doživeto podale svoj spored. Nastopil je nato mešani cerkveni zbor iz Zgonika, ki ga je ob tej priložnosti ob orglah spremljal Martin Vremec in ki mu je sledilo branje novega odlomka, posvečenega vprašanju duhovnega pesništva. Šlo

FOTO KROMA

je za sklepe posveta, ki ga je ZCPZ priredila na začetku sedemdesetih let v Bazovici. Tedaj je pesnik Vinko Beličič med drugim tako poudaril: "...sodobni pesnik naj izpoveduje v doživljenjskih pesmih vero, upanje in ljubezen. Pesmi naj bodo zgoščene, preproste in iskrene. Brez patetike, brez iskanih primer, brez besednega blišča. Vera ni čustvovanje, ampak življenje. Jezik mora biti pesniško privzdignjen in ritimiziran; rime niso nujno potrebne."

Fantje izpod Grmade so nastopili pod vodstvom Iva Kralja in ob orgelski spremljavi Rosande Kralj. Zliti moški glasovi in sporočilo pesmi so v cerkvi ustvarili toplo vzdušje. Temu nastopu je sledilo branje odlomka iz razmišljanja Aleksandra Furlana, v katerem je bila med drugim izražena naslednja misel: "Taki smo cerkveni pevci, malo trmasti, če hočemo, od zmeraj pa prepričani, da domača cerkev, kjerkoli stoji, v vasi, pred-

mestju ali v mestu samem, ni samo zbirališče vernikov, temveč tudi slovenska postojanka, danes in v bodoče, kot v preteklosti. V njej se mašuje, poje, pridiga, moli in govori slovensko, je kraj torej, kjer je naša beseda živa in prisotna, je kraj, kjer se ljudje srečujemo ob dobrih in hudih priložnostih in se med seboj pogovorimo."

Nastopil je nato mešani cerkveni zbor iz Šempolaja, ki ga vodi Ivo Kralj, na orgle pa ga je spremljala Rosanda Kralj. Po tem nastopu so brali odlomek iz intervjuja s koprskim dekanom Lojzutom Kržišnikom, kjer med drugim piše: "Pomembna drža cerkvenega pevca je drža služnje. Služiti pomeni iskati prilike, komu bi lahko naredili dobro. Naloga cerkvenega zbora je omogočiti ljudem, da preko glasbe in petja spoznajo večno resnico in vzljubijo Boga. S pomočjo pesmi moramo neposredno vplivati na vzdušje, ki napolnjuje kraj,

kjer Bog prebiva. Bolj kot je to doživeto in pristno, bolj je naše oznanilo sprejeto." Na koncu je s kora zadonela pesem mešanega cerkvenega zbora iz Devina, ki ga vodi organist in pevovodja Herman Antonič. Devinski zbor je pokazal lepo uravnovešenost glasov in izrazno moč, revijo pa je zaokrožila skupna izvedba mogoče najbolj znane Marijine pesmi, se pravi *Marija skoz življenje*. Pred sklepno pesmijo pa je prisotne nagovoril predsednik ZCPZ Zorko Harej, ki je ponovno izpostavil vlogo in pomen zborovske prisotnosti po župnijah ter povabil nastopajoče zборе, naj se konec novembra udeležijo revije Pesem jeseni, ki jo prireja Zveza cerkvenih pevskih zborov v Boljuncu.

Dekanijsko srečanje, za katerega je bila izražena želja, da bi se ponovilo tudi prihodnje leto, pa se je nato v družabnem smislu nadaljevalo na sedežu devinskih zborov.

PRIJETNO DOŽIVETJE

REPENTABORCI NA IZLETU PO SLOVENSKI ISTRI

Sredi oktobra se je podala na izlet po Slovenski Istri skupina okrog 40 Repentaborcev, na čelu z domačim župnikom g. Tonetom Bedenčičem. Na drugi strani meje sta se izletnikom pridružila znana koprška javna delavca, publicist in predstavnik Kulturnega kluba Istra Milan Gregorič ter predstavnik Društva TIGR Karlo Kocjančič. Skladno s predhodnim dogovorom so se izletniki odpravili najprej na skrajni vzhodni rob Slovenske Istre, to je v Pregaro in nato še v Topolovec. Ogled stare župnijske cerkve v Pregari in znamenitega cerkvenega stolpa v Topolovcu, ki ga vidimo daleč naokoli, je bil izkoriščen za krajše pomenke o novejši zgodovini teh krajev, o tragičnem eksodusu in o sedanji počasni revitalizaciji zapuščenih vasi, ki jo spremlja tudi kulturna prebujanja Slovenske Istre. Topolovec je poleg tega nudil čudovit razgled, ki se razteza od Učke, prek Slavnikovega pogorja, Vremščice, Nanosa pa vse tja gor do Julijskih Alp in, seveda, prek širne gladine Tržaškega zaliva. Iz Topolovca

so se zamejci podali v Kured, kjer je g. Bedenčič v domači cerkvi na skalnati pečini nad vasjo odmaševal nedeljsko mašo, in to izletnikom in domačinom hkrati. Po njej so domači župnik in oba istrska vodnika izleta predstavili ta slikoviti istrski kraj in njegove ljudi. Po okrepilnem prigrizku v restavraciji Mostičje se je karavana vozil odpeljala na grad Socerb, ki kraljuje na skalnatem previsu nad Prebenegom. Tudi ta postanek je bil izkoriščen za seznanitev z zgodovino gradu in za ogled socerbske Sv. jame. Iz Socerba so izletniki krenili na Zroček, to je k izviru Rižane, kjer je znana istrska božjepotna cerkev Matere Božje. Sledil je doživet in zbran obisk istrskega kulturno zgodovinskega bisera, to je hrastovelske cerkve in njenih fresk. Dan se je končal s skupno večerjo na sosednji turistični kmetiji pri prijaznih Škrigadovih. Polni doživetij, spoznanj in pristnih človeških stikov smo ga sklenili z obojestranskim iskrenim "nasvidenje kmalu na Repentabru in spet v Istri".

MG

PRESTAVITEV V OBČINSKI PALAČI

ZNAK TISOČLETNICE PRVI GORIŠKI ŽIG

10

ČETRTEK
2. NOVEMBRA
2000

V goriški občinski palači je bila v četrtek, 26. oktobra, tiskovna konferenca, na kateri sta goriški župan Gaetano Valenti in odbornik občinske uprave za kulturo Antonio Devetag predstavila grafični znak (t.i. "logotip") za tisočletnico Gorice, ki jo bodo proslavljali prihodnje leto.

Goriški župan Valenti je povedal, da so se v komisiji odločili za tako grafično rešitev, pri kateri je bil upoštevan prvi goriški pečatnik-žig iz leta 1307. Znak prikazuje grajsko naselbino, in to naj bi bila po mnenju izvedencev tudi prva likovna predstavitev Gorice. Župan Gaetano Valenti je še povedal, da si od tisočletnice prve pisne dokumentirane omembe Gorice v občinski upravi veliko obetajo, medtem ko je odbornik za kulturo Antonio Devetag dejal, da se zavzemajo za tako vlogo mesta, ki bi slonela na preteklosti: Gorica naj bi torej spet postala center Goriške, kar je nekoč že bila, in to na obeh straneh meje. Devetag je tudi povedal, da je goriška občinska uprava tik pred podpisom protokola o sodelovanju med Gorico in Narodno galerijo iz Ljubljane, kar bo po njegovem omogočilo vrsto skupnih razstav na Goriškem v okviru praznovanja tisočletnice Gorice in tudi tesnejše sodelovanje s slovenskimi osrednjimi kulturnimi ustanovami. Prav tako se bo Gorica še bolj povezala z Venetom, Lienzom in Celovcem, z Dunajem

pa na kulturnem področju zelo dobro sodeluje.

Na vprašanje, ali goriški župan Valenti ne vidi nevarnosti za Gorico ob skorajšnjem vstopu Slovenije v Evropsko zvezo, pa se je ta razgovoril in je podčrtal zlasti "izjemno dobre odnose s Slovenijo in še posebej z Novo Gorico." Dejal je tudi, da ne vidi nobene nevarnosti za Gorico, "ker bo z vstopom Slovenije v EZ Gorica samo pridobila, saj si bosta Gorica in Nova Gorica komplementarni tako na kulturnem kot tudi na gospodarskem področju". Izpostavil je predvsem dejstvo, da se goriška občinska uprava zavzema za čimprejšnje sprejetje Slovenije v EZ, kajti tako bodo lahko tesneje sodelovali z Novo Gorico na področju urejanja omrežja infrastruktur in tudi bolje sodelovali na gospodarskem področju. Pripomnil je tudi, da ima občutek, da se Ljubljana dosti bolj zanima za koprsko območje, kar je po njegovem zgrešeno, saj bo imela goriška regija v EZ velik vpliv; v ta namen pa je potrebno dograditi avtocestno povezavo Gorica-Ljubljana in pomagati Sloveniji, da ojači železniško povezavo med Novo Gorico in Divačo. Prav tako je tudi dejal, da še vedno potekajo pogovori, kako naj bi na Goriškem zgradili pristo industrijsko cono, ki je bila sicer predvidena z Osimskimi sporazumi na Tržaškem.

JUP

DVE GLASBENI SKUPINI V ŠTANDREŽU

MISIJONSKA PRIREDITEV V ZNAMENJU MLADIH

MARTIN MARUSSI

V nedeljo, 29. oktobra, je misijonski krožek iz Štandreže organiziral prireditev, na kateri je gostovala znana slovenska vokalna skupina Gloria. Namen prireditve, ki je vseboval tudi srečolov, je bilo zbiranje finančnih sredstev za pomoč misijonom po svetu, in to ob misijonski nedelji, ki smo jo prejšnjo nedeljo obhajali. Vokalna skupina Gloria je pritegnila v štandreško cerkev številno občinstvo, ki je s pozornostjo in z zanimanjem prisluhnilo mladim in življenja polnim pevkam in pevcem. Po toplem pozdravu domačega župnika je vodja skupine povedal, da se je oktet Gloria začel sestavljati iz še mladostnega, srednješolskega časa, ko so jih prijateljstvo, veselje in vera združevali v krogu župnij, mladinskih skupin in pevskih zborov. Na svoji življenjski poti so vedno bolj odkrivali, da jim glasba in petje pomenita nekaj zelo globokega in da jih ta pot duhovno zelo bogati. Kot prijatelji so se začeli vedno bolj združevati v okviru petja in tako je nastala današnja skupina Gloria. Prišel je tudi čas, ko so nekateri člani skupine stopili v zakonsko življenje in kazalo je, da bo skupina propadla. Kljub temu

da jih je vezala družinska skrb, so vztrajali na začetni poti, ker so spoznali, da jim prav petje, glasba, prijatelji in prav na tak način slavljenje dobrega Boga daje izjemno moč in pogum za naprej. Nekateri člani so se med sabo poročili, tako da vseh osem oseb, ki sestavljajo skupino, je dalo življenje trinajstim otrokom.

Vokalna skupina Gloria ni profesionalna skupina, zato so njene pesmi toliko bolj pristne in izražajo vsakdanje trenutke našega življenja. Pesmi, kot *Človek sem, Angeli, Podaj mi roko, Sanje*, s preprostostjo, spontanostjo in iskrenostjo govorijo o vsem tem, kar človek čuti v odnosu do Boga: trenutke veselja, žalosti, obupa, sanj. Prvi del koncerta je skupina izvedla brez glasbene spremljave. V drugem delu

pa je predstavila nekaj svojih skladb z zvočno spremljavo. Naj povemo še, da je skupina Gloria že dvakrat pela pred sv. očetom (na arhivskem posnetku), tudi na vseslovenskem srečanju mladih v Postojni ob papeževem rojstnem dnevu pred štirimi leti. Njihove pesmi so poznane med mladimi po vsej Sloveniji, tudi v zamejstvu. Pesmarice vsebujejo v celoti njihove pesmi, ki jih pojejo skupine in zbori.

Prav zato je prišla na koncert tudi mladinska skupina Shalom iz Trsta, ki njihove pesmi goji in prepeva. Člani skupine Gloria so bili zelo veseli njihove prisotnosti, saj so že med koncertom opazili, kako mladi v tišini pojejo njihove pesmi.

SCGV EMIL KOMEL 7 DRUGO SREČANJE Z GLASBO

BRILJANTNA IGRA OTROKA PIANISTA

JOŽEK ŠTUCIN

Na drugem koncertu cikla *Srečanja z glasbo* se je v sredo, 25. oktobra, v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž zbralo precejšnje število ljubiteljev glasbene umetnosti. Nastopil je namreč šolski orkester konservatorija Giuseppe Tartini iz Trsta ter se predstavil kot zanesljiv izvajalec priljubljenih glasbenih del. Ta osrednja ustanova na Tržaškem že vrsto let goji orkestrsko igro, dirigent ansambla, sicer tudi redni profesor orkestralne igre na tej ugledni ustanovi, pa je znani glasbenik Stojan Kuret.

Organizator prireditve in ravnatelj Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel Silvan Kerševan je v koncertni list zabeležil kratko poročilo o gostujočih glasbenikih. Takole med drugim piše: "Na konservatoriju G. Tartini se v zadnjih letih uči okoli šeststo učencev, katerim sledi približno petindevetdeset profesorjev. Od leta 1997 šolo vodi prof. Massimo Parovel, v predmetniku imajo kar petintrideset različnih glasbenih disciplin, odlikujejo pa se tudi z bogato knjižnico (...). V zadnjih letih si šola prizadeva, da

z raznimi pobudami obogati svoje pedagoško delo. Uvaja eksperimentalne programe za nove predmete, glasbila in tečaje, kot so na primer elektronska glasba, jazz ipd. Iz zapisanega lahko zaključimo, da gre za resno in nadvse pomembno ustanovo, kar je potrdil tudi nastop njihovega simfoničnega orkestra. Šolski orkester je dobro postavljen, instrumentalna zasedba je zgledna, zvok pa je dokaj uravnotežen in čist. Problem podobnih sestavov, ki se mu seveda ne more ogniti niti tržaški, je pogosto menjavanje sodelujočih glasbenikov. Ko leti postanejo zanesljivi, dobri, celo izkušeni, skupino zapustijo, dotok mladih pa je vedno povezan s težavami, slabšim znanjem in neuigranostjo. Kljub vsemu je orkester prav zanesljivo izvedel koncertni program. Uvodoma so se z Dvema elegičnima melodijama op. 34 Edvarda Griega predstavili godalci. Tudi v najtišjih delih, tam, kjer je potrebna največja koncentracija pri oblikovanju zvočne slike, so glasbeniki zvesto sledili dirigentu in zapustili dober vtis pri poslušalcih. Pravo koncertno vzdušje je v nadaljevanju poglobil še dvanaj-

stletni pianist Victor Guraziu, ki na konservatoriju obiskuje oddelek profesorja Massima Gona. Ob spremljavi celotne orkestrske zasedbe (preko štirideset glasbenikov) je postal zanimiv in melodiozno navdahnjen koncert za klavir in orkester, št. 3, op. 50 skladatelja Kabalevskega ter izkazal svoj nesporni umetniški talent. Dokaj zahtevno delo je izvedel praktično brez napak, v spominu pa bo še nekaj časa odmeval virtuozno zaigran tretji stavek Presto, ki od pianista terja še precej tehnične spretnosti. S kratkim solističnim dodatkom se je publiki oddolžil za iskren in bučen aplavz.

Gostje s Tržaškega so v drugem delu koncerta zaigrali še simpatično Dvoržakovo Češko suito za orkester, op. 39. Pet poskočnih in "lahko živih" stavkov (Preludij - pastorale, Polka, Sousedska - menuet, Romanca, Finale - Furiant) je poslušalce neizmerno navdušilo. Delo ima resnično všečno koncipirano zgradbo, prepolno pa je vedrega ljudskega duha, ki poslušalca navda z optimizmom in radostjo čistega glasbenega uživanja.

DRUŠTVI JADRO
IN TRŽIČ

PESTER PROGRAM NOVEMBRSKIH VEČEROV

Slovenci iz Laškega se bodo v mesecu novembru lahko udeležili kar nekaj zanimivih srečanj. Neutrudni prosvetni delavci društva Jadro in Tržič prirejajo namreč nekaj večerov in upajo seveda, da se jih bo udeležilo lepo število domačinov. Kot pišejo v krajšem sporočilu, "vlagajo svoj trud prav zato, da bi se ohranila slovenska beseda v Laškem in ne nazadnje, da bi v sproščenem vzdušju ojačili medsebojne stike in prijateljstva". Kaj so nam torej pripravili v Laškem za mesec november?

V ponedeljek, 6. novembra, bo ob 20.30 v Casa Albergio v Tržiču predavanje profesorja Gasparinija iz Tržiča na temo *Il confine di Gorizia - Nova Gorica* v priredbi odborništvu za kulturo občine Tržič ter v sodelovanju z društvom Tržič.

V torek, 7. novembra, bo ob 19. uri v cerkvi sv. Nikolaja (Aris) v Tržiču maša za vse rajne. Daroval jo bo župnik Suard, obogatil pa ženski pevski zbor iz Ronk. Isti dan bo ob 20. uri v bližnjih prostorih cerkve srečanje vseh Slovencev iz Laškega ob prigrizku in kozarcu dobre kapljice.

V sredo, 8. novembra, bo ob 18. uri do 19.30 v telovadnici OŠ Duca d'Aosta v istoimenski ulici v Tržiču prvi dan tečaja sprostilne telovadbe za odrasle in starejše osebe. Tečaj bo vodil znani profesor Aldo Rupel iz Gorice.

V ponedeljek, 20. novembra, bodo ob 19. uri šli z avtobusom v gledališče v Trst na predstavo *Dnevnik Ane Frank*. Vpisovanje pri odbornikih društva Tržič in na telefonski številki 0481 482015 do vključno 10. novembra.

V petek, 24. novembra, ob 20. uri bo na sedežu društva Jadro v Romjanu predstavitev dvojezične zbirke poezij Iga Grudna *Balada naših dni*. Pri soben bo prevajalec, nekdanji nabrežinski župan profesor Giorgio Depangher.

Odgovorni obveščajo, naj tisti, ki bi se radi udeležili omenjenih večerov in nimajo prevoza, kličejo v doglednem času na telefonsko številko 0481 482015.

MARTINOVNO
JEREMITIŠČU

V nedeljo, 5. t.m., vabijo Jeremitarji na Martinovo. Program bo potekal ob vsakem vremenu. Začel se bo ob 13.30 z otvoritvijo razstave domačega kruha, pol ure kasneje bodo otroci na Jeremitišču zasadili drevesa. Udeleženci bodo ob 14.30 lahko ocenili domači kruh, ki ga bodo obložili s pečenim svinjskim mesom. Na voljo bodo pečen kostanj in praženi vržoti ter domača kapljica. Poskrbljeno bo tudi za zabavni in kulturni program; člana dramske skupine Majda Zavadlav in Božidar Tabaj bosta nastopila z igro *Človek brez smeha*.

SLOVENSKA SKUPNOST
vabi na

SLAVNOSTNO AKADEMIJO

ob 25-letnici svojega delovanja

Kulturni program bosta oblikovala MePZ Hrast iz Dobre doba in Komorni godalni orkester pod vodstvom prof. Hilarija Lavrenčiča.

GOST: poslanec Luciano Caveri

NAGOVOR: deželni tajnik Andrej Berdon

Slovenska skupnost bo ob jubileju podelila odličja.

Petek, 3. novembra 2000, ob 20. uri v veliki dvorani
Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici.

KONČAL SE JE 15. FILM VIDEO MONITOR

ČAR "GIBLJIVIH SLIK"

V soboto, 28. oktobra, se je v goriškem kulturnem domu zaključil 15. Film Video Monitor, ki je tudi letos v Gorici predstavil slovensko filmsko bero minulega leta, a ne samo to, saj je v štirih dneh, kolikor običajno prireditev traja, pokazal tudi najnovejše slovenske dokumentarce, video izdelke in še kaj.

Prav gotovo ne smemo mimo imenitne razstave štirih kipov nemškega filmskega režiserja Fritza Langa in čudovitih risb mojstrov slovenskega slikarstva dvajsetih let minulega stoletja, ki je bila v okviru Kinoateljejevega Film Video Monitorja na ogled v goriški Državni knjižnici v središču mesta. Pripravila in postavila pa jo je Slovenska kinoateka iz Ljubljane. Slikarji Čargo, Maleš, Jakac in Černigoj so kot zaljubljeni "giblji" risali izvrstne portrete, skicirali filmski svet, kot ga kasneje ni nihče več. S postavitvijo te razstave se je letošnji Film Video Monitor posebno izkazal.

Prejšnjo soboto je torej "padla zadnja klapa" nad goriškimi festivalom slovenskega filma. Vsak dan se je na festivalnem platnu vrtela minuta video-špica, ki so jo pri Kinoateljeju naredili igralci Nori Gregor v čast. S tem so napovedovali, da bo prihodnje leto še bolj slovesno, saj bodo ob stoti obletnici Norinega rojstva, februarja 2001, žarome-

FOTO BUMBACA

te usmerili na skoraj pozabljeno filmsko zvezdo z goriške Placute, tako da bodo pripravili razstavo o njenem življenju in karieri ter pregled njenih filmov. Še beseda o filmskem posnetku o Nori Gregor: lirčni prikaz njenega lepega obraza, ki se meša z izjemno lepimi posnetki Goričanov, ki se v dvajsetih letih minulega stoletja drsajo po ledu pod pevskim mostom, je zares vreden ogleda.

Za kroniko povejmo še to, da je bila v okviru letošnje prireditve Film Video Monitor tudi razprava o filmskih produkcijah in možnostih povezovanja med italijanskim in slovenskim filmskim svetom. Razprava je bila dobro zastopana, saj so se udeležili z italijanske in slovenske strani vidni filmski producenti in avtorji. Zato upajmo, da bo v prihodnje res prišlo do

filmskih koprodukcij med Slovenijo in Italijo. Na posvetu so povedali, da obstaja že načrt za film, ki bi ga radi posneli po Tomizzovi knjigi o zarotencih z ulice Rossetti, a smo tudi izvedeli, da bi bil za uredništev filma potreben državni sporazum med Italijo in Slovenijo.

Na zaključnem sobotnem večeru so tudi podelili nagrado, ki je poimenovana po senatorju Darku Bratini, o katerem vemo, da je bil s skupino mladih Goričanov ustanovitelj Kinoateljeja in Film Video Monitorja. Njegova velika zaslug pa je, da je razumel potrebe mladih in zato kot filmski ljubitelj tudi poskrbel, da so se mladi na Goriškem lahko približali srečanju s privlačnim svetom filma. Nagrado Darko Bratina. Poklon viziji so podelili bosanskemu režiserju Srdjanu Vuletiću za njegov že

večkrat nagrajeni kratki film *Hop, Skip and Jump*. Žirijo, ki je podelila nagrado, so sestavljali senator Mitja Volčič, filmski kritik Alberto Pesce in univerzitetni profesor Hans Kitzmüller. Isti večer so tudi podelili nagrado v nizu projekcij neodvisnega videa, ki se je že uveljavil z domiselnim imenom VideoGONG; prejel jo je Dunajčan Johannes Gerhart, sicer goriških korenin, za video *Memphis and the Bitter End*. Priznanja so prejeli tudi drugi video ustvarjalci. Morda pa je najlepših pet nagrad, ki so jih prejeli "videomakerji" iz Bosne, Hrvaške, Italije in Jugoslavije. Izbrana dela iz niza VideoGONG bo za nagrado prenašala Televizija Slovenija, ki jo je na goriškem večeru predstavljala vodja umetniškega programa Melita Zajc. VideoGONG torej postaja iz leta v leto vedno bolj zanimiva prireditev v okviru Film Video Monitorja in lahko pričakujemo, da bo z leti pridobila na veljavi, čeprav bo zanimivo tudi videti, kdaj bo na Film Video Monitorju zares zaživel tudi svetovni splet - internet in vse, kar je z njim povezano.

Film Video Monitor je letos prikazal tudi dva italijanska celovečerna filma in tako odprl novo področje v svojem delovanju, kar je več kot samo zanimivost, saj vidimo v njegovi prihodnosti uveljavljanje vloge posrednika in organizatorja srečanj filmskih, video in drugih svetov na narodnostni meji. Državna meja bo itak padla v nekaj letih.

JUP

OBVESTILA

PROSVETNO DRUŠTVO Štandrez prireja v soboto, 11. novembra zvečer, martinovane v spodnjih prostorih župnijskega doma A. Gregorčič. **ACM GORICA** vabi k maši za cerkveno edinost v torek, 7. novembra, ob 16.30 v Zavodu sv. Družine. Maša bo za vse pokojne člane ACM.

NABIRALNA AKCIJA za obnovo prostorov pri sv. Ivanu v Gorici se nadaljuje: lahko prispevate z darovi in brezobrestnimi posojili. Darove nakažite na tekoči račun št. 94981 pri Goriški hranilnici, za posojila se obrnite do župnika.

DAROVI

ZA POPLAVIJE v Dolini Aosta: N.N. Gorica 100.000 lir, M.P. 200.000; K.K. 1.000.000 lir.

ZA SLOVENSKE misijonarje: N.N. s Peči 100.000 lir.

ZA MISIJON patra Kosa: N.Ž. 70.000 lir; N.N. s Peči 500.000 lir.

ZA BOGOSLOVCA v misijonih: N.N. s Peči 500.000 lir.

ZA CERKEV v Jamljah: ob 46. obletnici poroke nonota Pol-

da in none Danice darujejo vnuki Kristjan, Martina in Elisa ter pravnujka Sara 50.000 lir.

ZA CERKEV na Vrhu: Avguštin Devetak 40.000; druž. N.N. 25.000 lir.

ZA CERKEV na Peči: Ivo Florenin 55.000 lir.

ČESTITKE

Pevci moškega zbora Mirko Filej čestitajo svojemu članu MATIJI FAGANELU ob opravljenem diplomskem izpitu iz oboe na konservatoriju v Trstu.

Petru in Sabrini, ki zibljeta TOMMASA, čestitata društvo Hrast in mešani pevski zbor Hrast.

Veseljū staršev ob rojstvu prvorojenčka se pridružujejo člani našega uredništva.

SOŽALJE

Ob izgubi dragega očeta ANTONA izrekajo gospe ravnateljici prof. Ili Primožič iskreno sožalje dijaki DITZ Jurij Vega in njihovi starši.

Z ravnateljico in svojci sočustvujejo tudi člani uredništva in uprave Novega glasa.

11

ČETRTEK
2. NOVEMBRA
2000

V OKVIRU T.I. GLASBENEGA OKTOBRA

NASTOP ZBORA GALLUS RESONET V FIUMICELLU

V nedeljo, 29. t.m., je v cerkvi sv. Valentina v Fiumicellu potekalo predzadnje dopoldansko srečanje v okviru tamkajšnjega Glasbenega oktobra (Ottobre Musicale Fiumicellese). Pobudo prireja že deseto leto krajevna župnija sv. Valentina in domači zbor Lorenzo Perosi z namenom, da nabožna glasba pride najbolj do izraza, in sicer ne na koncertnem odru, pač pa v tistem trenutku, katerega je pravzaprav namenjena, se pravi med verskim ob-

redom. Zato vsako nedeljsko službo božjo ob 10.30 tematsko oblikujejo razni zbori iz naše dežele in tujine.

To nedeljo je mašo spremljalo petje mešanega pevskega zbora Gallus-Resonet iz Trsta. Za to priložnost je zborovodja Janko Ban izbral peto mašo in motete Jacobusa Gallusa v počastitev 450-letnice njegovega rojstva. Številni verniki, ki so napolnili cerkev v Fiumicellu (med njimi ni manjkalo ljubiteljev zborovskega petja tudi s Tržaške-

ga in Goriškega), so tako prisluhnili delom sedemglasne Gallusove maše *Missa super Undique flammatis* (zbor je izvedel Kyrie, Glorio in Sanctus) ter motetom *Quasi cedrus* (za šest glasov), *Resonet in laudibus* (za štiriglasni dvojni zbor), *Exsultate iusti in Domino* (za osemglasni dvojni zbor) in *Domine Deus exaudi orationem* (za šestnajst glasov, razdeljenih v štiri zборе). Zbor je po maši kot dodatek zapel še pravoslavno *Zdravo Marijo, Bogorodice Devo radujsa*, iz znamenitih Rahmaninovih *Večernic*, s čimer je zaokrožil sicer precej zahteven, a kakovosten spored.

To je bil že četrti nastop v tej sezoni; bil je sad sodelovanja med zboroma Gallus, ki deluje v okviru Glasbene matice, in Resonet, ki deluje v okviru društva Vesela pomlad.

NIZ PREDSTAV V DRUŽBI PRIZADETIH

V Gorici in Gradišču se je pred dvema tednoma zvrstilo nekaj predstav, ki so jih izoblikovale osebe, obremenjene s telesnimi hibami.

Prireditev z naslovom *Gledališče z nami* je solidarnostno-humanitarne narave in ima namen pomagati prizadetim premoščati svoje težave s pomočjo gledališke ustvarjalnosti, obenem pa gledalce soočiti z njihovo realnostjo. Sodelovale so skupine iz Slovenije, Avstrije, Madžarske in Italije. Kot že vrsto let je tudi tokrat spremljala pobudo gospa Nevenka Čotar. V prostorih osnovne šole Oton Župančič v ulici Brolo v Gorici je lutkovna skupina Sonček iz Ljubljane, pri kateri sodelujejo gluhone-mi, uprizorila za naše šolarje igrice *Zvezdica Zaspanka v vesolju in Mavrična ribica*.

DRUŠTVO SKALA IZ GABRIJ v sodelovanju z GMD

vabi na predstavitev knjige

Dorice Makuc

SARDINCI

Na programu sta tudi predvajanje videoposnetka s potovanja in ogled slik. Večer bo popestril moški zbor Skala.

Petek, 3. novembra 2000, ob 20. uri, na sedežu društva v Gabrijah

ŽUPNIJA SV. ROKA IZ NABREŽINE in GMD

vabita na predstavitev knjige

Bogomila Breclja

UTRINKI MOJEGA ŽIVLJENJA

Ob prijetnem kulturnem sporedu bo deloval tudi bogat srečolov za misijone.

V nedeljo, 5. novembra, ob 16.45 v župnijski dvorani v Nabrežini

MOŠKI PEVSKI ZBOR MIRKO FILEJ in AMATERSKO GLEDALIŠČE TEHARJE

vabita na

RECITAL PESMI VENEC SPOMINČIC

MOŽU NA GROB

ter

SPLET RELIGIOZNIH PESMI

v spomin na preminule predsednike in sodelavce pevskega zbora Mirko Filej

ORGELSKA SPREMLJIVA Silvan Bensa

Nedelja, 5. novembra, ob 16. uri v župnijski cerkvi v Mirnu

POD POKROVITELJSTVOM ZSKP - GORICA

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ

Koncertna sezona 2000/2001

ZVENEČI BLIŠČ

Slovenski kvintet trobil, Ljubljana

Stanko Praprotnik - trobenta, Peter Jevšnikar - trobenta, Jože Kocjančič - horn, Aleš Šnoff - pozavna, Damjan Jureš - tuba

Četrtek, 9. novembra 2000, ob 20.30

Abonmaji in rezervacija vstopnic: tel. 0481 531 445

DRUŠTVO ARS, KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ in SLOVENSKO ZDRAVNIŠKO DRUŠTVO TRST-GORICA

vabijo na predstavitev knjige

GORIŠKO PODNEBJE - CLIMA GORITIENSE

goriškega zdravnika dr. Antona Muznika (1726 - 1803)

PREVOD prof. Silvester Kopriva

DOPOLNILA IN UREDILA mag. Zvonka Zupančič Slavec

O publikaciji bosta spregovorila mag. Zvonka Zupančič Slavec in dr. Branko Marušič, ki je prispeval študijo k prevodu.

Petek, 10. novembra 2000, ob 18. uri, v komorni dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici

PREVOD JE POSVEČEN 1000-LETNICI PRVE OMEMBE GORICE.

ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE in ZDRUŽENJE CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV v sodelovanju s PEVMSKO ŽUPNIJO in RAJONSKIM SVETOM za PEVMO-OSLAVJE-ŠTMAVER

vabita ob 100-letnici rojstva umetnika Toneta Kralja na koncert Mešanega komornega zbora

LJUBLJANSKI MADRIGALISTI

ZBOROVODJA Matjaž Šček

Nedelja 12. novembra 2000, ob 19. uri, v župnijski cerkvi v Pevmi

IZ POLITIČNO-UPRAVNEGA SVETA

ZAŠČITNI ZAKON BURI DUHOVE

ERIKA JAZBAR

V prejšnji številki našega časopisa smo posvetili glavno našo pozornost dvema dogodkom, ki sta nedvomno zelo pomembna za slovensko skupnost, ki živi v videmski pokrajini. Dan odprtja nove kočice na Matajurju, za katero je poskrbela Planinska družina Benečija, je bil dan, ki bo ostal zapisan z velikimi črkami v zgodovini slovenske Benečije.

V teh tednih smo opustili nekatere novice, ki prihajajo iz politično-upravnega sveta. Začnimo z zaščitnim zakonom, ki se pripravljajo na odobritev v senatu.

Senator Nacionalnega zavezništva Collino je v razpravi izjavil, da v videmski pokrajini ne živi slovenska manjšina, zato zaščitne norme zanjo naj ne bi bile potrebne. Marsikdo si je mislil, da so taka razmišljanja in ugotovitve za nami, da spadajo v ropotarnico naše polpretekle zgodovine, očitno pa se še pojavljajo tudi v najvišjih forumih oblasti.

Desna sredina se je s tem v zvezi oglašila tudi v Čedadu, kjer je večina v občinskem svetu izglasovala resolucijo proti zaščitnemu zakonu, ki se pripravljajo v senatu, in nasprotovanje izvajanju zakona ne le v občini Čedad (kjer Slovencev ni), temveč v celotni videmski pokrajini. Med drugim v dokumentu zahtevajo avdicijo, do katere je med drugim že prišlo pred dvema letoma, ko so omenjeno stališče že predložili pristojnim oblastem. Resolucijo

je svetu predstavil zastopnik Nacionalnega zavezništva, ki je obenem podžupan in nosi zgovoren priimek Felettig.

Na povabilo predsednika Gorske skupnosti Mariniga je bil na obisku v Nadiških dolinah predsednik deželne odbora Roberto Antonione.

Na srečanju, ki so se ga udeležili upravitelji iz Nadiških dolin poleg predsednika in podpredsednika Gorske skupnosti, je bil govor o nejasnih perspektivah združevanja občin z vidika finančnih podpor, ki so s tem povezane. Srečanja se je med drugim

udeležil tudi predsednik pristojne deželne komisije.

Nemalo pozornosti je bilo namenjeno gospodarskim problemom slovenske Benečije ter evropskim načrtom, ki se pripravljajo in srujejo za razvoj omenjenih krajev v sodelovanju s Slovenijo. Predsednik Roberto Antonione je pohvalil opravljeno delo in obljubil več pozornosti in pomoči s strani dežele.

IMENOVAN NASLEDNIK MSGR. ALFREDA BATTISTIJA

MSGR. PIETRO BROLO NOVI VIDEMSKI NADŠKOF

V soboto, 28. t.m., je v nadškofijskem uradu v Vidmu nadškof msgr. Alfredo Battisti na častniški konferenci sporočil, da bo njegov naslednik msgr. Pietro Brollo (na sliki), od leta 1996 škof v Bellunu. Prav tako je vest sporočil na podobnem srečanju sam msgr. Brollo v Bellunu.

Med verniki v videmski nadškofiji vlada veliko veselje ob novem imenovanju, saj je msgr. Brollo po rodu Furlan. Rodil se je namreč v Tolmeču 1. decembra 1933. Šole je opravil v domačem kraju in Vidmu, nakar se je odpravil na študij teologije v Rim na Lateransko univerzo, kjer je tudi doktoriral iz teologije. Dne 17. 3. 1957 je bil posvečen v duhovnika, nakar je služboval v videmski nadškofiji. Že od leta 1958 je poučeval v malem semenišču v Castelleriu, nakar je leta 1972 postal za štiri leta tudi rektor videmskega bogoslovja. Bil je dekan v Ampezu, od leta 1981 do 1985 dekan v Huminu, nakar je bil leta

1985 posvečen v škofa. Kot škof je najprej služboval v kraju Zuglio Carnico, od leta 1990 do leta 1996 pa je bil

videmski pomožni škof. Leta 1996 je prevzel škofijo Belluno-Feltre, ki jo je vodil do sobotnega imenovanja za videmskega nadškofa.

Msgr. Alfredo Battisti je na srečanju s svojimi sobraty in častnikarji ob najavi novega nadškofa izrecno podčrtal, da gre za Furlana, ki bo tako po 116 letih prvi Furlan na čelu videmske nadškofije. Zadnji Furlan, ki je vodil videmsko nadškofijo, je bil Adriano Casasola iz kraja Buie pri Vidmu. Msgr. Battisti je tudi z veseljem povedal, da msgr. Brolla verniki dobro poznajo in tudi on zelo dobro pozna razmere in ljudi v videmski nadškofiji. Msgr. Battisti je tudi naglasil msgr. Brollovo temeljito poznavanje furlanske omlinice in jezika ter njegovo vpraščenost v videmsko nadškofijo.

Msgr. Alfredo Battisti, ki je videmsko nadškofijo vodil 28 let, se torej umika v zasluženi pokoj, saj je zaradi starosti sam zaprosil za zamenjavo.

KANAL OB SOČI / ZADNJE SLOVO

EDVARD STANIČ

V Kanalu ob Soči se je v 25. oktobra zbrala velikanska množica ljudi, da bi se v tihi zbranosti poslovila od primorskega politika in javnega delavca Edija Staniča. Pogreba se je udeležilo tudi veliko politikov nekdanje stranke SKD, pri kateri je pokojni aktivno sodeloval, saj je bil dve leti njen generalni tajnik. Pogrebno mašo v kapeli na domačem pokopališču je vodilo več primorskih duhovnikov, pokojniku pa je pel domači cerkveni pevski zbor, ki ga je on vodil vse do smrti. Med mašo mu je v slovo spregovoril domači župnik, ki je na kratko orisal njegovo življenjsko pot; poudaril je veliko navezanost na rojstni kraj in nesebično razdajanje za skupno dobro in za domači kraj ter slovenski narod. "Bil je izjemen organizator in dober glasbenik," je dejal župnik, ki je dodal, da je imela "vsa dejavnost pokojnega znamenja večnosti, v katero je Edi Stanič vstopil."

Po maši se je od pokojnega prvi poslovil Staničev rojak Radovan Pušnar, ki je podčrtal vraččenost pokojnika v domače okolje in njegovo odločitev za nesebično delo na javnem področju. Stanič je na vasi že pri 16 letih začel voditi pevski zbor, med študijem v Ljubljani je ustanovil študentski pevski zbor Vinko Vodopivec, 22 let pa vodil cerkveni pevski zbor iz Levpe, bil pa je tudi med ustanovitelji orgelske šole v Novi Gorici. Kot izobraženec je vse svoje znanje dal na razpolago drugim. Aktivno je sodeloval pri prenovi gasilskega doma v Kanalu, pomagal pri obnovi gotske hiše v Kanalu, pri gradnji športne dvorane in obnovi domače dvorke ter župnišča.

Pušnar je tudi povedal, da je pokojni veliko pomagal tudi pri ureditvi zbornika ob 25-letnici domačega odbojarskega kluba Salonit, veliko je pisal; med njegovimi zadnjimi deli je izrecno omenil izdajo zbornika SKD na razpotju. Spomnil se je tudi, kako je Stanič vedno trdil, da med ljudmi ni nikdar dovolj človečnosti.

Nekdanji minister in Staničev kolega v SKD Ivan Bizjak se je v govoru zahvalil pokojnemu za bogata leta pri delovanju stranke ter naglasil, da je bil pokojnik vedno pošten, odprt za pogovor in umirjeno zvest načelom krščanstva. Bizjak je Staniča dal za zgled vsem, ki se podajajo na pot javnega dela, in se mu v imenu združene stranke SLS+SKD zahvalil za vse, kar je dobrega storil za narod. Predstavnik SLS+SKD ter nekdanji minister Janko Deželak pa je poudaril pokojnikovo nesebičnost in njegov veliki občutek za sogovornika ter dejstvo, da je bil Edi Stanič tudi dober družinski oče petih otrok. Poudaril je pokojnikovo modrost na političnem področju in dejal, da smo vsi, ki smo ga poznali, lahko srečni. Dejaj je, da je Staničeva smrt velika izguba za slovensko demokracijo, saj se je vedno zavzemal za pravno državo.

Predstavnica domačega zbora Irena Brezavšček se je ganljivo spomnila pokojnika kot človeka, ki je pomagal, kjerkoli je mogel, in ga orisala kot toplega človeka, ki je imel pretanjen občutek za glasbo in za bližnjega.

Vdovi in petim otrokom izražamo ob izgubi moža in očeta iskreno sožalje tudi člani uredništva in uprave Novega glasa!

S 3. STRANI

SSK SKUPNI DOM ZAMEJCEV

Tu bi se navezal na tisto "politično sterilnost", o kateri sem govoril prej. Ta naprežanja, te mučne debate o odstotkih, to iskanje kompromisa, vse to ni prineslo rezultatov, še predvsem spričo dejstva, da razpolagamo vendar z mednarodnimi dokumenti, ki nam dajejo dostojanstvo mednarodnega subjekta. Tako nam je Masellijev zakon prinesel nekaj "okenc", prek katerih bo smel pripadnik manjšine pisno in ustno občevoati z javno oblastjo: nihče pa se ne spomni dejstva, da smo "okenca" dobili že leta 1954 z Londonskim memorandumom, ki je zakoličil pravico do rabe slovenščine v odnosu z oblastjo, nakar je Osimska pogodba to pravico potrdila! Prodali so nam torej "okence", ki smo ga že imeli, a nam ga doslej niso hoteli odpreti, kljub množici pravdorekov, ki so ugotavljali kršenje te pravice. Se pravi - glede klasičnih jezikovnih pravic nam zakon ne bo prinesel ničesar več od tistega, kar že imamo. Kolektivne pravice - smerokazi, napisi, toponomastika - pa so itak prepustene odločitvam paritetne komi-

sije. Če bo zakon odobren, bo potrebno še ogromno dela in napora, da bo slovenščina prodrla tudi tam, kjer naša narodna skupnost najbolj potrebuje zaščite.

Kakšne so sploh vaše izkušnje z "Oljko"?

V osmih letih v tržaški občini smo vendar izboljšali vzdušje v mestu, ki je leta 1993 izhajalo iz petdesetletne zagrenjenosti in iz občutka brezizhodnosti. Ob občinskih volitvah decembra 1993 se je izoblikovala koalicija Zavezništvo za Trst, znotraj katere je SSK izvolila dva predstavnika, kar se je ponovilo nekaj let kasneje na listi Oljke. Prav tako imamo pozitivne izkušnje z Oljko na Goriškem. Na krajevni ravni se je torej sodelovanje v Oljki obrestovalo tako Slovenski skupnosti kakor manjšini. Danes naš obmejni prostor diha bolj sproščeno, čeprav obstaja med Slovenijo in Italijo še nekaj odprtih vprašanj. Glede Oljke pa bi dejal, da je bila njena podoba in moč načeta že tedaj, ko je levica zrušila Prodirja. S tem ni zrušila le premiera, a tudi ideal, ki ga je predstav-

ljal kot sredinski človek. V Italiji po mojem ni enakih pogojev kakor v Franciji ali Nemčiji, kjer je levica lahko zmagala z levičarskim premiorom; pri nas je koalicija uspešna, če jo vodi sredinski človek. Šlo je za sicer legitimno željo levice, da prevzame oblast v državi, ki pa je rasla iz nekakšne prevzetnosti in pomanjkanja občutka za realnost. Tam so se pričele težave za Oljko, ki je dotlej žela velik konsenz - spominimo se uspehov na monetarnem področju. Danes bo težko vzpostaviti tedanje vzdušje kljub nespornemu Rutelijevemu političnemu talentu: glede slovenskega vprašanja pa je vsa manjšina pričakovala hitrejšo obravnavanje zaščitnega zakona, ne pa tveganega sprejemanja prav ob izteku mandata dobe. Tu je koalicija odpovedala, premalo je bilo poguma in preveč taktiziranja, še vedno je v italijanski politiki, naj bo leva ali desna, težnja po izigravanju Slovencev in naše matice: je sploh mogoče, da niso italijanski časniki niti z besedico omenili volitev v Sloveniji, o volitvah na avstrijskem Štajerskem pa so se krepko razpisali? Zamudo in morebitni neuspeh gre pripisati pomanjkanju interesa in politične volje.

Ste se že začeli pogovarjati o bližnjih upravnih volitvah?

Naši pokrajinski tajniki se udeležujejo sestankov za bližnje krajevne volitve, pričenjajo pa se tudi pogovori za parlamentarne. Glede tega menim, da mora biti slovenski kandidat za Rim izraz manjšinske stvarnosti in da morajo odločitve sprejemati tisti forumi, ki imajo med Slovenci reprezentativnost.

Kako bi ocenili trenutno "zdravje" Slovenske skupnosti?

Stranki se pozna pomanjkanje deželne svetovalca, ki ni bil izvoljen za pičlih 70 preferenc. Rekel bi, da se pomanjkanje našega svetovalca pozna tudi sicer, saj je slovenska manjšina zaradi tega hudo osiromašena. Pomenljivo je, da sovpada zmanjšana vloga SSK na deželni ravni z ošibitvijo manjšine v zadnjem desetletju: v tem smislu je naša stranka pravi odraz zdravstvenega stanja Slovencev v Italiji.

Bi kaj povedali o stikih, ki jih imate s SSO in SKGZ ter z italijanskimi političnimi strankami znotraj "Oljke"?

S krovnicima organizacijama SSO in SKGZ imamo dobre odnose, in nekatere akcije so rezultat prav njunega "prehitvevanja" politike, ki je včasih dobrodošlo. Če ne bi dve krovni vrgli idejo o manifestaciji za zaščito na Trgu Sv. Antona v Trstu, bi se predlog mučno valjal na raz-

nih sestankih dotrajanega enotnega zastopstva in morda ne bi sploh prodrli. Take akcije so torej pozitivne. Pri tem me nič ne motijo morebitne nerodnosti ali neuskajenosti, pomembno je, da pride do rezultata. Ob tem pa je normalno, da je politično delovanje domena političnih strank in da je tudi domet krovnih organizacij omejen.

Kaj pričakujete od novega parlamenta in nove vlade RS?

Da nas bo podpiral ne le ob sedanjem sprejemanju zaščitnega zakona, a tudi ob njegovem morebitnem izvajanju. Dogodek na goriški občini se zna ponoviti in tedaj bo podpora matične domovine še kako pomembna. Ne bi želel, da bi po sprejemu Masellijevega besedila popustila napetost in da bi bili nato prepuščeni muhavosti tukajšnje politike. In če bo treba, naj si ljubljanski parlament upa postaviti vprašanje tudi pred mednarodne politične forume.

Bi strnili glavno in vodilno misel svojega nastopa na jubilejnem zborovanju v petek, 3. t.m., v Gorici?

Želim, da bi naša Slovenska skupnost postala skupni slovenski dom zamejskih Slovencev, da bi se manjšina utrdila v svoji politični organiziranosti, da bi Slovenci v Italiji zaživel pokončno in suvereno.

DRŽAVNI ZBOR ŠE NI KONČAL USTANOVITVENE SEJE

ŠE NIČ GOTOVEGA O NOVI VLADI

MARJAN DROBEŽ

Poslanci slovenskega parlamenta, izvoljeni 15. oktobra, so se v petek, 27. oktobra, sešli na prvem zasedanju najvišjega predstavniškega telesa države. Na ustanovitveni seji so potrdili mandate vseh devetdesetih poslancev ter izvolili komisijo za volitve in imenovanja. Ta bo pripravila predloge za izvolitev predsednika in treh podpredsednikov državnega zbora ter za oblikovanje komisij in odborov (t.i. delovnih teles) nove sestave slovenskega parlamenta.

Na predlog poslanca Antona Anderliča iz LDS pa so sejo prekinili, "ker še ni sporazuma med strankami o kandidatih za novega predsednika in podpredsednika državnega zbora". Predlogu ni nasproval noben poslanec, zaradi česar so sklenili, da bo drugi del ureditvenega zasedanja parlamenta potekala v torek, 7. t.m.

Nadaljuje se torej ustaljena praksa, da namreč poslanci lojalno izvajajo voljo in sklepe političnih strank, iz katerih izhajajo; ustavno določilo, da so predstavniki vsega ljudstva oz. volivcev in da zato njihove samostojnosti nihče ne sme ogroziti, pa ostaja le mrtva črka na papirju. Ustanovitvena seja parlamenta se

namreč v petek ni končala zato, ker se LDS kot zmogovita stranka na volitvah še ni sporazumela z drugimi političnimi strankami o tem, kdo naj bodo predsednik oziroma trije podpredsedniki državnega zbora.

Omenjeni sporazum sodi v okvir razgovorov, ki jih verjetni mandatar za sestavo nove vlade dr. Janez Drnovšek vodi o sestavi koalicije. Predsednik LDS se intenzivno pogaja, a znova dokazuje svojo pragmatičnost. V svojih izjavah časnikarjem sicer poudarja, da najbolj tehtna pogajanja o sestavi nove koalicijske vlade potekajo med LDS in ZLSD, "toda na splošno so odprte vse rešitve, zaradi česar bi bila mogoča tudi koalicija med LDS ter desnosredinskima strankama SDS in Novo Slovenijo, krščansko ljudsko stranko, ki ju vodita Janez Janša in dr. Andrej Bajuk". Tudi oba omenjena politika možnosti sporazuma o novi vladi ne izključujeta, čeprav Janez Janša opozarja, da bi v tem primeru stranki slovenske pomladi dr. Janezu Drnovšku "postavili visoko ceno".

Kljub zapletenim razmeram in odnosom med parlamentarnimi političnimi strankami, ki se kažejo tudi v težavah pri razgovorih o novi vladni koaliciji, vendarle kaže, da

bo dr. Janez Drnovšek nemara do konca tega tedna dosegel in podpisal sporazum o koaliciji. Natančneje: LDS naj bi podpisala eno, vseobsežno, splošno, generalno, vsa področja vladne politike zadevajočo koalicijsko pogodbo z združeno listo predsednika Boruta Pahorja. Poleg temeljne koalicijske pogodbe bi stranka relativne večine (to je LDS) podpisala še dva ločena sporazuma - enega z DESUS in drugega s stranko mladih Slovenije - katerih vsebina bi bila omejena le na določena vprašanja, ki zanimajo ti dve stranki. Število ministrskih resorjev v vladi bi s sedanjih 16 skrčilo na 13 ali največ 14.

POLEMIKE O DELOVANJU BAJUKOVE VLADE

Vlada, ki jo vodi dr. Andrej Bajuk, je imela v četrtek, 26. oktobra, zadnjo redno sejo, na kateri je še imela polna pooblastila za vodenje izvršne oblasti. Med raznimi kadrovskimi zadevami, ki jih je obravnavala, je bilo tudi imenovanje šestih častnih konzulov Slovenije v tujih državah, zlasti odmeven pa je bil sklep vlade, da enajst državnih sekretarjev v posameznih ministrstvih preimenuje v državne podsekretarje. S tem jim je ohranila visoke položaje in socialno varnost v dr-

žavni upravi, saj bi morali kot državni sekretarji novim ministrom ponuditi svoj odstop. Večino ponujenih odstopov pa bi ministri nove koalicijske vlade najbrž tudi sprejeli. Seveda je omenjeno preimenovanje vzbudilo kritike in pridržke v okoljih in pri politikih zunaj t.i. pomladnega tabora. Predsednik LDS dr. Janez Drnovšek se o kadrovskih ukrepih sedanje vlade ni izrekel, zato pa je podpredsednik te stranke Tone Rop preimenovanje državnih sekretarjev označil "za škodljivo in nemoralno, o čemer bo nova vlada razpravljala in ponovno odločala". V okoljih sedanje vlade pa omenjenim in drugim kritikam ter pomislekom o kadrovskih zamenjavah ugovarjajo in opozarjajo, da je tudi nekdanja vlada dr. Janeza Drnovške ob svojem odhodu z oblasti opravila zamenjave in prerazporeditve "svojih" kadrov, s čimer je poskrbela za njihovo socialno varnost.

V SLS+SKD Slovenski ljudski stranki, ki je na volitvah izgubila največ glasov in je torej bila največji poraženec v soočanju z volilnim telesom, se pripravljajo na kongres, ki bo pred koncem leta. V stranki ni skupnih gledišč o tem, ali naj sodeluje v koalicijski vladi, kamor jo vabi dr. Janez Drnovšek, ali pa naj se odloči za opozicijo v državnem zboru, da bi se tako znova utrdila in uveljavila v Sloveniji.

NOVA OBZORJA ZA PRIHODNOST

DOLOČILI SO OBMOČJA ZA PROSTORE UNIVERZE V NOVI GORICI

V Novi Gorici je posebna skupina arhitektov, ki je bila izbrana na javnem natečaju, določila območja v mestu, na katerih bodo v naslednjih letih zgradili stavbe visokošolskega središča. Skupino arhitektov je vodil univ. dipl. inž. arh. Matjaž Grazioli iz Sežane oz. Ljubljane. Predvideno je, da bodo študentski dom, poslopja za pedagoško in znanstveno-raziskovalno dejavnost ter za stanovanja profesorjev in drugih uslužbencev univerze zgradili pod Panovcem, na kompleksih Ščedna (v Solkanu), Ledin in Kuntave. Zemljišča, ki jih bodo uporabili, merijo skupaj okrog 273 tisoč kvm, so pa pretežno občinska last. Ko je novogoriški župan Črtomir Špacapan na častnikarski konferenci v četrtek, 26. oktobra, pojasnjeval načrte gradenj za razvoj univerzitetnega središča, je dejal, da bodo študentski dom, ki bo stal ob obstoječem dijaškem domu ob vzhodni Kostanjevici, začeli graditi leta 2001. V njem bo v stotih sobah prostora za 200 študentov. V Novi Gorici program razvoja visokošolskega središča izvajajo skladno s sklepom države, da na Primorskem ustanovijo t.i. tretjo slovensko univerzo z enakovrednima središčema v Novi Gorici ter v Kopru. Iz držav-

nega proračuna bodo za oblikovanje obeh univerzitetnih središč namenili tri milijarde tolarjev, mestna občina pa bo za svoj del prispevala vsaj milijardo tolarjev.

Temelj univerze v Novi Gorici tvori že delujoča visokošolska izobraževalna ter znanstveno-raziskovalna ustanova Politehnika, ki jo v tem študijskem letu obiskuje 350 študentov iz Slovenije in drugih držav. Število študentov v omenjeni ustanovi naj bi do leta 2004 naraslo na 960, upošteva se sedanje težnje in pričakovanja pa naj bi Politehniko nekako čez deset let obiskovalo že od pet do sedem tisoč študentov. Rektorat in druge službe Politehnike bodo imele sedež na Pristavi (Rafutu), v vili, kjer je sedaj sedež Zavoda za zdravstveno varstvo. Ta se bo namreč kmalu preselil v zgradbo nekdanjega podjetja Primex v Rožni dolini. Izobraževalno in znanstveno-raziskovalno delo Politehnike bosta obogatila dva t.i. tehnološka parka. Prvi bo na površini tisoč m² deloval na območju nekdanjega podjetja Vozila v Šempetru pri Gorici, drugega pa bo do razvili na lokaciji, imenovani Pikulut (blizu Kromberka), obsegal pa bo 6 tisoč k² površine.

M.

IPAČEVA SPEVOIGRA TIČNIK NA NOVOGORIŠKEM ODRU

ZALJUBLJENI SRCI V ROMANTIČNO KOMIČNI TANČICI

IVA KORŠIČ

prizorov in z dodatki, toda upoštevajoč duh časa, priredila Darko Komac in Emil Aberšek, ki je tudi režijsko vodil glasbeni prikaz. Orkester glasbenega društva Nova, sestavljen iz novogoriških glasbenih navdušencev, pa tudi gostov tostran meje, je spremljal operetno dogajanje pod taktirsko vodstvom mladega dirigenta Ambroža Čopija. Pevci so se izkazali tudi v plesnih točkah, ki jih je mestoma le malce preveč po ameriškem muzikalu obarvala in ga s podaljšanjem nekaterih

Ana Furlan, za pripravo orkestra je poskrbel Jure Križnič. Izbor kostumov so poverili Nevenki Tomašević, izbor scene pa Andreju Kovačiču.

Baritonist Marko Kobal kot gospod Poljanec, sopranistka Jerica Rudolf kot Ljuboslava, Poljančeva varovanka, altistka Boža Hvala kot Zorinka, Ljuboslavin hišna, ter tenorist Vladimir Čadež kot Blaž Zelenkovič so s solospeli, "romantičnimi" dueti ter igralskimi trenutki dokaj živahno, s komično noto "pripovedovali" preprosto, kljub podaljšanemu kar skopo zgodbo o bogatem gospodu, ki je zaklepal v sobico svojo varovanko Ljuboslavo, v katero je bil zaljubljen, da se ne bi mogla srečevati z ljubljeno Blažem. Toda

mladi par si za zmenke pomaga z raznimi zvijačami, pa tudi s premetenostjo zveste hišne in celo dimnikarjev. Ko se Poljanec dokončno osmeši, zaprt v kletki-tičniku, ki ga je namenil oboževalcu svoje varovanke, se zgodba srečno razplete za mlada zaljubljenca.

Razen Aberška, ki si je nekaj izkušenj za režijo tovrstne odrske zvrsti nabral v zamejstvu, ko je zrežiral ob otvoritvi Kulturnega centra Lojze Bratuž opereto *Pri Belem konjičku*, in profesionalnega opernega pevca Marka Kobala, so nastopajoči amaterji, ki so se prvič soočili s tovrstnim glasbeno-gledališkim prikazom. Zato mimo kritičnih pripomb na račun raznih izvajalsko interpretativnih spodrseljavev, ki sta jih gotovo zabeležili pozorno uho in oko - pogrešali smo tudi iskrico, ki bi podžgala celoto - moramo pohvaliti izvajalce. Veliko truda in napora so vložili v delo in gotovo zorali ledino. Jasno so nakazali novo ustvarjalno pot, na katero bodo lahko usmerjali svoj korak mladi novogoriški zagnanji ljubiteljski amaterji.

Naši goriški amaterji pa so že nekakšni "veterani" v tej zvrsti, saj se je opereta pri nas na spodbudo Zveze slovenske katoliške prosvete že kar "udomačila". V zadnjih letih smo namreč doživeli nekaj res bleščečih postavitev te glasbeno-odrske zvrsti.

HUDA POKLICNA BOLEZEN

SINDIKAT AZBESTNIH BOLNIKOV SLOVENIJE

Kljub temu da je bil v Sloveniji že leta 1996 sprejet zakon o preprečitvi proizvodnje in prometa z azbestnimi izdelki in o zagotovitvi sredstev za preoblikovanje azbestne proizvodnje v neazbestno, dopolnjen je bil l. 1998, ugotavljajo nove primere poklicnih bolezni zaradi uporabe azbesta. Med njimi je tudi t.i. azbestoza, ki lahko spodbudi nastanek pljučnega raka in povzroči smrt. V Anhovem, kjer je bil azbest več desetletij glavna surovina v tamkajšnji Industriji cementa in salonita, so njegovi ostanki še v reki Soči, ob njenih bregovih, na njivah travnikih in na hišah. Kraji v srednjem delu Soške doline so postali zaznamovani v javnem mnenju in zato so stanovanjski in drugi objekti ter stanovanja, ki jih posamezni lastniki prodajajo, tudi za polovico cenejši kot drugod.

Slovenija je sprejela ukrepe v korist obolelim zaradi azbesta. Gre za predčasna upokojevanja, odpravnine in druge oblike pomoči, pri čemer pa za zdaj ne upoštevajo svojcev obolelih delavcev, na primer njihovih žena, ki so se zastupile pri pranju oblačil svojih mož, na katerih so bili ostanki azbestnih vlaken ali prah te surovine. O številu doslej odkritih bolnikov zaradi upo-

rabe azbesta ni zanesljivih podatkov. Po nekaterih analizah naj bi jih bilo v vsej Sloveniji 422, ki jim je država tudi zagotovila pokojnino ter jim izplačala odškodnino. Od omenjenega števila naj bi bilo 130 obolelih, ki so bili zaposleni v Anhovem. Zaskrbljujejo tudi ugotovitve zdravnikov, da se bolezni, azbestoza in druge, lahko pojavijo celo od 15 do 20 let po okužbi.

Za pravice in probleme azbestnih bolnikov sta se ob koncu mandata prejšnjega sklica državnega zbora najbolj zavzela poslanca Ivo Hvalica, iz SDS, in Ivan Božič, iz SLS+SKD Slovenske ljudske stranke. Oba sta zaslužna tudi za to, da so v Novi Gorici v četrtek, 26. oktobra, ustanovili tudi Sindikat azbestnih bolnikov Slovenije. Gre za "samostojno združenje azbestnih bolnikov, ki uresničuje, zagotavlja in varuje pravice, interese in zahteve članov", je zapisano v statutu sindikata. Kar zadeva azbestne bolnike, so ti ena najbolj ogroženih skupin v kategoriji poklicnih obolelih. O vsem tem bodo govorili na mednarodnem strokovnem srečanju z naslovom *Kako zmanjšati posledice izpostavljenosti azbestu*, ki bo v četrtek, 9. t.m., v Novi Gorici.

M.

POZIV K VARČEVANJU ALI PA BO DRŽAVA PRED BANKROTOM

Vodilna slovenska revija za naložbo denarja Kapital je v zadnji številki objavila uvodnik z naslovom Čas za pozabljanja! V njem opozarja na velik primanjkljaj v slovenskih javnih financah oziroma v proračunu, o čemer je v članku zapisano naslednje: "Po predvolilnem času obljub prihaja sedaj povolilni čas pozabljanja. To ni nič posebnega, saj se tako obnašajo pravzaprav vsi svetovni politiki, le da so slovenski pri svojem početju še zelo naivni. Tudi "pozabljivost" volivcev ima svoje meje. Volivce je seveda možno zmanipulirati, ne marajo pa naivnih politikov."

Sicer pa tiste, ki bodo v naslednjih štirih letih vladali, ne čakajo nič kaj prijetni časi.

Med drugim bodo morali rešiti proračunski primanjkljaj. Ali, povedano drugače, če ne bomo drastično varčevali, bomo imeli leta 2001 državo Slovenijo pred bankrotom. Privarčevati bi morali po oceni ekonomsko socialnega sveta kar 230 milijard tolarjev. Večina med nami najbrž sploh nima predstave, koliko denarja je to. Predstavniki sindikatov so sicer rešitev že našli: povečati davek na dobiček in prispevne stopnje državi, torej vzeti tistim, ki še kaj imajo. In morda imajo vsaj malo prav tisti, ki pravijo, da v Sloveniji še vedno kroži duh komunizma, saj bomo ob takšnih predlaganih ukrepih kmalu postali vsi enaki - predvsem pa enako revni".

M.

VINSKA KLET NA DOBROVEM

KMETIJSKA ZADRUGA V GORIŠKIH BRDIH ODSLEJ PODJETJE

Upravni odbor kmetijske zadruge Goriška Brda je sklenil, da odpravijo ta naziv, češ da ne ustreza več spremenjenim političnim in družbenogospodarskim razmeram v Sloveniji. Ta organizacija sicer že več let ni imela svojih zemljišč, vinogradov ali drugih nepremičnin, in tudi ne drugih dejavnosti, ki bi utemeljevale klasičen naziv zadruge. Celotna dejavnost, ki jo izvaja vinska klet na Dobrovem, temelji na načelih podjetništva in svobodnega tržišča, ki sta značilni za demokratično družbo.

Nekdanjo kmetijsko zadruzo so preoblikovali v gospodarsko družbo oz. podjetje, ki se imenuje Vinska klet Goriška Brda. Družba je v lasti 746 vinogradnikov, njena dejavnost pa sta odkup in predelava grozdja. Letos, ko je bila letina grozdja obilna in kakovostna, so v kleti na Dobrovem pridelali skoraj 10 milijonov litrov vina, ki ga bodo predstavili oz. "krstili" na Martinovo. Zaloge vina iz prejšnjih let znašajo okoli 5,5 milijonov litrov.

M.

IZ ČASNIKA FINANCE

TRI NAJBOLJ USPEŠNE POSLOVNE SLOVENKE

Slovenski poslovni časnik Finance je po zgledu znane ameriške revije Fortune, ki objavlja sezname najbolj uspešnih poslovnih žensk na svetu, izbral tri najbolj uspešne take ženske v Sloveniji. Po merilih, ki jih je pri tem upoštevala, so to Cvetana Rijavec, predsednica uprave in generalna direktorica živilske industrije Fructal v Ajdovščini, Cvetka Selšek, direktorica Stanovanjsko-komunalne banke v Ljubljani, ter Tatjana Fink, direktorica podjetja za proizvodnjo gradbenih plošč v Trebnjah na Dolenjskem.

Zanimive so misli in mnenja, ki so jih ob razglasu za najbolj uspešne poslovne ženske izrekle izbrane direktorice. Cvetana Rijavec pravi, "da ni nikoli imela občutka, da bi se kot ženska morala posebej dokazovati, ne med šolanjem

in ne kasneje na poklicni poti. Zanimivo pa je, da se je kot generalna direktorica morala dalj časa dokazovati ženskam. Mislim, da je na tako odgovornem položaju lažje ljudem, ki nimajo družine, kateri sem se sama zavestno odrekla".

Cvetka Selšek pa meni, "da uspešna poslovna ženska ne more biti doma ob štirih popoldne. Sem prijazna do določene mere, kajti iz izkušenj sem se naučila, da je prijaznost lahko narobe razumljena ali celo izkoriščena". Tatjana Fink pa poudarja, "da je v poslu lahko uspešen vsakdo, ne glede na spol. Trdim tudi, da je možno usklajevati uspešno kariero z družino. Imam pa srečo, da so moji bližnji razumevali in pripravljeno sodelovali".

M.

ITALIJA PODPIRA TRŽAŠKO KANDIDATURO ZA EXPO

V petek, 27. oktobra, se je na obisku v Trstu mudil italijanski minister za industrijo in zunanjo trgovino Enrico Letta. V okviru tega obiska se je Letta udeležil odprtja nove tovarne cevi Sertubi in se srečal s predstavniki krajevnih oblasti in industrijcev.

Ob tej priložnosti je minister Letta tudi uradno naznanil podporo italijanske vlade prizadevanjem, da bi v Trstu potekal mednarodni sejem Expo, in sicer med leti 2006 in 2009. Šlo bo za potegovanje za specializiran sejem. V ta namen je februarja leta 1999 nastalo združenje Triest-Expo z namenom promocije italijanske kandidature Trsta. Sejem bi po načrtih predlagateljev moral biti na območju stare tržaške proste luke, kar bi bilo tudi v skladu s cilji in željami načrtovalcev projekta Trst prihodnosti (Trieste futura), ki hočejo staro pristanišče popolnoma prenoviti in ga nameniti drugim, nepristaniškim dejavnostim. Po besedah tržaškega župana Riccardo Illyja bi bil tržaški Expo mednarodna promocija Trsta kot križišča različnih jezikov, kultur in narodov. Po besedah predsednika združenja Triest-Expo Giacoma Borrusa (sicer bivšega rektorja tržaške univerze) se je za ta načrt delalo bolj volontersko, odslej pa je potrebna konkretna in organizirana akcija.

Minister Letta je podčrtal izbiro italijanske vlade, da podpre kandidaturu Trsta za oblikovanje Expo-ja. To, je dejal, je strateška izbira zaradi interesov italijanske zunanje gospodarske politike do dr-

FOTO KROMA

žav srednje in vzhodne Evrope. V srednji in vzhodni Evropi Italija namreč lahko krepí svoj položaj. Tržaška kandidatura (za Expo med leti 2006 in 2009 se potegujejo še Zaragoza, Solun, Carigrad in Orlando) bo Italija podprla v Parizu (kjer je sedež pristojnega urada) brž ko bo to možno. Pri tem je še dejal, da bo italijanska vlada skušala v ta namen vnesti postavko že v proračun za leto 2001.

Na svojem srečanju s tržaškimi industrijci je minister Enrico Letta med drugim opozoril, kako je Trst nekoč

predstavljala zadnji kot v neki sobi in kako se je sedaj znašel na sredi nekega hodnika. To pomeni, je dejal, da je treba spremeniti strateško vlogo, na katero italijanska vlada tudi stavi. Pri tem je podčrtal tudi pomen spremembe miselnosti za razumevanje novega položaja, ki po njegovem mnenju ne more več nazadovati. Opozoril je tudi na vprašanje internacionalizacije na področju gospodarstva: glede tega, je dejal, je na italijanskem severovzhodu malo posluha. To je po njegovem mnenju alarmni zvonec,

saj je prav internacionalizacija ključnega pomena za bodočnost sistemov.

Na srečanju s tržaškimi industrijci je med drugim ponovno prišla do izraza potreba po okrepljenih in posodobljenih železniških in zračnih povezavah Trsta s svetom. Problematika teh povezav (in ostalih infrastruktur) pa je bila osrednja tema tudi petkovnega celodnevne mednarodnega zasedanja o integriranem razvoju severno-jadranskih pristanišč, ki je potekalo v prostorih tržaške Trgovinske zbornice (le-ta je zasedanje tudi priredila).

Če strnemo različne posege številnih udeležencev iz Italije, Slovenije in Hrvaške, je iz zasedanja ponovno izšla ugotovitev, da so infrastrukture in pristaniške povezave pomanjkljive, kar hromi razvoj severno-jadranskih pristanišč v korist severoevropskih, kamor se usmerja tudi blago, ki prihaja iz območij, ki so bližja Jadranskemu morju. Integracija med severno-jadranskimi pristanišči (v prvi vrsti med Trstom, Koprom in Reko) je torej nujna, čeprav so se ponovno pojavile razlike npr. pri konceptu izgradnje tako imenovanega petega evropskega železniškega koridorja. Kot znano, na italijanski strani zlasti tržaški župan Illy zagovarja traso Trst-Ljubljana in železniško povezavo med Trstom in Koprom, medtem ko je slovenska stran tudi tokrat bila mnenja, da je izgradnja drugega tira med Koprom in Divačo njen primarni nacionalni interes.

IŽ

OLAJŠAVE ZA PODJETJA

ZNIŽANJE SOCIALNIH PRISPEVKOV (3)

MARJAN DRUFOVKA

PART-TIME IN OLAJŠAVE

Vlada je prižgala zeleno luč glede znižanja socialnih prispevkov s strani Inpsa (okrožnica št. 145/2000) za nanovo nameščeno dolovno silo z nepolnim delovnim urnikom (part-time). Višina popusta na socialnem prispevku je odvisna od dolžine delovnega tedenskega urnika: od 20 do 24 ur znaša popust 7%, od 25 do 28 ur je 10% in od 29 do 32 pa 13%. Če hočejo podjetja koristiti dane olajšave, morajo odgovarjati točno določenim pogojem. Namestitve nezaposlenega uslužbenca mora biti za nedoločen čas in mora predstavljati podjetju zvišanje odstotka prisotne delovne sile, glede na število let-te v zadnjih dvanajstih mesecih. Ministrski odlok z dne 12. aprila t.l. daje možnost podjetju, da korosti dane olajšave za dobo treh let. Delodajalec pa ne more nameščati delovno silo, s pogodbo z delnim urnikom, v nedogled, obstajajo omejitve, upoštevajoč celotno število uslužbenecv podjetja. Zakon, ki po-

drobno urejuje slednjo olajšavo, je bil objavljen v uradnem listu 3. junija t.l. in je takoj stopil v veljavo; njegov rok bo potekel 31. decembra 2000. Podjetja torej imajo še malo časa, da lahko namestijo delovno silo z zelo ugodnimi socialnimi razbremenitvami. Koriščenje le-te je vezano na prošnjo, ki jo je treba predstaviti Inpsu.

MATERINSTVO

Podjetja, ki nameščajo delovno silo za določen čas, v primeru odsotnosti delavke zaradi prostovoljnega oziroma obveznega materinstva, imajo pravico do socialnih olajšav (zakon št. 53 z dne 8. marca letos). Delodajalec, katerega podjetje nima več kot dvajset zaposlenih, izkoristi 50% znižane socialnega prispevka za nanovo sprejeto silo; slednja velja do dopolnitve leta starosti otroka začasno odsotne uslužbenke oziroma eno leto od njegovega rejništva (affidamento) ali posvojitve (adozione).

Interesente vabimo na urade Goservisa v Gorici (tel. 0481 537386). Radi vam bomo pomagali.

DALJE

SDGZ: OBISK TOVARNE FRUCTAL

Gostinska sekcija in sekcijska trgovina na drobno pri SDGZ prirejata v ponedeljek, 6. t.m., obisk tovarne Fructal v Ajdovščini. Ogled je namenjen gostincem ter trgovcem na drobno in debelo z jstvinami in pijačami. Fructal je vodilni slovenski proizvajalec visoko kakovostnih, naravnih in zdravju prijaznih izdelkov iz sadja z več kot 55-letno tradicijo. Njegov proizvodni in prodajni program vključuje številne skupine izdelkov z dobro uveljavljenimi blagovnimi znamkami. Okrog 60% prodaje gre na domači trg, ostalo pa v izvoz v 18 držav. O kvaliteti proizvodnje pričajo mnoga mednarodna priznanja, med temi certifikat ISO 9001 in SGF (Združenja proizvajalcev sadnih sokov Nemčije). Po ogledu bo na razpolago komercialna služba za navezavo morebitnih poslovnih stikov s slovenskimi gostinskimi in trgovskimi obrati v Italiji. Organizacijsko tajništvo SDGZ vabi interesente, naj potrdijo udeležbo najkasneje do četrta, 2. novembra, na tel. 040 6724824.

STANARINA OSTAJA ISTA

Tržaško podjetje ATER, se pravi Teritorialno podjetje za bivanjske gradnje na Tržaškem, ali bivši IACP, je sredi oktobra sprejelo sklep, da najem-

nine v stanovanjih in hišah, ki so last ATER-ja, ostanejo nespremenjene tudi v letu 2001. Nadalje so sklenili, da skuša podjetje čimprej kupiti kakih petdeset stanovanj za potrebe družin, ki so z uradno odpovedjo ostale brez bivališča. Prednost bi imele družine z nižjimi dohodki, ki so že dlje časa brez gotovosti glede stanovanja. ATER je tudi sprejel sklep o prepovedi postavitve oddajnikov za premočni telefonijo na strehe zgradb, ki so v njegovi lasti, vse dokler ne bodo ugotovili popolne neškodljivosti magnetnih polj, ki nastajajo pod takimi oddajniki.

SHOD SLOVENSkih GOSTINSKIH IN TURISTIČNIH DELAVCEV

Obrtna in Gospodarska zbornica Slovenije sta priredili sredi oktobra v Kranjski gorici 47. gostinsko-turistični zbor. Prisotni so bili bodisi zasebni gostinci, ki delujejo na družinski osnovi, kot tudi predstavniki večjih turističnih podjetij, se pravi zdravilišč in zdraviliškega turizma, večjih hotelov, a tudi zabavišč in igralnic. Srečanje, ki so se ga v organizirani obliki udeležili tudi slovenski gostinci iz našega zamejstva, je bilo priložnost za razstave in preizkušnje v kuharskem in gostinskem znanju. Priredili so tudi pokušnjo značilnih jedi in vin iz vseh slovenskih vinorodnih okolišev.

GOSPODARSTVO

ODPRTO PISMO PREDSEDNIKA
HADRIJANA CORSIJABRIŠKA GORSKA
SKUPNOST PIŠE
UPRAVITELJEM

Z dežele je prišla ponovno mrzla prha. Briška Gorska skupnost je ostala na cedilu. Deželna uprava jo je namreč kar mimogrede spregledala pri načrtih, ki si prizadevajo za gorata območja v sklopu investicij Leader plus. Gre za vsoto približno 30 milijard razporejenih v prihodnjih šestih letih.

Predsednik Briške gorske skupnosti Hadrijan Corsi se je zato oglašil v izjavi za tisk, ki jo je poslal tudi deželnim svetovalcem, županom občin, ki spadajo v dano Gorsko skupnost, in izvoljenim predstavnikom v italijanski parlament. V njej jasno poudarja, da morajo zastopniki danega teritorija jasno braniti interese območja, ki ga predstavljajo, tako da zadnja poteza, za katero so poskrbeli na deželi, ne bo šla kar mimo. Še je namreč čas, da se popravijo napake in pomanjkljivosti.

Predsednik Corsi med drugim poudarja, da do podobne izključitve briškega območja ni prišlo prvič.

Podobno se je že pripetilo leta 1997 z deželnim zakonom št. 35 in z neaplikacijo investicij v devetdesetih letih.

Tokratna poteza pa je toliko bolj poniževalna, saj omenjeni načrt sploh ne predvideva delimitacije teritorija oz. omejevanja in točne določitve goratih območij, ki se lahko okoristijo z omenjenimi naložbami.

Deželna uprava očitno ne priznava briškega območja za demografski in geografski teritorij, ki bi ga veljalo vključiti v intervencije v smeri evropskih načrtov.

Če omenjeno izbire opravičujejo s tehnično obrazložitvijo, češ da je na briškem

območju malo predelov, ki bi jih lahko opredelili za gorate, gre v bistvu za nepoznavanje briškega območja in za neobčutljivost oziroma nepozornost do danega teritorija. Drži tudi ugotovitev, da si je briška zemlja znala v zadnjih letih pridobiti jasno razpoznaven znak, ki promovira darove te zemlje na svetovni ravni, leži pa tudi v zelo delikatni poziciji ob meji s posebnimi geomorfološki značilnostmi.

Dejstvo, da se krajevni upravitelji doslej niso pretirano in jokajoče pritoževali nad omenjenim izključevanjem, ne sme postati alibi, katerega se deželna uprava poslužuje za indiferentnost do potreb in možnosti razvoja danega območja.

Zadnja izključitev v tem smislu iz načrta Leader plus potrjuje proces nedopustne emarginacije briškega območja, in to ne samo zaradi realnosti, ki jo briško območje predstavlja na deželni ravni, temveč tudi zaradi nedopustnega vztrajanja v neuravnovešenem zapostavljanju nekaterih goratih predelov F-Jk v prid drugim. Med drugim z omenjeno potezo dežela jasno kaže, da ne razpolaga z jasno strategijo za gorata območja v skladu z državnimi in evropskimi smernicami.

Omenjene izbire ne prizadenejo le krajevnih uprav, prebivalcev in briškega območja, temveč celotno deželno stvarnost, saj ustvarjajo jasno strateško osredotočenje na nekatere predele in posledično nehomogeno identiteto gospodarskih in družbenih interesov na deželni ravni.

SEJEM OKUSOV V TURINU

V TURINU TUDI OKUSI
NAŠE ZEMLJE

Il *salone del gusto* v Torinu so letos obogatili še z drugimi pomembnimi novostmi, ki bogatijo že zanimivo iniciativo, na kateri se predstavlja svet okusov in novosti na tem področju. Vsi tisti, ki so se udeležili omenjenega znanega sejma bodo znali povedati, da se na njem lahko srečaš z zadnjimi novostmi in z najpomembnejšimi operaterji, ki delujejo na tem področju.

Letos se je tudi del naše stvarnosti predstavil na turinskem sejmu, saj sta se iniciative udeležila tudi Avguštin in Gabriella Devetak iz znane in priznane gostilne z Vrha sv. Mihaela. Letošnja izvedba turinskega sejma je namreč ob že ustaljenih iniciativah izpeljala novo pobudo z naslovom *Srečanja pri mizi*. Gre v

bistvu za nadaljevanje sejma v domačih gostilnah in restavracijah. Zanimivost pobude pa je v tem, da se v omenjenih gostilnah iz Piemonta predstavljajo z značilnimi jedmi gostinci, ki prihajajo iz drugih krajev in zastopajo drugačne "kuhinjske kulture". V našem primeru sta se predstavila priznana zastopnika goriškega gostinstva. Goriške jedi so bile na pokušnjo v kraju Carrè, v pokrajini Cuneo, v restavraciji Il moderno, ki slovi po najboljšem kuhanem govejem mesu posebne piemontske pasme. Ob naši kuhinji so jedi bogatila vina domačije Livon. Priložnost je bila torej pomembna predstavitev naše kuhinje in vin ter kakovostna promocija naših krajev.

ŠPORT
POSLANICA MIRU
MED NARODI

V nedeljo, 29. oktobra, je bilo v Rimu izjemno slovesno na stadionu Olimpico, ker se je sveti oče Janez Pavel II. udeležil zaključnega slavlja ob jubileju športnikov, ki so napolnili Rim za konec tedna.

Na stadionu Olimpico je sveti oče daroval sveto mašo pred osemdeset tisoč verniki z vsega sveta, Olimpijski organizacijski odbor pa je zastopal predsednik Juan Antonio Samaranch, s katerim se je sveti oče pred sveto mašo tudi sestel.

Papež Janez Pavel II. se je v mladih letih aktivno športno udeleževal, saj je znano, da je bil dober planinec in smučar. Med drugim je bil ravnatelj v kanuju, ko so mu sporočili, da je postal krakovski škof... Čeprav je sveti oče danes bolehen in v letih, še vedno rad zahaja v družbo športnikov in mladih, katere je na stadionu v Rimu pozval, naj se ukvarjajo s športom, a naj pri tem ne pozabijo tudi na notranje, duhovno življenje in naj zato ne bodo "notranje slepi in naj zato ne bežijo pred bistvenimi in temeljnimi človeškimi vprašanji."

Svetega očeta, ki se je konec tedna zavzel za zdrav in predvsem pa pošten šport in je odkrito spregovoril o nedovoljenem in moralno več kot spornem jemanju poživil, je na stadionu v Rimu pozdravila množica mladih, ki so mu prepevali, mu pripravili znano "olo" v pozdrav ter veliko prireditev, na kateri je bil jasno prepoznaven petbarvni olimpijski znak.

Ko se je sveti oče peljal v "papamobilu" po rimskem olimpijskem stadionu, se je več časa zadržal z mladimi kot pa s predstavniki oblasti, kar so športniki sprejeli z očitnim odobravanjem. V imenu športnikov z vsega sveta ga je pozdravil olimpijski zmagovalec iz Sydneya, kanuist Antonio Rossi, ki je v imenu vseh športnikov z vseh koncev sveta tudi obljubil: "Prinašam vam objem vseh športnikov in obljubljam, da bomo vztrajali z našo ponižnostjo v zakonitem in pravičnem športnem udeleževanju."

Papež je v svojem nagovoru najprej vzkliknil: "Hvala Bogu za dar športa!" V nadaljevanju pa se je zavzel za tak šport, "ki bo odločilno pripomogel pri bojevanju zoper nestrpnost" in za tak šport, "ki bo odločilno pripomogel graditi boljši svet, ki bo bolj bratski in bolj solidaren."

Papež je začel svojo homilijo z besedami sv. Pavla, ki pravi, da "na stadionu vsi tekmujejo in zato tekmuje tudi vi."

Šport torej kot arena življenja, v kateri je važno sodelovati in ne vedno zmagati. Zato je sveti oče nadaljeval: "Danes ima športno udeleževanje izjemno velik pomen, ker lahko v mladih goji temeljne vrednote. Zato imajo športniki veliko odgovornost, ker so poklicani, da iz športnega udeleževanja naredijo srečanje in dialog, ki presega jezikovne, rasne in kulturne meje. Šport mora biti poslanica miru med narodi!"

Papež se je zavzel tudi za zdrav in pošten šport, ne da bi samo enkrat imenoval osovraženo besedo doping: "Šport se mora zoperstaviti vsem stranpotem, da bo v sebi našel pot naprej v prihodnost, da bo dal odgovore na

zahteve družbe, ne da bi se izneveril samemu sebi. Sem za šport, ki bo varoval šibke, za tak šport, ki nikogar ne izključuje, ki osvobaja mlade pred brezbriznostjo in jih vodi k zdravi tekmovalnosti, za tak šport, ki je dejavnik uveljavitve za revnejše države in prispeva k večji ljubezni do življenja, ki mladega človeka vzgaja k požrtvovalnosti in odreknanju, k spoštovanju in odgovornosti in ga vodi k polnemu ovrednotenju vsake osebe."

In zadnja papeževa misel je namenjena prav velikim žrtvam, ki jih mora vsak športnik narediti za velike rezultate: "Na olimpijskih igrah v Sydneyu smo videli in občudovali uspehe športnikov, ki so se za dosego dobrih uspehov žrtvovali leta in to dan za dnem. To je logika športa, to je logika življenja!"

Nato je sveti oče molil za vse športnike, da bi bili za vse tiste, ki jih občudujejo, "resnični vzorniki, ki jih je vredno posnemati". Papežovo razmišljanje so zbrani na stadionu večkrat prekinili z vzkliki "Živijo, papež!" in velikanskim aplavzom ter za stadione več kot primerno "olo".

Po maši so na stadionu, ki je bil do tedaj moderna katedrala, saj so na njem zbrano molili, odigrali tudi več kot le prijateljsko nogometno tekmo med italijansko reprezentanco in tujimi zvezdami nogometa, ki igrajo v italijanskem prvenstvu.

ZUT

KOTALKANJE / EVROPSKO PRVENSTVO

ZLATA MEDALJA
ZA TANJO!

Tanja Romano, odlična Poletova športnica, nas je znova presenetila, saj je na mladinskem evropskem prvenstvu v umetnostnem kotalkanju v Španiji prejela zlato medaljo v kombinaciji.

V kraju Lloret de Mar pri Barceloni je Tanja Romano osvojila minuli teden kar tri medalje: srebrno medaljo v obveznih likih, srebro v prostem programu in zlato medaljo v kombinaciji. Izjemen uspeh bi lahko bil še bolj "zlat", če bi le sodniki bolj upoštevali težavnostni in zelo zahtevni nastop njenega prostega programa, kjer je na koncu sicer zasedla odlično drugo mesto.

Poznavalci vedo povedati, da bi si Tanja Romano s svojim prostim programom več kot zaslužila zlato medaljo, a ji sodniki niso prizanesli drobnih napak med vajo. Tudi zato so iz Španije poročali o dokajšnjem razočaranju v Poletovem moštvu, saj je Tanja Romano ciljala na sam evropski

vrh. Tako Tanjin trener Mojmir Kokorovec kot tudi predsednik Poleta Marino Kokorovec sta v izjavah za tisk povedala, da so pri kotalkarskem klubu z Opčin razočarani tudi zaradi dejstva, ker je italijanski sodnik določil s svojim glasom prvo mesto v prostem slogu športnici iz Toskane Rubini Bartolozzi, ki je nastopila z veliko lažjo prosto vajo.

Za kroniko še to, da so prva tri mesta v prostem programu dobile kotalkarice iz Italije, medtem ko je za Tanjo Romano v kombinaciji zaostala prav Bartolozzijeva, na tretjem mestu pa je pristala Španka Alba Giner.

Tanja Romano je v Španiji dosegla vsekakor izjemen uspeh, ki je v čast vsemu slovenskemu športu pri nas, in zato ji gredo tudi naše iskrene čestitke. Njena mladost in veselje do kotalkanja pa sta lep obet tudi za prihodnje uspehe, ki gotovo ne bodo manjkali.

ZUT

SMUČANJE / SVETOVNI POKAL

ZAČEL SE JE BELI
CIRKUS

Minuli konec tedna se je pričelo tekmovalje za svetovni smučarski pokal v alpskih disciplinah, ki ga radi imenujemo tudi beli cirkus. Prizorišče prvih dveh uvodnih tekem je bil ledenik v avstrijskem turističnem kraju Sölden, kjer sta bila v soboto in nedeljo na sporedu veleslalom, ki sta že pokazala, da bodo tudi letos Avstrijci ponovno igrali vlogo favoritov med moškimi, medtem ko bo med dekletih na smučeh veliko bolj zanimiv boj za osvojitve kristalnih globusov.

Na sobotnem ženskem veleslalomu se je takoj pokazalo, da tudi letos ne bo pomembno odpeljati zelo dobro samo prve vožnje, kajti končna zmagovalka sobotne tekme Nemka Martina Ertl je bila po prvem teku šele na sedemnajstem mestu. Z odlično drugo vožnjo pa je premagala Norvežanko Andrine Flemmen in Švedinjo Anjo Paerson. Zelo dobro pa so se odrezale tudi slovenske smučarke, ki si

cer letos v veleslalomu ne ciljajo zelo visoko. Mojca Suhadolc je pristala na odličnem 10. mestu, Alenka Dovžan na 14. mestu, Špela Pretnar na 19., medtem ko je obet slovenskega ženskega smučanja sedemnajstletna Tanja Maze pristala na končnem 24. mestu, kar pomeni njenih prvih šest točk v svetovnem pokalu.

Dan kasneje so nastopili moški in zmagal je večni Herminator, kot radi imenujemo avstrijskega asa Hermana Maierja, ki je zares zvezda smučarskih tekem, saj "je dal" drugouvrščenemu več kot sekundo. Na drugem mestu je tako pristal avstrijski smučar Stephan Eberharter, medtem ko je tretji bil Šved Fredrik Nyberg; avstrijski smučarji pa so imeli med trideseterico dejansko vse svoje smučarje, kar pomeni, da bodo tudi letos vodilni v tem športu. Slovenski smučarji so razočarani, saj se nihče ni uvrstil v drugi tek.

Napočil je čas, da prisluhnemo kmetijstvu.

Oktober – december 2000. Zbiramo potrebne podatke za sestavo celotne slike kmetijstva. Poblize hočemo spoznati tvoj obrat, osebe, ki v njem delajo, kulture na obdelanih površinah, reje živali, mehanske stroje. Poudariti želimo nove težnje, kot sta agriturizem in biološki način kmetovanja. Tvoji

ISTAT
5. Splošni
popis kmetijskih
dejavnosti

odgovori popisovalcu bodo zaupni. Zbrani podatki pa ti bodo koristili za boljše poznavanje stvarnosti, v kateri deluješ in bodo koristili splošnemu razvoju kmetijstva. Vabimo te, da sodeluješ z Istat-om. Skupaj bomo povzdignili italijansko kmetijstvo in mu pomagali pri razvoju.

Gojimo enake interese.

800-294294 www.censimenti.it